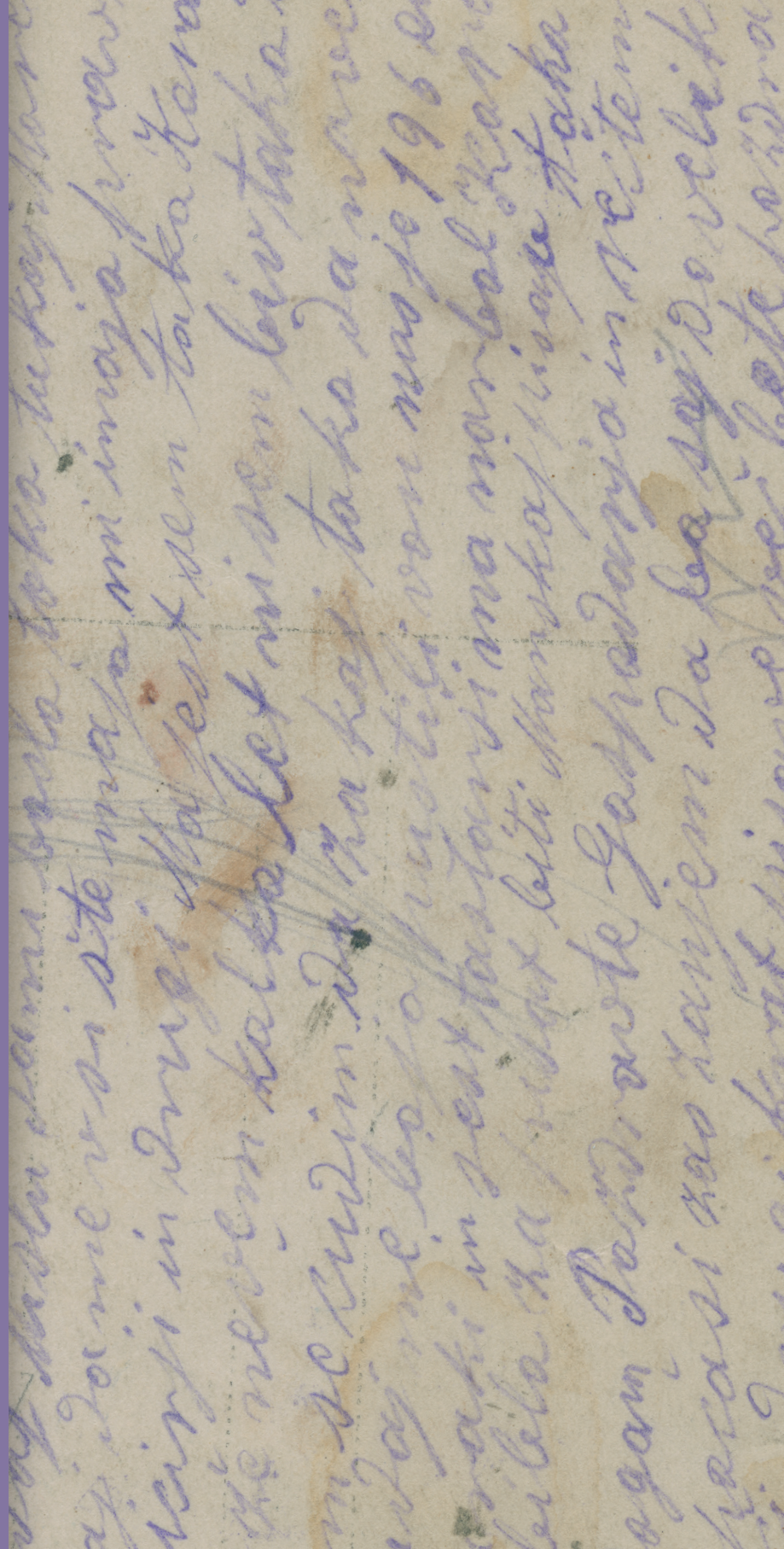

Krajevni govor Bilj v XX. stoletju

Ma ti poviam jiest

Mami Mileni nu mami Nardi

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6'282(497.4Bilje)

MA ti poviem jiest : krajevni govor Bilj v XX. stoletju / [zbrala in uredila
Kamila Bonutti Hajdinjak ; fotografije Jernej Humar ; slikovno gradivo osebni
arhivi krajanov]. - Bilje : Kulturno turistično društvo Zarja, 2018

ISBN 978-961-288-949-4

1. Bonutti Hajdinjak, Kamila
297588480

15 €

Kazalo

- 5 *O bukvi,*
kə govori po našie
- 11 *Od abonaménta do žverína*
Slovar narečnih besed
- 125 *Nie si luomit glavə!*
Značilne besedne zveze biljenskega govora
- 139 *Də nə bi zabli od ust do nuosa*
Ljudske modrosti, reki in rekla
- 145 *Sə nəm riekli kar blatərji*
Iz govora opekarjev
- 153 *Nə hmíáčkim borjači*
Lokalna poimenovanja kmečkega orodja in naprav
- 159 *Kaj bo zə jəst? Neč nə súhim, nəráto u kozíci*
Najpogostejše jedi domače kuhinje
- 169 *Ma sə boš ja nəmálo poštíməla nu oštáutla*
Kako smo se oblačili
- 173 *Ma, óštja!*
Čustveni izrazi in kletvice
- 179 *Túnajninajniəna, tunajninajná*
Rime »po biljensko«
- 185 *Po našie jə paj təkua*
Pregled slovničnih posebnosti biljenskega govora

O bukvi, ka govori po našie

»Glej, da ne pozabiš napisati 'ja nazaj rodila' in 'ja biu na suojim pogriabi'«, mi je dejala sorodnica, ko sem ji povedala, da pripravljamo publikacijo, v kateri bomo predstavili biljenski govor. Besedni zvezi, ki bi se v knjižni slovenščini morali glasiti »ponovno je rodila«, saj »nazaj« pomeni gibanje v preteklost, v že prehojeno pot, in »bil je na njegovem ali njenem pogrebu« (težko bi bil na lastnem), jo še vedno presenetita, pa čeprav se že več kot polovico svojega življenja prilagaja biljenski govorici. Medtem ko domačini ob takih stavčnih strukturah in nenavadni pomenski rabi besed ne bi niti trenili z očesom, so zanjo, priseljenko iz osrednje Slovenije, še vedno šokantne. Toda prav v njih je – če zanemarimo za slovenski prostor nenavadno stavčno melodijo – sočnost primorskega govora. Toliko zanimivih besed in besednih zvez se je z leti nabralo, toliko nenavadne rabe slovničnih struktur, da bi bilo škoda vse to bogastvo prepustiti pozabi.

Knjiga, ki je pred vami, ne prinaša znanstvenih ugotovitev o živem jeziku v nekem prostoru in času; zato nisem niti strokovno usposobljena niti ni bil to njen namen. Nastala je kot ljubiteljski zapis, ki naj bi zabeležil in ohranil jezikovno plast krajšega obdobja v zgodovini naše vasi. V njej torej ni predstavljen jezik tega trenutka, pač pa jezik prejšnjega stoletja, tja do sedemdesetih, morda osemdesetih let, kajti po tem času so množični mediji in mobilnost prebivalcev občutno preoblikovali pogovorni jezik vaščanov. Marsikatera

beseda je pod vplivom radia, televizije, časopisov in šole izginila iz vsakdanje govornice, saj jo je nadomestil ustrezeni knjižni izraz ali pa njena na vsem slovenskem jezikovnem prostoru poznana pogovorna sorodnica. Mnoga poimenovanja so že končala v ropotarnici časa in poniknila skupaj s predmetom, ki se ni več uporabljal. Hkrati pa so v jezik Biljencev »vdrl« in se pritaknili nekateri izrazi iz bližnjih narečij in pogovorne besede, ki jih dotlej ni bilo slišati.

Seveda slovar – če temu preprostemu zapisu smemo reči slovar – ne zajema vsega besedišča, ki so ga Biljenci uporabljali in ga v veliki meri še uporabljajo v vsakdanjem sporazumevanju. Tak zapis bi bil preobsežen, pa tudi nesmiseln, saj so mnoge besede narečnega besedišča v osnovi enake knjižnemu govoru, le glasovno nekoliko preoblikovane v skladu s fonetičnimi značilnostmi našega narečja. Poleg lokalno izvernih poimenovanj so vključene le tiste besede, pri katerih se je narečni izgovor oddaljil od knjižne izreke do te mere, da so za govorca, ki ni več »primorščine«, neprepoznavne. Prav tako so zajete tiste besede, ki imajo pri pregibanju posebne oblike, že zato, da so te oblike zabeležene. Potem so tu besede, ki imajo poleg običajnega, v knjižnem jeziku poznane pomena, še prav poseben, le v ožjem govornem območju znan pomen, morda poznan celo le v naši vasi.

Od besed, ki so v Slovarju slovenskega knjižnega jezika označene kot pogovorne, narečne ali starinske so v ta slovar vključene le tiste, ki so tipične za biljenski govor; pogosto so edino poimenovanje za določen predmet ali pojem, ki ga narečno besedišče pozna.

Čeprav je poleg slovarskega dela poseben razdelek namenjen tudi značilnim besednim zvezam in njihovemu pomenu, sem med slovarskimi gesli zabeležila tudi krajše besedne zveze, ki imajo v knjižnem jeziku enobesedno ustreznico.

Zavedam se, da so vsi ti kriteriji zelo ohlapni, zato je nemara marsikatera beseda odveč, medtem ko druga, ki bi si v njej zaslužila mesto, manjka (nekatero so se mi kljub dolgoletnemu zapisovanju izmuznile). Vsekakor so v njem zajete predvsem besede, ki so domače v Biljah in morda še v nekaj okoliških vaseh. In prav zaradi njih je delo tudi nastalo.

Že pri zbiranju narečnih izrazov se je odprlo vprašanje, kako besede zapisovati. Pravi fonetični zapis bi bil berljiv le za zelo ozek krog poznavalcev, predvsem pa zahteva večjega, strokovno izobraženega zapisovalca. Sama pa sem želela, da bi bil slovar uporaben tudi za

navadnega bralca, tistega, ki je včasih zgolj radoveden, kako so govorili njegovi predniki in kaj se je v naši vasi dogajalo. Zapis sem zato morala prilagoditi v sprejemljivejšo obliko, pri kateri sicer izgubimo nekaj govornih značilnosti (predvsem pri kvaliteti vokalov, ki ni označena), zato pa so besede prepoznavne in berljive. Seveda se ni bilo moč izogniti polglasniku, brez katerega bi bile besede skrajno popačene, če že ne nerazumljive. Zapisan je z znakom **ə**, kar sprva nekoliko otežuje branje, vendar se tudi nevešči bralec lahko razmeroma hitro prilagodi. Razen polglasnika sem uporabila običajni izbor črk. V delovnih zapisih sem sicer za primorski priporni g, ki se brez izjeme izgovarja globoko v grlu, dosledno uporabljala ustrezní znak **ɣ** (gama), vendar sem ga kasneje opustila. Prav tako sem opustila razločevanje med u-jem in dvoustničnim u-jem. Sklepam, da bomo domačini pri izgovorjavi odpravili to pomanjkljivost. V slovarskem delu imajo narečne besede zabeleženo tudi mesto naglasa, ki je označeno z ostrivcem (v ostalih zapisih so ostrivci le izjemoma). S tem ni označena kvaliteta vokala, ki utegne biti daleč od pomena dolg in ozek (osnovni pomen ostrivca). Mnogi samoglasniki so prav lepo široki.

Zapisano sledi izgovorjavi. Pri nekaterih besedah sem sicer ponekod, predvsem pa na koncu besede, ohranila zveneči nezvočnik, čeprav vemo, da tudi v knjižni izgovorjavi pogosto izgubi zven. Menim, da tak način zapisa pomaga pri prepoznavanju besed, ki bi v nasprotnem primeru prepoznavnost izgubile. Zapisi včasih niso stoodstotno poenoteni, saj nekateri govorniki ponekod izgovarjajo vokal, ki je po barvi in kvaliteti bliže e-ju ali a-ju, drugi pa ga v isti besedi skrcijo v polglasnik. Tudi sama sem pri izgovorjavi nihala, ko sem poskušala obnoviti glasovno podobo nekaterih besed. Ponekod sem celo zapisala obe možnosti izgovorjave. Kakorkoli, izgovor po zapisu bo domačinom razumljiv, čeprav ne bodo vselej z njim soglašali. Med zbiranjem gradiva so se mi kar same vsiljevale nekatere vsebinsko zaokrožene enote, skupine besed, ki jih povezuje skupna tema. Zdelo se mi je, da bi bilo zanimivo nekatere izmed njih izpostaviti, saj se nanašajo na značilno vsakdanje (vaško) dogajanje. Prav posebno mesto sem namenila družini besed, ki so vezane na še do nedavna najbolj prepoznavno dejavnost naše vasi – poleg kmečkih opravil, ki določajo ritem slehernega vaškega okolja –: opekarstvo. Besedišče je pred dvema letoma zbrala Lea Ferfolja in tu ga z njenim privoljenjem objavljamo. Pravzaprav me je prav ta njen zapis besed,

ki so spremljale vsakdan marsikaterega Biljenca, še dodatno motiviral, da nadaljujem zapisovanje in zapisano tudi oblikujem v celoto.

Že ves čas sem si hkrati z beleženjem narečnih besed in besednih zvez, ki so mi prišle na misel, zapisovala tudi narečne pesmi moje mladosti, tudi te z mislijo, da bi jih morda nekoč zbrali in ohranili. Zdaj je prišla priložnost tudi zanje, saj so navsezadnje tudi pesmi del jezikovne dediščine naše vasi.

Na koncu je knjigi dodan še pregled jezikovnih posebnosti našega narečja, posebnosti pri sklanjanju in spreganju, stopnjevanju pridevnikov, uporabi predlogov in še pri marsikateri zasidrani rabi, ki so ji podvržene tudi na novo privzete besede, ne glede na izvor. Zavedam se, da je pri tem zanemarjena skladnja; skladenjske posebnosti bi zahtevale natančnejšo primerjavo našega narečja z govorom sosedov čez mejo. Na splošno lahko rečem, da se Biljenci, tako kot ostali Primorci, v skladnji marsikje naslanjamo na italijanščino, kar daje našemu govoru značilen ritem. Morda bi veljalo preveriti položaj pomožnega glagola v sestavljenih časih; zdi se mi, da ga, podobno kot Italijani, vselej postavimo pred glagol, kar za slovenščino ne velja. Tudi podvajanje zaimkov (*Mənə mə zəbie.*) ima nemara izvor v italijanski skladnji in kopičenju zaimkov. Podroben pregled bi razkril še marsikatero podobnost z našimi sosedi, kar seveda ni naključje, saj so Italijani (manj Furlani) dolga leta določali življenje na tem prostoru. Vsekakor so iz italijanščine dobesedno prevedene nekatere ustaljene besedne zveze, denimo »*Kəkuə kaj stojiš?* (*Come stai?*)« ali »*Kəkuə sə kaj slišiš?* (*Come ti senti?*)«, pa še marsikatera druga. Rekla sem že, da je slovarski del rastle že dalj časa, pravzaprav več kot poldrugo desetletje. Toda preden sem začela zbrano sestavljati v celoto, sem se ozrla na dve sorodni publikaciji, ki so ju pred kratkim izdali v Solkanu in Renčah. Moram reči, da sta *Sukenščina še živi* profesorice Katarine Vuga in *Po Riənškuo*, ki jo je izdalo Društvo za kulturo, turizem in razvoj Renče, zavidanja vredna spomenika snovne dediščine svojega kraja. V marsičem sem se pri oblikovanju te knjige zgledovala pri njih. Hkrati pa sem v objavljenih zapisih našla potrditev za način beleženja besed, saj sem lahko ugotovila, da so beležke, ki so nastajale na mojih lističih, skoraj povsem skladne z zapisi v objavljenih publikacijah. Seveda je nekaj razlik (več sem jih našla v solkanskem narečju, kar je seveda razumljivo), toda te razlike pomenijo, prepričana sem, tudi razlike v izgovorjavi. Navsezadnje vemo, da »vsaka vas ima svoj glas«.

Tudi besedni zaklad je vsem trem krajem v veliki meri skupen; zaradi bližine obeh vasi imamo več sorodne govornice z Renčani, medtem ko je tako Biljam kot Renčam solkanski govor bolj oddaljen. Prav posebno veselje sem doživela, ko sem odkrila, da so nam skupne nekatere besede, ki so, vsaj v Biljah, že poniknile v pozabo, tako da sem ob zapisovanju podvomila, ali se prav spominjam, da se je nekoč reklo, denimo, munja, in ne nuna ali pa družje, in ne vojak. Nekatere besede, predvsem glagole, sem zapisala v dvomu, da smo morda le v naši družini oblikovali tak govor, da je bila to le trenutna izmišljija. Šele potrditev v omenjenih knjigah me je prepričala, da je beseda res bila živa in da morda ponekod še vedno riše svoje pomenske odtenke. Solkanski slovar vsebuje tudi opombo o izvoru besed, kar je zlasti za tiste bolj radovedne hvalevreden podatek. Tudi sama imam v delovnem gradivu izpis italijanskih in nemških besed, ki so bile – ali bi utegnile biti – podlaga za narečno izposojenko. Manjkajo pa mi furlanske besede, ki so pustile sledi v naši govornici, saj furlanščine ne znam. Prav zaradi te pomanjkljivosti in zaradi tehničnih težav, ki bi nastale pri tisku, sem te podatke izpustila. Lahko pa rečem, da je besed italijanskega in nemškega izvora več kot polovica (s furlanščino bi ta odstotek še narasel), med obema omenjenima jezikoma, iz katerih so si besede izposojali naši predniki, pa je razmerje dve proti ena v korist italijanščine.

Z nekaterimi elementi knjiga sega na področje etnografije, saj je jezik del vsakdanjega življenja neke skupnosti. Nekaj etnografskih drobcev je dodanih za popestritev, morda pa tudi z željo, da bi se našel kdo, ki bi se posvetil zapisu življenjskih navad, tistih ki izginjajo in tistih, ki z drugačnim načinom življenja vznikajo. Marsikaj je ohranjeno v spominskih zapisih Hilarija Koste, ki je v svojih delih priklical spomin na mnoge že pozabljene običaje. Drobci iz življenja »frnažarjev« so za naš čas poučno in duhovito zabeleženi tudi v knjigi Zgodbe goriških opekarjev Petre Rojc, v kateri je zbranih tudi nekaj značilnih izrazov, povezanih z izdelavo opeke. Še več o opekarniškem govoru izvemo iz diplomske naloge, ki jo je napisala Lea Ferfolja. Ker je osnova za njen strokovno napisan opekarniški slovar pogovor z nekdanjim »frnažarjem«, lahko tudi iz tega izluščimo, kakšen je bil videti opekarniški vsakdan. Morda bi veljalo razmisliti, da bi v prihodnosti prav to temo celovito predstavili v obsežnejši monografiji.

Kamila Bonutti Hajdinjak

Od abonaménta do žverína

Slovar narečnih besed

Ta sã jã zgodila tãkrãt, kã sã žiã nãrdili malu šuãlu. Sã riekli, dã sã bo mulãrija, praj ku gra u tã pravu šuãlu, nãučila usaj govuort po prãvilno slovensko.

Adno fãntie jã varvãla nona, zãtuã ni hodilo u vrtec. Ma u malu šuãlu jã pej blo triãba jãt, ni blo kaj zã sã zmišljãvãt. Alora ga jã nona ta prvi dan malã šuãlã peljala u vrtec nu ga pãršla opudan tudi jãskãt. »No, pej kãkuã jã blo?« ga jã uprãšãla. »Duobro,« je rieklo fãntie. »Kãkuã pej kaj učiteljca?« jã bla šie nãpraj rãdoviãdna nona. »Šie kar. Samo jã nisãm prou neč zãstuãpu.« Fãntie jã poviãdlo po prãvici.

*Piucanje tart
(Cepljenje trt)*

*Z uozam si lohko šou
črias Ipavu samo pod
ruoštu (Z vozom je
bilo moč prečkati
Vipavo samo pod
jezom).*

*Vojaki sa radi paršli
puolak, kiar sa bla
liapa pupa (Vojaki so
radi prišli zraven,
kjer so bila lepa
dekleta).*

A

- abonamént** mesečna vozovnica
- ac** peče (*otročko*)
- ádæn, ádnó** nekdo
Adno ja pæršlo (*Nekdo je prišel*).
- ádæn, án** eden, en; sklanjanje: **adæn (an), adniga (anga, niga), adnimu (anmu, nimu), adniga (anga, niga), pær adnim (pær nim), z adnim (z nim)**
- ádæn án** neki; množina: **ni**;
Sæ pæršli ni ledia (*Prišli so neki ljudje*).
- ádna, na** neka, množina: **næ**;
Sæ pæršla næ pupæ (*Prišla so neka dekleta*).
- ádna, na** ena; sklanjanje: **adna (na), adnæ (næ), adni (ni), adnu (nu), pær adni (pær ni), z adnu (z nu)**
- ádni** nekateri
- afár** posel
Ja nærdú an duæbær afar (*Opravil je dober posel*).
- áhtæt (sæ)** paziti (se), previden biti
Muæreš sæ ahtæt (*Moraš paziti nase!*)
- ájde** pojdi, pojdite, pojdimo
- Ájdušna** Ajdovščina
- ákærli** kvačka
- akomodíæræt sæ** prilagoditi se
- álmožna** miloščina v cerkvi
- álo** dajmo
- alóra** torej, potemtakem
- áltro ké** še kako, veliko bolj kot
- ambulánta** reševalno vozilo; poleg običajnega pomena: ambulanta
- an fíngrot** malo
Dieni, dieni zæ an fíngrot masla (*Le daj malo masla!*)
- an nét** malo
Ja samo an net drgači (*Je le malo drugače*).

an ninín	zelo malo
an pík, an píčk	malo
an, ən, anu	in
anbuót	nekoč
ancájt, əncájt	nekaj časa
ánci	pravzaprav <i>Vidla səm dva, anci tri</i> (<i>Videla sem dva, pravzaprav tri</i>).
ánkræt	nekoč
antí	upam, da
antipásto	predjed
artičuóka	netresk
autoškóntro	avtomobilčki za zaletavanje v luna parku

B

bábjə táce	številka 77 pri tomboli
bájži bájži	pojdi, no; daj, no
báka	šibasta veja
báka	beka, vrba z dolgimi, šibastimi vejami
bákət	kakati
bála	žoga; poleg običajnih pomenov: bala slame, nevestina bala
bámbola, bámbula	punčka (igrača)
bánda	pločevina
bánda	klapa, skupina razgrajačev
bándət	ponočevati, veseljačiti
bánja	kad
bánjə	toplice
bánjo	kopalnica
bánjo Marija	kuhanje na pari

bárka	čoln
bášta	dovolj, konec; rabi se le v velelni obliki, sicer se uporablja “ zæduosti ”
bátina	udarec
batiškópa	zaključna letev pri podu
bátøra, vautøra	loputa v stropu
bæbúra	ženska (slabšalno)
bæcælj	lasni voz
bæcælj	vozliček na volni ali pletenini
bæcilærat	biti mar, obremenjevati se, skrbeti <i>Nie prievič bæciliærat (Ne obremenjuj se preveč)!</i>
bægálja	prtljaga
bægæbúænt	vagabund, pohajač, malovrednež
báha	bolha
bek	kozja bradica
béka, békica	ovca, ovčka
bækáu	nočna posoda
békæt	blejati
bælánca	krmilo pri kolesu
bældoríja	veseljačenje
bálka	kroglica
bálka	svinčenka
bálka	žogica
bælúænčk	mehurček
bælúæt	velik kamen
bælæncín	del volovske vprege
bæmbínca	život pri dekliški oblekici
ben	torej, no, dobro <i>Ben, boš pāršu (No, boš prišel)?</i>
bændíøra	zastava

bændíma	trgatev
bændúæn	pločevinasta plošča, valovita pločevina
bændúæn (opek)	pločevina za bočno zaščito zidakov v kozolcu pred dežjem
bænk	delovni pult, pult v trgovini
bænkína (opek)	terasa pri izkopavanju gline
bærbín	bradica
bærbúænc	mozolj, izpuščaj
bærbúzga	neodločnež
bærbúzga, bærluzga	slaba pijača
bærculét	zapestnica
bærælca	raglja
bærgíæþ, bæргеšíne	spodnjice
bærštulín	ponev za praženje kave
bæršúh	visok čevelj
bærtóldo	tepec
bærúfa	prepir, pretep
bærufánt	zdrahar, prepirljivec
bæruókul	brokoli
bærušula	sinica
bæržádlá	zarebrnica, svinjski kare, bržola
bæsíæðæ	kreganje; poleg običajnega pomena: besede <i>Takoj sæ ratala besiada (Takoj je prišlo do kreganja).</i>
bæsk	smola vrste hrasta za limanico
bæštárd	križanec, mešanec
béštja	zver
bet	biti, obstajati; spreganje: sæm, si, jæ ... ; velelnik: buædi ; deležniki na I: biu, bla, blo, bli, blæ, bli
bet	biti, tolči; spreganje: bijem, bijeþ, bijæ ...
bæt	utež

bətegín	manjša prodajalna
bətíčka	širokolistni rogoz
bətíəga	trgovina, prodajalna
bətíəga	razporek (pri hlačah)
bətúən	gumb
bətúən (opek)	stikalo
bətúənka	bucika
béukət	javkati
bəúl	skrinja, zaboj za prtljago
bézga	bezeg
bəzɡət	drezati, brskati
bəzɡouna	bezgovje
bičerín	kozarček
bíčənje (políente)	jed iz polente in slanih sardel z malo kisa <i>Učíara smo za večíarju bičali (Včera j smo za večerjo jedli polento s slanimi sardelami).</i>
bidúín	kovinski sod
bíəlit	pleskati
bíəlit	zabeliti
bíəra	pivo
bíərka	račka
bíguln	testenina za juho (industrijska) v obliki rezanca
bik (opek)	generator v sušilni komori
bíksət	delati neumnosti
bíksət	loščiti, čistiti do sijaja
bisnóna	prababica
bisnóno	pradedek
bistagar	levo (ukaz pri vodenju konja)
biščáda	limanica
biškót	piškot, keks

bištéka	zrezek
bjánkærija	belo perilo, posteljina
bjóndæst	svetlolas
bjóndo	plavolasec
blátær (opek)	delavec pri mešanju gline, tudi delavec pri ročni izdelavi opeke
blébetæt	čvekati, govoriti neumnosti
blédež	blitva
blékænt	izgovoriti brez premisleka
blæzína	vložek nad vzmetnico
bliék	široki rezanec
bliék	krpa, zaplata
bliékæt	krpati
blok	mejni prehod
bócie	otroški trebušček
bókolo	koder
bómbola	jeklenka
bondánt	čez mero, dobra mera, z navržkom
boriéla	dvokolnica
bórit	porivati
borotálko	puder za dojenčke, smukec
boršéta	ženska torbica
bóšænje	poljubljanje
bóšænt	poljubiti
bóšie	teliček
bošk	poljub
bóšo	vol
breár, brejár	plesišče na lesenem podu
breúra	nečimrnica, nečimrnež
breúrit sæ	šopiriti se, nečimrno se obnašati

bréz družga	vsekakor
bríénta, brentáč	lesena posoda za prenašanje grozdja
brijúæn	ploh, debelejša deska
bríškula	igra s kartami
brujiræt (sə)	vznemirjati (se) Tuə ga jə strəšno brujirəlo (<i>To ga je zelo vznemirjalo</i>).
brunétka	rjavolaska
brušk	mozolj
búba (<i>opek</i>)	dizelsko vozilo za vleko vagonov
búba, búbica	bolečina (otroško)
búbæt	boleti (<i>otroško</i>)
buč	sod
búægi	slaboten, brez moči
búægi	revež
Buəh	Bog; tudi vse vprašalne zveze: Buəh viə (bogve), Buəh viə, ðuə (bogve kdo), Buəh viə, zəkaj (bogve zakaj) ...
buəhnəsvári	bogvaruj
búəlši kup	cenejši
búəšček	revček
búæt	gumijasti škorenj
buhvári	Bog ne daj Buhvari, če nə prideš (<i>Bog ne daj, da ne bi prišel!</i>)
bukét	šopek
Búkouca	Bukovica
búkva	knjiga
búkvica (<i>opek</i>)	delovna knjižica
búkvicə zə h maši	molitvenik
búkvicə zə u Goricu	maloobmejna prepustnica
búnfənt	zaloputniti

búnfæt	loputati <i>Nie mi bunfæt z uratami (Ne loputaj z vrati)!</i>
buórjəč	borjač, dvorišče
buórša	torba
buóšk	gozd
buót	...krat; del sestavljenih prislovov: tabuot (tokrat), anbuot (enkrat, nekoč), tistibuot (tistikrat, tedaj), nəanbuot (naenkrat) ...
buót	krat; v povezavi s števnikom se obnaša kot samostalnik: anbuot, dva buota, tri buotə, štiri buotə, piət buotou ...
búša	krava
búšta	ovojnica, pisemska ovojnica
buštíərənje	začasni šiv z redkimi ubodi
buštíərət	naudariti, začasno sešiti z redkimi ubodi
buštin	nedrček

C

cágəst	razvajen
cajt	čas, doba
cəbáda	brca
cəbənt (sə)	brcniti (se) <i>Sə jə cəbnu u an kamən (Brcnil se je v en kamen).</i>
cəbət	brcati <i>Zmiərəm bi samo cəbali balu (Kar naprej bi brcali žogo).</i>
cebíbo, cibíbo	rozina
cədíəla	vrsta bombona
céfədrət	cefrati
Cégən	Rom
cégən	cigan, malopridnež
celulójd	plastika

cəpínit, cəpətínit	capljati (za nekom)
cəremuónja	obred
cərkávət	poginjati
cártət (sə)	crkljati (se)
cártkən	ljubek
ceruót	obliž
cəvát, cəvátá	copata
cəvətúən	razcapanec
cíægəlc	listek
cíəgu (opek)	zidak
cíəha	prevleka za vzglavnik
cíkət	namigovati, meriti na
cikuórja	cikorija, kavni nadomestek
cikuórja	gojeni regrat
címbər	vrsta slive
címbər	butec
cíncər	omahljivec, neodločnež
cíncət	omahovati, neodločen biti
cíngət (sə)	majati (se) <i>Sə ji žiə cinga prvi zəb (Se ji že maje prvi zob).</i>
cíngət (sə)	gugati (se)
cíngulanca	gugalnica
cípət	kapljati, rositi <i>Vəs popudan ja cipou dəš (Ves popoldan je rosilo).</i>
cmízda	cmera
cmízdít (sə)	cmeriti (se)
cmok	klofuta
cmókənt	udariti z dlanjo, oklofutati
córie	penis

cúc	duda
cúcæt	sesati
cúæcie	prašič
cúøla	palec, inč
cuæpærníja	čarovnija
cúæprænca	čarovnica
cúæpræt	čarati, coprati
cúkæt sæ	ravsati se <i>Muloti sæ sæ rædi cukæli med sabu (Fantje so se rædi ravsalī).</i>
cukéta	bučka
cukr	sladkor
cúkrna	sladkorna bolezen
cúnja	krpa
cúnja zæ pæsúødu	kuhinjska krpa
cúnjæ	perilo
cúræt	lulati
curik	nazaj (ukaz pri vodenju konja)
cúrlo	tepček
cvørk	krc, rahel udarec
cvørkænt	rahlo udariti
cvíødær	sveder
cvíék	žebelj
cvíøræn	sukanec

Č

čájba	kletka
čáusænt (sæ)	udariti (se)
čækulæt	pogovarjati se, klepetati

čelést	svetlo moder
čémet	dremati
čentéžim	stotinka lire, drobiž
čəpíəlo (opek)	prijemalka pri oblikovanju strešnikov
čepúra	nečimrnica, ženska ki se pretirano oblači ali lišpa
čepúrit (sə)	pretirano (se) oblačiti ali lišpati
čéra	loščilo za tla
čərnják	rumenjak
čərtálo	ravnilo
čərtəlo	plug za pletje in rahljanje zemlje
čestíəla	velika košara z dvema ročajema
čestíəlca	pletena posteljica za dojenčka
češpúən	debela sliva
čié	tja
číəpənt	počepniti
číésənt (sə)	močno (se) udariti
číésnik	česen
číəšpa	sliva
číhənt	kihiniti
číma, čímca	veja, vejica, podtaknjeneč
čin čin	ropotuljica
čin čin	napitnica
čingúm	žvečilni gumi
čínkuəntín	činkvantin (vrsta koruze)
čívíla	penja, kovinska špica za spajanje lesa
čízma	visok čevelj
čmíəla	čebela
čo	ti, hej
čokét	krajša, debelejša deska v stiskalnici za grozdje

čokolætín	čokoladni bombon
čráuf	vijak
čraufæncígær	izvijač
čráufæt	privijati, zvijati
čríæs	čez; tudi vse izpeljanke in sestavljenke: <i>počrias, čriæznju, čriæs nu čriæs ...</i>
čríæšnja	češnja
čríævelj	visok čevelj, škorenj
čúčouna	slabo meso, žvarovina
čúæpa	ritina, panj
čuk, čúkolo	butec, neumnež; poleg običajnega pomena: čuk
čúók	tnalo, panj
čuótæt	šepav
čuótæt	šepati
čuótouc	šepavec
čvæřš	grča v lesu

D

dáblo	drevo, deblo
dádo	jušna kocka
dakórdo	soglasen, složen; se ne pregiba <i>Saj sæ bli pej usi dakordo (Toda saj so se vsi strinjali)!</i>
déka	dekagram
delikátæn	nežen, občutljiv
delikátno	občutljivo, nežno
dentjéra	zobna proteza
dærnjóhæt	smrčati
déšet	dišati; sprega se normalno: dišim, dišiš ... ; deležnik na l: dešou, dišala, dišalo

deštárda	cedilo za solato
deštín	usoda
dæt	dati; velelnik: daj ; deležnik na I: dau
dæt	dati, postaviti, položiti; velelnik: dieni ; deležnik na I: dieu
diædc	dedec, možakar
díælæt ceremuónjæ	pretiravati
díælæt žmórfæ	spakovati se
diént	položiti, dati <i>Buəlši dient čie</i> (Bolje je postaviti tja).
díæštær	lep, čeden
diferénca	razlika <i>Ma ti najdeš kəšnu diferencu</i> (Ti vidiš kakšno razliko)?
dipuóžit	greznica, jama z gnojnico
diškuórš	pogovor, razprava <i>Pupə sə miələ ciələ diškuoršə</i> (Dekleta so imela dolge pogovore).
díšpar	liho število
dišpiæt, dišpiæta	nagajanje, povzročanje nevšečnosti <i>Si samo zə dišpiætu</i> (Povzročaš same težave).
dištánca	razdalja
dišturbíæræt	vznemirjati, nadlegovati
dištúrbo	nadlega
divertíært sə	zabavati se
dodájalc (<i>opek</i>)	stroj za obdelavo ilovice
dodólilc (<i>opek</i>)	stroj za obdelavo ilovice
dodóvač (<i>opek</i>)	stroj, ki dodaja ilovico drugemu stroju
doh	dolg (obveznost do nekoga); sklanjanje: doh, duga, dugi, doh, pær dugi, zəs dugəm
doh, duga, dugo	dolg, dolga, dolgo; sklanjanje: doh, dugiga, dugmu, dugi-ga, pær dugim, zəs dugim
dóhcajt, douhcajt	dolgčas

dokíær	dokler
doluóšt	dodati
dónða	veliko, nerodno dekle
dóvi	bogve, kdo ve
drájsæt (sə)	drgniti (se)
drevúø	plug
dríæu	drevo; množina: driævi
dríučk	božično, novoletno drevesce
drógde	drugje
drógæm	drugam
drúæcænt	dotakniti se
drúæcæt	dotikati se
drúgi frúæštik	dopoldanska malica
druópc	drobovina perutnine
druót	žica
druót næ zbatkæ	bodeča žica
drúzi, drúzvie	drugi
drúže	vojak JLA, tovariš; množina: družeti
duø	kdo
dúæbær kup	poceni
dúæhtær	zdravnik
dúæm obnemóglíh	dom starejših občanov
dúæplíh	dvojno
duær	kdor
dúærsibúædi	kdorsibodi, kdorkoli
dúgo	dolgo
dulják	divjak
dúlji	divji
duóle	spodaj

duóræt	trajati <i>Duobro bilo, malo doralo</i> (<i>Bilo je kratkega veka</i>).
dušk	sapa <i>Səm popunoma brez duška</i> (<i>Sem čisto brez sape</i>).
dželáti	sladoled
džərdín	vrt s cvetjem
džərdžínka	dalija
džíəro	krog (s prometnim sredstvom) <i>Mi posuədiš kuəlo za an džiaro</i> (<i>Mi posodiš kolo za en krog</i>)?
džilé	brezrokavnik
džírəndula	kljukica za zapiranje manjših vrat
džúmbus	nered, trušč

E

éko	takó <i>Eko, paj smo pəršli</i> (<i>Tako, pa smo prišli</i>)!
ékoči	takóle <i>Ekoči, tuə jə usie</i> (<i>Takole, to je vse</i>).
ékola	takóle <i>Ekola, nərato</i> (<i>Takole, narejeno</i>)!
ənpúr, anpur	in vendar <i>Ənpur sə zgobili</i> (<i>In vendar so izgubili</i>)!
əntólko, antólko	toliko
əntrkáj, antərkáj	toliko <i>Uzami, lih əntrkaj, za kərjancu</i> (<i>Vzemi, vsaj toliko iz vljudnosti</i>)!
Əntúən	Anton, naš farni zavetnik
eroplán	letalo
es	dotik soigralca pri lovljenju (otročka igra) <i>Səm ti dau es</i> (<i>Sem se te dotaknil</i>).

F

fábrika	tovarna
fábrikant	tovarnar
fágla	bakla
fájfa	pipa
fájhtən	rahlo vinjen
fájhtən	vlažen
fájhtət	vlačiti
fajhtnuóba	vlačnost
fájmuštər, fajmoštər	duhovnik, župnik
fájñ	lep, prijeten; se ne sklanja
fajst, fejst	postaven, lep, dober; se ne sklanja
fálər	napaka
falš	narobe
fáncul, fánculñ	flancat
fantína, fəntína	fant, mladenič
fárba	barva
fárbət	zavajati, goljufati
fárbət	barvati
fárbica	barvica, barvni svinčnik
fároš, fárovuš	župnišče
fásət	dobiti (ekspesivno) <i>Jə fasou kar niəkaj soudou (Dobil je kar nekaj denarja).</i>
fásət	prejeti udarce <i>Jəh jə fasou po glavi (Dobil jih je po glavi).</i>
fášo, fáša	povoj
fáuč	zakrivljen nož, zakrivljen pipec
faućúəla	večji, na koncu nekoliko ukrivljen nož za sekanje vej, robide ...

fáuš	narobe
fáuš bet	zavidati
faušəríja, faušíja	zavist
fəcáu	ruta
fəcáu	svinjska mrežica
fəcáu zə nə glavu	naglavna ruta
fəcáu zə nuəs	robček
fəcljət (sə)	zapletati (se) <i>Jezik sə mi žia prou fəclja (Jezik se mi že kar zapleta).</i>
fədíga, fətika	napor
fégət (sə)	crkljati (se)
fəguót	sveženj, omot
fəhtárit	prositi, nadlegovati s prošnjami
fəlírən	propadel
fəlít	manjkati <i>A mu kaj fəli (Ali mu kaj manjka)?</i>
fəlít	propasti <i>Nə kuonci jə šou fəlít (Nazadnje je propadel).</i>
fəlít	zgrešiti <i>Takoj səm fəlila an šteh (Takoj sem zgrešila pentljo).</i>
fəljen	zgrešen
fəluót	malopridnež
fəntəlín	fant, mladenič
fəntie	fantič
fərcət	porivati kovance v ris (otročka igra), igrati se s frnikolami
fərcət	škropiti, rostiti
fərcəkət	zapravljati
fərdíərbən	pokvarjen, poškodovan
fərdíərbət	pokvariti, poškodovati
fərkənt	švigniti, hitro oditi

færkíæt	velika lasnica
færmæćija	lekarna
færminánt	vžigalica
færnáža	opekarna
færtálja	cvrtina, omleta
fértik	gotov, izdelan, narejen; beseda je nepregibna <i>Kðaj misliš bet fertik (Kðaj misliš končati)?</i>
færžmágæt sæ	biti zamalo <i>Sa mi ja prou færžmagalo, kakuæ ... (Bilo mi je zamalo, kako ...)</i>
fəš	sveženj, šop
fəšína	snop vejevja
féšta	praznik, praznovanje, slavje, zabava
féšta	menstruacija
fet, fit	najem, najemnina <i>Tuæ njivu imæmo samo næ fiti (To njivo imamo le v najemu).</i>
fetína	zrezek
fetína, fiéta	rezina
féžu	fižol
fəžulét	stročji fižol
fíbjja	pasna zaponka
fiéca	kvas
fiéca	preobčutljivež, mehkužnež
fiécæst	občutljiv
fíæhtær(ca)	berač(ica)
fíæhtæt	beračiti, prositi
fíærtøh, fíærtøf	predpasnik; pomanjševalnica: fírtožek
fíga	smokev
fíga pæckurána	posušena (pocukrana) figa

- figúra** lik, videz, vtis
Jə biu samo zə figuru (Bil je le za lep videz).
Jə nardu nu brutu figuru (Slabo se je odrezal).
(it. bruto - grd se sicer ne rabi)
- figurín** model, revija z modeli
- fíla** nadev
- filét** rezina, zrezek
- filét** očiščena sardina v konzervi
- filét** zaključna črta pri pleskanju
Filet jə nardu pou metra pod šufitəm (Zaključno črto je narisal pol metra pod stropom).
- fínčit sə** cmeriti se
- fínčlja** cmera
- findišpánja** laks, ribiška vrvica
- fíngrot** naprstnik
- finiéca** izbranost, uglajenost, imenitnost
- finiéca** nečimrnica, gizdavka, spakljivka
Zmiarəm sə jə dəržala ku na finiéca (Zmeraj se je spakljivo obnašala).
- finižél** trak za obšivanje
- fínta** zvijača, prevara
Ma tiebə zmiarəm vəržeju nə fintu (Tebe pa vselej prevarajo).
- fintíərət** pretvarjati se, ukaniti
- fírma** podpis
- fitíərət** dati v najem
- fítnik** najemnik
- fjáka** lagodje, počasnost
Smo kərgali prou kon la fiaka (Nakladali smo prav počasi).
- fjákət sə** hoditi brez naglice, vlačiti se
Zəs šualə sə fjakaju cialu uru (Iz šole se vlačijo celo uro).
- fjank** bok

fjoc	birmanec
flájdra	delovna halja
flam	potrebušnina
flánca	sadika
fláncæt	saditi
fláncæt	dolgoveziti
fláška	steklenica
flegárit	streči
	<i>Kaj ga tolko flegariš</i> (Kaj mu toliko strežeš)!
flégma	ravnodušen, brezbrizen; se ne sklanja
flékæt	krpati
fləšíəræt	ustekleničevati
fləškúæn	večja, trebušasta steklenica, pletenka
fliék	madež
fliék	krpa, zaplata
flika	zaplata, majhen kos
	<i>Təm sə miəli nu fliku ziəmljə</i> (Tam so imeli majhen kos zemlje). <i>Tistə hlačə sə žiə flika pər fliki</i> (Tiste hlače so že vse pokrpane).
flika	košček blaga
fliəkənt	udariti
fliəkənt	ukrasti
fliəkənt	pasti
fliəkənt	izginiti za krajši čas
	<i>Kaj jə žiə nəzaj niəkəm fliknu</i> (Mar je že spet nekam izgini!)!
fliəkət	lepiti
fliəsən	nagel, hiter
fliəskənt	prisoliti klofuto
flit	škropilnica proti mrčesu
flitət	škropiti proti mrčesu (komarjem, muham)

flóska	udarec z dlanjo
fluók	okrasni trak za pentlje
fondáč	kavna usedlina, gošča
forát (opek)	votli zidak z osmimi luknjami
fórca	silá
forcíæræt	silliti, vztrajati
foriéšt	tujec
forkíæta	večja lasnica
fórno	pečica
forštájñ, færštajñ	flanela
forštánjæst	flanelast
fráj	prost, nezaseden
frájla, frájlica	gospodična
fránko	odkrito, naravnost, iskreno <i>Jíest ti poviám franko uæn, dæ ... (Odkrito ti povem, da ...).</i>
fránžæ	rob iz resic <i>Næ kuonci koltrin sæ blæ franžæ (Zaveso so se končale z resicami). Já šlo usie u franžæ (Vse se je razletelo).</i>
fréča	smerokaz, puščica
friéh	osoren, odrezav; se ne sklanja
frígæt	drgniti, ribati
fríšæn	svež, hladen
frúøštík	zajtrk
frúøštkæt	zajtrkovati
frúška	hruška
fúcænt	usekniti se
fúcæt sæ	jeziti se, besneti
fuč	napaka pri otroški igri
fuč	pokvarjen

fúædra	podloga
fúædræt	všivati podlogo
fúænda	temelj
fúætræt	krmiti
fúætræt sæ	jesti (slabšalno)
fugíst (opek)	kurjač
fuks (opek)	dimni ventil za regulacijo ognja v peči
fúlja	velikonočna jed
fuóta	bes
fuótæt sæ	jeziti se, besneti
fúrbæst	prebrisan, zvit, nabrit
fúrbo, furbáca	prebrisanec, prebrisanka, tič, tička
fúræt	voziti
furiéšt, foriéšt	tujec
fúrja	besna ženska/moški <i>Jæ biu prava furja (Je bil pravi besnež).</i>
fúrja	naglica, neučakanost <i>Kaj imæš taku furju (Kaj si tako neučakan)!</i>
fúrxæst	besen, neučakan, vihrav
furniél	električni kuhalnik
fúšæt	peti neuglašeno
fúzbal	nogomet
fúzula	vrsta skoka v vodo <i>Zna žia skakat næ fuzulu (Zna že skakati na glavo).</i>
fužiéta	novoletna kresnička

G

gáltre	rešetke, ograja
gáltrož	vrtnica
gánk	lesen balkon

gárza	gaza
gása	ozka pot med hišami
gáugə	vislice
gáunər	nepriprav
gej	pojdi (ukaz pri vodenju živine)
gəláma	hrup, trušč
gəlíəta	zapredek sviloprejke
gəlíətca	arašid
gélma	čelada
gónit sə	premakniti se <i>Də sə mi nə gəneš od to</i> (Da se mi ne premakneš)!
gərdíəla	rešetka za žar, rešetka v kurišču
gərdulín	lišček
gərjúp	grenak
gərlekín	harlekin (oseba pri pustnih običajih)
gərmátit sə	razraščati se
gíənjət	nehati
giórbət	dedovati
giórbščina	dediščina
gijo	naprej (ukaz pri vodenju konja)
gips	mavec
gjándula	mandelj (medicinsko)
gládət	negovati, paziti na, vzdrževati; poleg običajnega pomena: gledati <i>Ga ja gladəla do smrti</i> (Negovala ga je do smrti).
gládət (sə)	paziti (se) <i>Glaj sə, də prideš zə cajta dəmou</i> (Pazi, da prideš pravočasno domov)!
gládət krížəm	škiliti
gláncət	loščiti, čistiti do sijaja

glážouna	steklene črepinje, steklovina
glest	glista
gləš	kozarec
gliérja	gramoz, kamenje
glīh tak, lih tak	prav tak, enak
glīh zə ən prou, lih zə ən prou	ravno prav
glīh, lih	že, ravno, prav <i>Če si glīh to, ... (Če si že tu, ...)</i> <i>Jiest bi ju diala glīh čie (Jaz bi jo dala prav tja).</i>
glíhən	raven
glíhət	ravnati
glíhət sə	barantati, pogajati se
glíhət sə	primerjati se, vzporejati se <i>Kaj sə boš glīhou ž njim (Kaj se boš primerjal z njim)!</i>
glíhkar	pravkar
globín	krema za čevlje
gobád	obad
gobánca	potica
golár, golét	ovratnik
golída	posoda za molžo
goníšče	ognjišče
Gorjáni	prebivalci Trnovske planote
gospúəd	gospod, duhovnik <i>Jə šou zə gospuəda (Študira za duhovnika).</i>
góučət	prasketati, hreščati, šumeti <i>Nəš radjo samo niəkaj gouči (Naš radio samo nekaj hrešči).</i>
góusənt	ziniti, reči, odpreti usta <i>A nisi znou gousənt prej (A nisi znal ziniti prej)!</i>
gout, gólte	desno (ukaz pri vodenju volov in konj)

grad	stopinja; poleg običajnega pomena: grad <i>Učičara ja blo za kašan grad več (Včeraj je bilo za kakšno stopinjo topleje).</i>
grámpa	usedlina pri vinu
grápa	jama, jarek (ob cesti), gnojna jama
grapc	vrabec
gráužæt sæ	gnusiti se
gríæs	zdrob
grínta	krasta
gríntau, grintæt	krastav
grisk	grižljaj
grošt, grušt	okvir kolesa
grošt, grušt	zidarski oder
grúæblja (opek)	kup zdrobljenih opečnih izdelkov
grúæsce, grúæzdice	ribez
grúntæt	tuhtati, razmišljati
gruózno	zelo; poleg običajnega pomena: grozno
gúædit	igrati na inštrument <i>Pær maši guædi næ uærlæ (Pri maši igra na orgle).</i>
gúædit	godrnjati
gúæpc	gobec
guærna, guórna	žleb pri strehi
gúærši	boljši <i>Obliači ta guærši gvænt (Obleci najboljšo obleko)!</i>
gúlit	drgniti <i>Kaj trkaj guliš tisti puod (Kaj toliko drgneš tisti pod)!</i>
gúmica	radirka
gúncæt (sæ)	gugati (se), zibati
guóba	grba
guóbcæt	blebetati

- guóbo grbavi, oseba pri pustnih običajih
- guóbo grbavec
- guóla skomina
- guór nu duól številka 69 pri tomboli
- guóre zgoraj
- guóža golša
- guštíæræt (sə) okušati, uživati, naslajati (se)
- gúzna naramnica
- gvænt moška obleka
- gvíšæn zanesljiv, prepričan
Gram samo næ gvišno (*Grem le, če je vse zagotovljeno*).
- gvišno zanesljivo, zagotovo
Kar rieče, tuæ gvišno nærdi (*Kar reče, to zanesljivo naredi*).

H

- háusæt, hóusæt drezati
- háusænt (sə) dregniti (se), zadeti se
Sæm sæ hausnu zæs palcu u uæko (*S palico sem se dregnil v oko*).
- háþænt suniti, potisniti, poriniti
- háþæt (sə) riniti (se), suvati
- hec humor
- hécæn šaljiv, smešen
- hécæt sæ šaliti se
- hékto hektoliter
- héljæt (sə) tlačiti (se)
Nie sæ heljæt, jæ žia puhno. (*Ne tlačite se, je že polno*)!
- heribéki štoporamo
- hin uničen, zdelan
- híša glavni bivalni prostor; poleg običajnega pomena: hiša

hlíþčk	skošenina, zavita v svinjsko mrežico
hlíðu	hlev za prašiče; hlev za govedo je štala
hlípæt sæ	kolcati se
hmiét	kmet
hnuógæm	peš <i>Smo šli kar hnuogæm (Šli smo kar peš).</i>
hódnik	veža
hrovatína (<i>opek</i>)	vrsta manjše peči za žganje opeke, poljska peč

I

ícja, íca	silovitost, ihtavost
íhtæt sæ, ícæt sæ	trmariti
infærmíæra	medicinska sestra
influénca	gripa
intánto	kljub temu, pa vendar <i>Intanto jæm jæ ratalo (In vendar so uspeli)!</i>
Ipáva	Vipava
Ístrija	Istra

J

jádracie, jødærcie	jedro
jága	lov
jápka	jabolko, jablana
jápno	apno
játræ	jetra
jáva	gramoznica
ječmánka	ričet
jégla	igla
jégla zæ pliest	pletilka

- jógra** igra, tudi odrska; vendar: **igrača, igrauc, igrauka**
- jógræt (sə)** igrati (se); spreganje: **igram, igraš ...**; velelnik: **jəgraj!**
Jə jəgrou Hamleta (*Igral je Hamleta*).
- jégræt sə es** loviti se (otročka igra)
- jəmet trúəšt** nadejati se, obetati si
Iməm truašt, da ga bom vidla (*Nadejam se, da ga bom videla*).
- jəmet, míət** imeti; spreganje: **iməm, iməš, ima ...**
- jerebúca** rdeča pesa
- jeríča** ježica
- jərmulín** marelica
- jəskət** iskati; spreganje: **iščem, iščeš, išče ...**
- jəst** jesti; deležnik na l: **jou**
- jət** iti; sklanjanje: **gram, graš, gra, gramo, graste, grajə (graju)**;
velelnik: **bajži, bajžmo (pajmo), bajšte**; deležnik na l: **šou**
- jət ukóp** skrčiti se
- jiést** jaz
- júəna (opek)** sleme
- julko** številka 1 pri tomboli
- júrjət** jurjevati (pripraviti za sv. Jurija **fərtaljo** v naravi)
- júrjeuka** narcisa
- júžna** malica (obrok med glavnimi obroki)
- júžnət** malicati

K

- kácouljə** gozd akacije (robinije)
- kácouna** akacija (robinija)
- kágo** igra podobna balinanju, le da se igra s ploščatimi kamni
- káhəlca** ploščica
Jə biu ciu banjo u kahəlcəh (*Vsa kopalnica je bila obložena s ploščicami*).

kájpaj, kájpej	kje pa
kálmo	miren, pomirjen
kámba	spodnji del jarma
kámbra (<i>opek</i>)	prostor v peči med dvema vhodoma za uvoz in odvoz opečnih izdelkov
kámbra, kámbərca	soba, sobica
kámərsibuədi	kamorkoli
kámpo	igrišče
kanc	kanec, nekaj kapelj tekočine <i>Bi spiu an kanc vina (Bi spil malo vina)?</i>
kángula	vedro
kápənt	spomniti se; poleg običajnega pomena: kapniti <i>Končno mu ja kapənto (Končno se je spomnil)!</i>
kápo	poveljnik, vodja
kápus	zelje
kárga	tovor, naložen voz
kárta	papir
kása	blagajna
kášča	podstrešje
káulər (<i>opek</i>)	vrsta kritine na kozolcu
kávul, kávol	cvetača
kə	ker
kəđaj, kdaj	kdaj
kədiénca	verižica
kəđúə	kdo
kəđúmər	kumara
kékica	kokoš manjše pasme
kəkúə	kako
kəláunik	vedro za dvig vode iz vodnjaka <i>Təkue səm žajən, də bi spiu ciu kəlaunik uodə (Tako sem žejen, da bi spil celo vedro vode).</i>

kə́lávən	odvzet (pri pletenju)
kə́lávət	odvzemati pentlje pri pletenju
kə́lávət	upadati (voda)
kəlcetón	dokolenka
kəlcíəta	nogavica
kə́lədíndja	babusova palica
ké́lət	upasti <i>Potok ja žia muočno kə́lau</i> (<i>Potok je že močno upadel</i>).
ké́lət	odvzeti pentlje pri pletenju
kə́lérət	odvzemati, upasti
kə́lmánt	analgetik, tableta proti bolečini
kə́lmírən	pomirjen
kə́lmírət (sə)	pomiriti (se)
kəlnárit	streči gostom
kə́ləúrət	okvir z vretenom za dvig vode iz vodnjaka; tudi običajni pomen: kolovrat
kə́ləúrət	vreteno za stiskanje žrdi na zadnjem delu voza s senom
kə́lúər	barva
kəməžúəla, kəmižúəla	suknjič
kə́mín, komín	dimnik
kə́mjončín	majhen tovornjak
kə́mpjúən	tip, model, vzorec
kə́mpjúən	čudak, čuden tip
kə́múf	naborek
kə́mužlín	telovnik
kə́nálja	nepriprav, pokvarjenec
kə́nčúən	pletenica z jajcem (velikonočno pecivo v obliki povitega dojenčka)
kə́ndəlábər	drog za javno razsvetljavo

kəndríəga	stolica
kənərín	kanarček
kəniéla	cimet
kənotjéra	spodnja majica brez rokavov
kənt	bankrot
	<i>Muaš ja vəndər šou nə kənt (Človek je vendar bankrotiral)!</i>
kəntúən	vogal, kot
kənúən	top
kəpíərət	razumeti, dojeti
kəpotín	krajši plašč, jakna, tudi gornji del kostima
kəpún	madež od saj
	<i>Imaš niga kəpuna (Umazan si od saj).</i>
kəpuót	plašč
kəpút	uničen
kər	kadar, ko
kərbúən	premog
kəréł (<i>opek</i>)	železni vagonček za prevoz opeke v peč ali sušilnico
kəréšəman (<i>opek</i>)	namišljeni zidak (šaljivo)
kərgán	naložen
kəríəta	manjši voz
kərijánca	vljudnost, takt
kərijánca	zadnji grižljaj na krožniku
	<i>Səm pojíala šie kərijancu (Pojedla sem tudi zadnji grižljaj).</i>
kərijánčən	vljuden
kərijánčljou	vljuden, olikan
kərijólíst (<i>opek</i>)	voznik samokolnice
kərijúəla	samokolnica
kərijúəš	neobziren, predrzen, omalovažujoč
kərkáj	koliko
kərtolína	razglednica

kərtúən	lepenka
kəruǎčka	otročki voziček
kəruǎčkə	luna park (na sejmu sv. Andreja v Gorici)
késən	pozen
késənt	zamujati
kəsiéla	nabiralnik, poštni nabiralnik
késno	pozno
kəsúən	zaboj (večji, na primer za drva)
kəsúən (opek)	zaboj za tovor pri samokolnici
kəšən buót	včasih
kəštrúən	koštrun, tudi butec
kəvəlǎr	sviloprejka
kəvəlǎt	koza, priprava za žaganje drv
kəvəlúən	kozolec (preprostejši kozolec iz kolov in žice)
kəžín	kaos
kəžúən (opek)	preprosta sušilnica
kíə	kje
kiébrouka	dišeči les, kalikantus
kíəlnər	natakar
kíər	kjer, koder
kiérgət	nakladati
kíərsibúədi	kjerkoli
kíətəncə	veržica
kíətna	veriga
kíətounik	proprava na ognjišču za obešanje kotla
kíkəra	skodelica
kínčət	krasiti
kíno	film; poleg običajnega pomena: kinematograf <i>Kəšən kino stie gladəli (Kateri film ste gledali)?</i>

kířta	zaboj
kjántrca	opletena steklenica
klácət (sə)	majati (se)
kláfa	čenča
kláfərca	klepetulja, obrekljivka
klámfa	spona, kovina v obliki črke u
klápa	skupina, družba
klátit sə	potepati se
klausínit	capljati
kláfət	čenčati <i>Kaj kláfáš naumnosti (Kaj čenčaš neumnosti)!</i>
kləmətíərit	hoditi majavo, opotekati se
kləpətúərna	odtočni žleb
klícət sə	imenovati se <i>Kakuə sə paj kličeš (Kako pa se imenuješ)?</i>
klíəštər	jarem
klínkənje	pritrkavanje
klínkət	pritrkavati
kljúəča	koklja
klúəc	cokel
kobílca	varnostna zaponka; poleg običajnega pomena: kobilica
kodriéla	kvadrat <i>Səm kupla zvezek nə kodrielcə (Kupila sem kariran zvezek).</i>
kodriéləst	kariran, na kvadrate <i>Jə obliakla tə kodrieləstu kotolu (Oblekla je karirano krilo).</i>
kof	zvitek las na tilniku
kófəno	prtijažnik
kofetjéra	posoda za kuhanje kave
kofié, kəfié	otročka igra (skakanje ob drevesu na hrbtni rivalske skupine)

kofié, kəfié	kava
kofiétəst	rjav
kokodríl	krokodil
kólkej, kólkaj	kolikor toliko <i>Da bi uriemo usaj kolkej držalo (Da bi vreme vsaj kolikor toliko držalo).</i>
kolodróp (opek)	stroj za drobljenje ilovice
kolp	dosežek, zadetek <i>Tua paj ja biu an kolp (To pa je bil dosežek)!</i>
kolp	udarec
koltrína	zavesa
kolúəna	slavolok, poročni slavolok
kománda	ukaz
koməndíərənje	ukazovanje
koməndíərət	ukazovati
komoditéta	udobje
kómodno	udobno
komóra (opek)	sušilnica
komóš	semiš usnje
komóšəst	semiš
komót	udoben, lagoden; se ne sklanja
komót	udobno
kompánj	enak; se ne sklanja
kompári	prijatelj
kompəníərət	spremljati
kompəníja	družba
kompənjón, kompánjo	tovariš
komplét	garnitura
kompletín	oblačilni komplet

kompresát, kompensát	vezana plošča
konfiét	bombon z mandljem, običajen za poroko <i>Novici sa lučali konfieta</i> (Mladoporočenca sta metala konfete).
konfín	meja, mejnik
konfižíæræt sæ	vznemirjati se
konfižjúæn	hrup, zmešnjava
kontíænt	zadovoljen
kontrát	pogodba
kontræbánd	tihotapstvo
kontræbándæt	tihotapiti
konviént	samostan
konviníæræt	koristiti, biti ustrezen <i>Ma mi sploh næ konviniæra</i> (Sploh mi ne ustreza).
kopác	sposoben, zmožen
korájža	pogum
korájžæn	pogumen
koríæra	avtobus
korníš	okvir, obroba
koromáč	komarček, začimba za færtalj
koromáčit sæ	kisati se (vreme), kvariti se
kortíær	stanovanje
kosíær	deska za rezanje mesa
košiéta	vrsta košare
košiéta, kočiéta	pletena posteljica za dojenčka
košníæl, kóšnjou	blazina za spanje, vzglavnik
kotlovína	baker
kótola	krilo (oblačilo)
kotoléta	zarebrnica

kotolín	spodnje krilo, kombineža
kóuc, káuc	kol
kóutr, kautər	prešita odeja
kovjárta	pregrinjalo za posteljo
kozóuc (opek)	lesena, od strani odprta zgradba za sušenje opeke
krájda	kreda
krájšəncə	bližnjica
kránja	svaljki odmrle kože
kráuda	ogrlica
krepán	na smrt utrujen
krepáuna	mrhovina
krepávət	crkavati, poginjati
krétvica (opek)	kretnica
kərgán	zvrhan, napolnjen
kríəpa	gruda zemlje
kríəpəst	grudast
kriépət	poginiti
krígil	kozarec z ročajem
krílo	ženska obleka
krilo nə kampánu	zvončasto krilo
kríuljəst	zverizen, kriv
križ, kəržáda	križpotje, križišče
krodegína	klobasa s kožami, kožarica
krúəta	krastača
kruófi	mumps
ku	kot
ku toká	kot se spodobi, kot je treba <i>Ni biu narat ku toka (Ni bil narejen, kot je treba).</i>
kúco	brez besed, onemel

kúča	pasja uta
kúčo	pohleven
kúədərsibúədi	koderkoli
kúəlce	kolesce
kúəme	boter, kum
kúəmet	komat
kuərtín	četrtnika litra
kuət	kod
kúəzla	strok
kúgla	krogla
kúglof	šarkelj
kúhəlca	soparno vreme
kúhəncə	kuhalnica
kúhnja	enolončnica; poleg običajnega pomena: kuhinja
kúkər	kakor
kúkərsibúədi	kakorkoli
kunín	zajec
kunjád	svak
kúnka	zaboj na vozu, ploskev s stranicami
kuóča	buča
kuóla	lepilo
kuólət	lepiti
kuónj	odebeljeni trtni poganjek v vodoravni liniji
kuórc	zajemalka za vodo
kuórc (opek)	žlebasta strešna kritina
kuórt	četrtn, četrtina
	<i>Ma jə žiə pudan nu an kuort (Ura je vendar že četrt čez dvanajst)!</i>
kuóšič	mrežast nagobčnik za vola
kuóštət	stati, veljati

kuótu	kotel
kušmít	živinozdravnik
kut	brezrepa dvoživka (urh, žaba)
kúto	otročka igra
kužín, kužína	bratranec, sestrična
kvádra	gredica
kvántərca	opravljivka
kvárta	pedenj
kvərtíər	stanovanje
kvintál, kuintál	cent, stot
kvit	poravnan, brez obveznosti; beseda je nepregibna <i>Zdaj smo si kvit (Zdaj je vse poravnano).</i>

L

lágər	taborišče
lájbən	stranišče
lájbən	gnojnica
lájšta	letev
lájternik	lesen, mrežast pod na vozu za spravilo sena
lájtra	lestev
lájtrəncə	lestvi podobna priprava na prednjem delu voza za nameščanje žrdi pri prevozu sena
láma	rezilo
lámpo	zadruga
lápida	nagrobni kamen
lápiš, lápeš	mizarski svinčnik
lárɡo	široko, na stežaj <i>Uokno ja blo largo odprto (Okno je bilo odprto na stežaj).</i>
lástika	elastika

láštra	šipa
láuf	dir, tek
láufæt	hitro teči
leándær	oleander
láčki	tuj
ledíæ	ljudje
lémentæt sæ	pritoževati se
læméta	britvica
læmpædár	lestenec
læmpædína	žarnica
længúr	lubenica
læsæ	lasje
Lešándrija	Aleksandrija
Lešandrínkæ	Aleksandrijke
lætíca	koruzni storž
letrečíst	elektrikar
létrika	elektrika
lætúæuna	stržen koruznega storža, oluščen storž
lezánj	rezanec kot testenina za juho (ročno izdelana)
lic	lij, lijak
líædih	samski, neporočen
liéha	ogon
lætvo	dleto
lífræt	pošiljati
lih	samo
	<i>Dieni lih næmalo cukra (Daj samo malo sladkorja).</i>
lila	vijolična barva
lílæst	vijoličast
línda	napušč
líntver	zmaj, hudobec

- lístek** karta, vstopnica; poleg običajnega pomena: listek
- líšo** enostaven, gladek; se ne sklanja
Krilo ja blo od spriat líšo, od zad pej ... (Krilo je bilo spredaj enostavno, zadaj pa ...)
- líšo** enostavno, gladko
Səm viadla, da na bo šlo líšo (Vedela sem, da ne bo šlo gladko).
- lišp** lepoticje, ličila
- líšpət (sə)** lepoticiti (se), ličiti (se)
- líšta** spisec, seznam
- liviél** nivo
- liviél** vodna tehcnica
- ljésto** levo (ukaz pri vodenju živine)
- ljúbi, ljúba** fant, dekle (kot zaljubljenca)
- lodríca** večji, ležeči sod za prevoz gnojnice
- lóhkor** lahko
Zdaj lohkor prideš, ka səm doma (Zdaj lahko prideš, saj sem doma).
- lóiber** lovor
- lokíət** viseča ključavnica, žabica
- lomár, lomərčk** omara, omarica
- lombriéna** dežnik
- lúbjə (opek)** starejši tip kritine za kozolce
- lúckət** piti
- lúčido** bister
- lúəjər** kalin
- lúənca** senena kopica
- lúəpa, lúəpca** pokrit, odprt prostor za orodje in vozove
- lúəsət sə** znebiti se
- luft** zrak
Uopri uokno, ka ni nobienga lufta. (Odpri okno, ker ni niti malo zraka).

- lúftər** vetrnjak
lúftət zračiti
lúftət izogibati se obveznostim
lúmər žeton s številko pri tomboli
Si žia poklicau tə lúmərja (Si že klical te številke)?
lumín svetilka
lump porednež
lúmpəst poreden
luož gnezdo
luožit si nadeti si
Si ja luožla prau kləbuk (Nadela si je celo klobuk)!
luožit, luošt postaviti, položiti, dati
Tisto luoži čie (Tisto postavi tja)!
lúpit síerk ličkati
lúšo razkošje, blišč
lúšo razkošen
lušt veselje, užitek; se ne sklanja
lúštət sə ljubiti se, biti pripravljen kaj narediti
Sə vidi, də sə ti prau neč nə lušta (Se vidi, da se ti prav nič ne ljubi).
lúto žalna obleka, žalni trak
lúžəncə del gnojne jame za stekanje gnojnice

M

- ma** ampak, pa, vendar, toda
máca kovaško kladivo
máča madež
magári čeprav
Gram, ma magari buəs (Grem, pa čeprav bos)!
magári ko bi le
Magari, də bi blo təkua (Ko bi le bilo tako)!

mágæt sæ	tekmovati v telesni moči
maj	nikoli <i>Ti ja kaj nærdu (Ti je kaj naredil)? Maj (Nikoli)!</i>
mája, májca	jopica
májhæn	mladič; poleg običajne tudi samostalniška raba <i>Ima žia majhna (Že ima mladiče).</i>
májnica	španski bezeg
mákinja	stroj, šivalni stroj, strojček (za drobtine ...)
málær	pleskar
málin	mlin
málnær	mlinar
malóra	propad, poguba <i>Ja šlo use u maloru (Vse je propadlo).</i>
máltra	trpljenje, napor
máltræt (sæ)	mučiti (se), truditi se
málva	gorečka, pelargonija
mánča	napitnina
mántil	plašč pri kolesu
mántil	dežni plašč
márča	prestava
márka	poštna znamka
marók	bolan; se ne sklanja
mášnæ búkvicæ	molitvenik
mátætst	omotičen
mátætst	nor
máto	norec
máusær	manjši škaf z ročajem za zajemanje mošta
máutær (opek)	zidar pri opekarniških delih, tudi pripravljalec gline za ročno izdelavo opeke
mæciél	klavnica

máćie	mucek
măćíərən	popackan
máćkət, măćkát (<i>opek</i>)	stiskati ilovico
mădájca	svetinjica v obliki obeska, obesek <i>Mi ja kupla kădiencu z mădajcu</i> (<i>Kupila mi je verižico s svetinjico</i>).
medežíja	zdravilo
măgəzin, măgəcín	skladišče
məjúən	pulover
măkáko	butec, tepček
măkulət	mečkati, ljubkovati
mələvár	pomočnik zidarja
mələvárit	opravljati nižja zidarska dela
məlíəta	prijemalka za žerjavico
məncət	robkati (koruzo), luščiti (fižol)
məndúra	delovna obleka
mənikómjo	norišnica
ménta	meta
məntiníərət	vzdrževati (koga)
mərčəlíəza (<i>opek</i>)	vrsta kritine za kozolce
mərənda	malica
mərgərítka	marjetica
Mərijina srájčka	podlesek
Mərijínə sóuzicə	vrsta trave
mərlízga	izbirčnež (pri jedi)
mərlízgət	izbirčno jesti
mərójd	hemeroid
mərščáu	srh
mərtiél	možnar za drobljenje popra, paprike, začimb

mártvica (<i>opek</i>)	plast zemlje brez živih organizmov in organskih snovi
márvica	drobtina
márvit (<i>sə</i>)	drobiti (se)
márvzəlcə	mrzlica, vročina
mástit	mečkati, tlačiti
məšína	stroj
metlíščie	rastlina za izdelovanje metel
mezát	boljša soba v kmečki hiši, soba za posebne goste
míčkən	majhen
midrúzi, midrúzvie	mi
miéja	živa meja, grmovje; poleg običajnega pomena: meja
míərəkən	varovan
míərəkət	paziti, varovati
míəžnər	cerkovník
mígo	mar, mar misliš <i>Jə migo šou (Mar misliš, da je šel)!</i>
mišiéla	kavni nadomestek (skupaj s cikorijo osnova za belo kavo)
mišiéla	mešanica goriva za dvotaktne motorje
miškulánca	zmeda
mištíər	poklic
mízəncə	predal pri mizi
mižiérja	lončnica, vrsta slaka
mižiérja	revščina
mobílərət	opremiti s pohištvom
mobljə	pohištvo
modəlár, modular (<i>opek</i>)	modularni blok iz opeke
módit sə	dozorevati (sadje)
modrícə (<i>opek</i>)	plast gline modre barve

molíəta	harlekinova lesena ropotulja (pustni običaj)
molítva	nedeljski popoldanski blagoslov (obred); poleg običajnega pomena: molitev
móna	neumnež, tepec
monáda	neumnost
móniga	bedarija
mónta (opek)	stropna opeka z velikimi luknjami
morbét	morebiti
móro	temnolasec
mótolət sə	motoviliti (se)
motorín	moped
móust	molsti; sklanjanje: muzem, muzeš, muze ... ; deležnik na l: muzu, muzla, muzlo
móžət	mižati
mriés	mraz
mrtvouúd	kap <i>Zdaj ga jə paj primu mrtvoud (Zdaj ga je pa zadela kap).</i>
mucín	neodločnež, sramežljivec
mucínəst	neodločen
mucka	mačica (botanično)
múdca, múda	popoldanski spanec
múəjtibúəh	moj Bog
múərča	trdni delci pri raztopljenem, segretem maslu
múərət	morati, moči
múərnə	mlačno
múfa	plesen
múfəst	plesniv
múkvič	vrsta plevela
múla	užaljenost <i>Kaj držiš mulu (Zakaj si užaljen)!</i>

- múla** dekline (slabšalno)
- múlca** sladka krvavica (nadev iz prašičje krvi, riža, rozin, sladkorja in začimb)
- múlca** maroga od udarca šibe
- mulərǰja** otročad
- mulíərət** popustiti
- múlo** fant (slabšalno)
- múnja** nuna, redovnica
- muóda** način; poleg običajnega pomena: moda
Nə kəšnu muodu jə paj nərato (Na kakšen način pa je narejeno)?
- mus, pod mus** obvezno
Pod mus muəreš pret (Obvezno moraš priti)!
- múskula** mišica
- muštáfə** brki
- mútəst** nem
- múzgət** sesati (bonbon, sladkorni trs, ne pa dojke)
- múža** kujanje
Puole jə paj držou mužu (Potem se je pa kujal).

N

- na** ena (razen pri štetju)
Vidla sə jə samo na hiša nu na štala (Videlo se je le eno hišo in en hlev).
- nánkər, nánčie** niti
- nar...** naj... (predpona za tvorjenje presežnika): **narbol** (najbolj), **narbuəlǰši** (najboljši), **narmenǰ** (najmanj) ...
- náuk** verouk
- nə ríǰə** črtan, progast
- nə vuóltə** obokan; se ne pregiba
- nəanbuót** naenkrat, nenadoma; v rabi tudi **nəánkərət**

nəankráj	postrani
nəbuštíərət	grobno sešiti skupaj, pripraviti za končno šivanje
nəčepúrit (sə)	pretiravati z obleko in (ali) ličilom, načičkati (se) <i>Sə jə nəčepurla ku na šiama</i> (Se je načičkala kot maškara).
nəčkə	nečke
néčku, neku	kar <i>Ti nečku luoži guor</i> (Ti kar postavi gor)!
nədíələn	močno vinjen
nəfárbət	prevarati, ogoljufati
nəfilət	napolniti
nəfúətrət	nakrmiti
nəfúrjen	razkačen, jezen
nəglíh	naravnost
nəhəbət	natlačiti
nəhəbət sə	prenajesti se
nəkélət (uodu)	povleči vodo iz vodnjaka
nəkərgán	naložen
nəkərgán	močno vinjen
nəkiérgət	naložiti
nəklədáč (opek)	stroj za nakladanje
nəlíšpət (sə)	nalepotičiti (se)
nəlóljen	prehlajen
nəluóvit sə	nalesti se prehlada
nəmálet	naslikati
nəmálo, nəmálčk	malo
nəmáltrət sə	namučiti se
nəmáškərət (sə)	namaskirati (se)
neopliéten	nepočesan
népənt	napeti
nəpeštán	natlačen

nəpét (sə)	napiti (se); spreganje običajno: napijem, napiješ, napije ...
nəpiékljət	naberačiti
nəpiéštət	natlačiti
nəpnjen	napet, preobjeden
nəpókət sə, nəpúəkət sə	najesti se (slabšalno)
nəpozábime	spominčica
nəpúəmpət	napolniti zračnico
nəpúəmpət	naščuvati
nəpúəmpət (uódu)	načrpati (vodo)
nərát	narejen, izgotovljen
nərát	vinjen, pijan
nərúəbək	narobe
nərúəčelje	naročje
nəstúəj	nikar, nehaj <i>Ma nəstúəj mi puojət fauš (Nehaj mi peti narobe)!</i>
nəšmínkət (sə)	naličiti (se)
nəštíərkət	naškrobiti
nəštímət (sə)	urediti (se), pripraviti (se)
nəštímət (uru)	naravnati (uro)
nəštófət sə	naveličati se
nəštufán	naveličan
nəšúntət	naščuvati
nəvərh	povrh
nevíəsta	snaha <i>Nevíəsta ja, kar je za rajčt, dialouna</i> <i>(Snaha je resnično delavna).</i>
nəzáj	spet, znova, ponovno; poleg običajnega pomena: nazaj <i>Ma kaj ja žia nəzaj rodila (Ali je že ponovno rodila)?</i>
nəzúən	navzven

nəʒájfət	namiliti
néʒie	nagec (otrok)
nəʒíəhtət sə	opiti se
nəʒlámpət sə	napiti se (slabšalno), opijaniti se
nəʒlókat sə	napiti se (slabšalno)
níəšpula	nešplja
nímər	vedno, zmeraj <i>Od nimər ja biu tašən (Od nekdej je bil takšen).</i>
nínət	spati (otročko)
njáula	cmera
njuók	njok, cmok
noc, nuc	uporaba
nóno	številka 90 pri tomboli
nóno, nóna	stari oče, stara mama
norčástən	nagajiv, nemiren
norčávət	nagajati, biti nemiren (pri maši, v šoli)
norčávət sə	norčevati se, zasmehovati, rogati se
novíc, novíca	ženin, nevesta
nu	in
nu	eno <i>Səm kupla nu kotolu, nu majcu nu nə kəlciəte (Kupila sem eno krilo, eno majico in ene nogavice).</i>
nu gnidu, nu gnidcu	malo
núcən	rabljen, potreben
núcət	rabiti, potrebovati
núətərka	noter
núla	nič
númər	številka
núnc, núncə	gospod, gospa, naziv za starejše osebe; gospuəd (gospod) je bil v rabi le za duhovnika ali uglednega tujca

O

- obečávət** obljubljati
- obhódnik** prižigalec in ugaševalec javnih luči
- obidíərət** pozoren biti, opaziti
- obiéčət** obljubiti
- obíəla** zabela
- obíəlit** zabeliti
- obíəljən** zabeljen
- obíst** ledvica
- oblájət** nahruliti
- oblúədva** hrana za prašiče (otrobi, krompir, pomije)
- obošávət (sə)** poljubljati (se)
- obóšət (sə)** poljubiti (se)
- obrájtət** upoštevati, ceniti
- obuórat** osuti leho s plugom
- očínkən** pijan
- očínkət** opijaniti
- očínkulán** rahlo vinjen
- óčo** pazi
- očomotan** omamljen
- očúrit (sə)** prevarati se, oškodovati
- od óštjə** zloben, hudoben
- od prílikə** približno
- odčuótət** odšepati
- odgovárjət** ugovarjati; poleg običajnega pomena: odgovarjati
    Staršəm sə nə odgovarja (Staršem ne ugovarjamo)!
- odíca** redka kava ali juha
- odmulíərət** popustiti
- odnúcət** odrabiti

odpədávət	odpadati
odpərtit	oddeliti
odpogávət	odpenjati
odpúægənt	odpeti
odpúəgnjen	odpet
odrájžət	odpotovati
odspríət	odspređaj, spređaj
odšráufən	odvit
odšráufət	odviti
odštrkənt	odkrušiti
odštrknjen	odkrušen
odtékənt, odtəkíərət	izklopiti
odtéščət	potešiti lakoto
oduágənt	zmehčati, odtaliti se, otaliti se <i>Ziemplja sə ja žia malo oduagəntla</i> (Zemlja se je že malo otajala).
odvənčljən, odvənčlján	odvožlan
odvənčljət (sə)	odvožlati (se)
odzád	zadaj
odzduóle	spodaj
odzguóre	zgoraj
ofəndíərən	užaljen
ofəndíərət (sə)	užaliti (se), prizadet biti <i>Se ja kaj ofəndiərou</i> (Je bil kaj užaljen)?
ofícija	opravek
oflegárit	oskrbeti koga, urediti, postreči
ofrígən	zdragnjen, zriban
ofrígət	zdragniti, zribati
ofríšən	osvežen

ofrīšæt (sə)	osvežiti (se)
ofrnážen	ogoljufan
ofrnážit	ogoljufati, prevarati
ofúcæn	okrcan, oštet, osramočen
ofúcæt	ošteti, okrcati, ošvrkniti <i>Ju ja duobro ofucou, a (Dobro jo je okrcal, mar ne)?</i>
oguónæt	splačati se <i>Ja uguonou, da ja pāršu (Splačalo se mu je priti).</i>
oguónæt	uganiti, potuhtati
oín, oína	stročji fižol
ojá (opek)	obroček za povezavo terezin; poleg običajnega pomena: oje
okínčæn	okrašen
okínčæt	okrasiti
okóbljæt	obšiti s poševnimi vbodi, entlati
okorájžit (sə)	opogumiti (se)
olítk	tekoč kokošji iztrebek
olítkæsto	zdrizasto
omájæt	ločiti lubje od lesa pri izdelavi piščali
ómbul	svinjska ribica
omædlíævæt	poželjivo gledati, cediti sline
omérsit	premamiti <i>Tisti auto ga ja omærsu (Tisti avto ga je premamil).</i>
omérsit sə	zaželeli si, pokazati zanimanje, navdušiti se <i>Si sə kaj omærsla (Te je kaj navdušilo)?</i>
omlét	palačinka
omódit sə	omehčati, dozoreti <i>Kaki sə muære praj omodit (Kaki mora prej dozoreti).</i>
omójen	dozorel, zmehčan
omúætca	omedlevica

ónda, óndul	koder <i>Səm si šla nǝrdit ondula</i> (Šla sem se nakodrat).
ondúæt	tam
ópa	dvig (otroka) v naročje (<i>otročko</i>) <i>Graš opa</i> (Te dvignem v naročje)?
opánka	sandal
opérhæt sə	površno se umiti
opiékljæt	zrahljati zemljo okoli rastlin
oplájhənt (sə)	oplakniti (se)
oplájhñjen	splaknjen
opliést (sə)	počesati (se) <i>A sə nə znaš opliest</i> (Mar se ne znaš počesati)?
opliéten	počesan
oplíætət (sə)	česati (se)
oplíætət sə	motati se <i>Giññaj sə mi oplíætət pod nogami</i> (Ne motaj se mi pod nogami)!
optíčje	opora (grahu) iz rogovilastih vej
opúcət (sə)	očistiti (se)
opudán	opoldan
opúəka	lapor
ordinár, ordinér	navaden, običajen, cenen
ormáj, oramáj	nikoli več, prepozno <i>Ormaj ja žie strəgəno</i> (Prepozno, zdaj je že strgano)!
ostúda	gnusoba, ogaba
osvénjæt	posvinjati, umazati
ošácət	oceniti
ošíəmit (sə)	našemiti (se)
ošlátət	otipati
ošpíčən	ošiljen

ošpičit	ošiliti (svinčnik, kol)
oštáutit (sə)	urediti (se); velja le za osebe
oštəríja	gostilna
oštregən, oštregán	razkuštran, nepočesan
oštregljət	skrtačiti živino
oštrofət	(p)oškropiti
ošvəhiét	oslabeti
ovárit	obariti
ozébk	ozeblina
ožíəgnət sə	pokrižati se
ožmíkən	oprán z mencanjem in drgnjenjen (druga faza pranja perila)
ožmíkət	oprati z mencanjem in drgnjenjem

P

páca	kvaša, marinada
paj, pej	pa <i>Paj kaj dialaš</i> (Kaj pa delaš)?
pajc	lužilo
pájcət	lužiti
pajč	peči
pájsa	pesa
pálk	pajek
pámetit, pámtit	spominjati se <i>Taka ja, odkar pametim</i> (Taka je, od kar se spominjam).
passedžáta	sprehod
pašamán	držalo pri ograji
pašeréta, pəšeréta	vrsta brezalkoholne pijače
pášət	ujemati se, prilegati se, pristajati <i>Ma prou neč ti nə paše</i> (Sploh ti na pristaja).

pášæt	prijati, čutiti ugodje <i>Ji paše liežat u guorki uodi (Ji prija ležati v topli vodi)?</i>
pášta	testenine
pášta nu fěžu	vrsta enolončnice (fižol in testenine)
paštakréma	kremna rezina
paštašúta	makaroni z omako
pávula	vata
pəcíenca	potrpljenje
pæckúæn	jed iz krompirja in stročjega fižola
pæckúæn	umazanec
pæč	vodnjak
pečúrit sæ	lesti, vzpenjati se po nepotrebem <i>Kaj sæ mi pečuriš čie guor (Kaj mi lezeš tja gor)?</i>
pedíenjæt	streči <i>Giñjaj ga tolko pedíenjæt (Nehaj mu kar naprej streči)!</i>
pædína	otročka igra (skakanje čez sklonjenega soigralca z merjenjem daljave skoka)
pégula	smola, neugodne okoliščine
péhænt	poriniti, suniti
péhæt	porivati
péhæt sæ	drenjati se, vrvati se
pəjáco	pajac, burkež
pékænt, píkænt	prigrizniti
pəlánka	kovanec
pələdíč	prekla
pələmúdit	ovinkariti, sprenevedati se
pəlíča	krzno, krzneni plašč, krzneni ovratnik
pəlíær	cestar
pelíæzdit (sə), peliæzít	povzpenjati se, lesti na koga ali kaj <i>Kaj sæ peliæzdiš, kamær ni triæba (Kaj lezeš gor, kamor ni treba)!</i>

pelíkula	filmski trak
pélka	peška pri grozdju
pélka	zanka pri obleki, predvsem za obešanje
pəlúd	močvirje s trsjem
pəlúdouna	trsje, močvirsko rastlinje
pənátca	juha iz kruha in začimb, z malo zabele
pəncéta	na zraku sušena trebušna slanina
péndulət sə	nihati, zibati se
pənín	sendvič
pəntəlúən	butec
pəntəlúən	oseba pri pustnih običajih
pəntóful, puntoful	natikač
penžjoníst	upokojenec
penžjúən, pižjúən	pokojnina
penžjúən, pižjúən	pokoj
pər	pri, tudi v sestavljenkah: pərpravit (pripraviti), pərvazət (privezati) ...
pər dniévi	pred temo <i>Səm pəršla šie pər dnievi (Prišla sem pred nočjo).</i>
pər ni glíhi	približno
pər təmi	ko se znoči
pərcíngət sə	primajati se
pərcjúən, porcjúən	delež, porcija
pərdəlca, pərdəlo	ropotajoč motor
pərdoníərən	oproščen
pərdoníərət	oprostiti
pərdrájsət (sə)	privleči (se)
pərebrís	vetrobransko steklo
pəredána	predelna stena

pæræpiét	presledek na stopnišču
pæræpiét	nizek zid
pæræúrt	odbijač
pærfín	celo
pærflikæn	prilepljen
pærflikæt	prilepiti
pórhæt	kašljati
pærfít	geometer
pærízær	voz za prevoz težjega tovora na daljše razdalje <i>Zæs pærízærjæm jæ tata uozu ciagu u Goricu (S parizarjem je oče vozil opeko v Gorico).</i>
pærklácæt sæ	počasi, okorno priti
pérla	biser
pærmajdúš	primojduš
pærmanént	trajna
pærmejvíri,	primojduš
pærmejvírka	<i>Ma pærmejvíri, dæ jæ riæs (Primojduš, da je res)!</i>
pærniést okúæli	prevarati, ogoljufati <i>Al ga jæ pærniæsu okuæli (To ga je prevaral)!</i>
pærpiékljæt	priberačiti
pærponúdit	ponuditi
pæršpáræt	privarčevati
pæršráufæn	privit
pæršráufæt	priviti
pærštímæt	pripraviti
pærštúkæt	prilepiti, dodati
pærštúlit sæ	pridružiti se nepovabljeno
pæršvájsæn	privarjen
pæršvájsæt	privariti
pæršvájsnjen	trčen, malo čez les

pərt	del, delež
pərtída	partija (šaha, kart), tekma, igra <i>Dua ja dobu prvu partidu (Kdo je dobil prvo igro)?</i>
pərtíkət	pripadati <i>Nə viam, če ti partičie (Ne vem, če ti pripada).</i>
pərtískouc	risalni žebliček
pərtit	deliti
pərtúən	dvoriščna vrata
pərtúən	slavolok, tudi poročni
pəruən	vilice
pəruət	perut, tudi krilo (muh, komarjev, ...)
pəruətka	perutnička
pəruka	lasulja
pəržúən	ječa
pəsie	psiček
pəsk	cvetni nastavek pri čebuli, česnu, poru
pəst	pasti; deležnik na I: pau pala, palo, pali, palə
pəščie, pəščicie	piščanec, piščanček; množina: piščietə, piščietkə
pəšəpuórt	potni list
pəšt	obrok hrane <i>Smo miali po tri pašte nə dan (Imeli smo tri obroke dnevno).</i>
pəštína, pəštínca	drobne testenine
pət	piti; spreganje je običajno: pijem, piješ ...
pətáf	klofuta
pətərnúəštər	rožni venec
pətruən	farni zavetnik <i>Sviati Əntuən ja nəš patruən (Sveti Anton je naš farni zavetnik).</i>
pətruəna, pətruən	naboj
picájzlər	drobnjakar

picájzlət	pretiravati v natačnosti
píčka	čipka <i>Obliaka ja bla usa u pičkah</i> (Obleka je bila iz samih čipk).
pičulát, pičula	puran, purica
pičuósa	krivokljun <i>Ja ku na pičuosa</i> (Ima velik, ukrivljen nos).
píəglənje	likanje
píəglət	likati
piékljənje	beračenje
piékljər, piékljərca	berač, beračica
piékljət	beračiti
piérce	nastavek za pisalno pero
píərje	listje; poleg običajnega pomena: perje
píərje od siərka	ličkanje
piéro	list (rastline); poleg običajnih pomenov: pisalno pero, pero ptiča
piəskənje (opek)	posipanje sveže narejene opeke s fino mletim odpadnim materialom, da se ne zlepi
piéštət	tlačiti
píəza	teža, breme
píəzət	tehtati
pikáča	kramp brez špice
píkjo	žolna
pikúən	kramp
pil	kapelica
piláštər	steber
píncə	kombinirane klešče
piníəl	čopič
pínja	frfru
pínja	lesena posoda za pripravo masla

pismo	otročka igra (vrsta ristanca)
píščula	piščalka
pitíærən	glinen lonček za rože
pitík	apetit
pítka	kokoška
pitúæn	beton
pitúær	pleskar
pituníærət	betonirati
píuc	cepič
píucæn	cepljen <i>Si žia biu piucæn (Si že bil cepljen)?</i>
píucær	cepilec
píucət	cepiti (rastline, ljudi)
pjanterén	pritličje, pritlična hiša
plac, pləc	prostor
plac, pləc	trg
pláhta	odeja
plája	lisa
plájba	svinčnica, grezilo
pláka	kuhalna plošča
plánta	njiva
pláu	moder
pláunik	kad za grozdje
pləc (opek)	prostor, kjer so ročno izdelovali opeko in korce
pləníəta (opek)	ožja, ploščata opeka
plíéh	pločevina
plíéh bándá	pihalna godba
plíéhi	ošpice
plíəta	guba na krilu

Səm obliækla kotonu nə pliatə (Oblekla sem nagubano krilo).

plíuník	priprava za pletje z volovsko vprego
pljónkət	pljuskati
pljúčəncə	klobasa z dodatki pljuč
plúəzət	tvesti <i>Nəstuj mi pluəzət nəumnosti (Nehaj mi tveziti neumnosti)!</i>
po puóli siéstra/brət	polsestra, polbrat
pobəzɡət	pobezati
pobíəlit	prepleskati
pobójt	pobiti; spreganje: pobujem, pobuješ, pobuje ...
pocájtət (sə)	pozdraviti (se)
pocəbət	pobrcati
pocərtət	pocrkljati
pocúkrət	posladkati
pocuzət	posrkati
pocvíərnət	popihati, zbežati
počriəz	počez, prečno <i>Zmiəri zdugoma nu počriəz (Izmeri podolgem in prečno)!</i>
podbíu	lapuh
podbrədnik	slinček
podéšət	povohati
podét sə	vdati se
podluóžit sə	okrepčati se
podriəbərník (opek)	steber, ki nosi streho
podriét	razparati; poleg običajnega pomena: podreti, porušiti
podrúəcət	podrezati

poduáçit	podučiti
pofárbæt	pobarvati
pofárbæt sæ	naličiti se
pofárbæt šuæbæ	našminkati se
pofégæt (sæ)	pocrkljati (se)
poflekán, poflékæn	popackan
poflíkæt	pokrpati (zračnico, ne pa obleke)
poflíkæt	polepiti
poflítæt	poškropiti proti mrčesu
pofodrán	podložen (obleka)
pofrúæštæt	pozajtrkovati
pofúædræt	prišiti podlogo
pofúšæt	skvariti, pokvariti
pogáça	nizek, okrogel kruh, podoben pici
pogíærbæn	podedovan
pogíærbæt	podedovati
pogládæn	oskrbovan, negovan
pogládæt	oskrbeti, negovati; poleg običajnega pomena: pogledati <i>Triaba ga jæ blo usak dan pogládæt (Vsak dan ga je bilo treba negovati).</i>
poglíhæn	poravnan, zglajen
poglíhæt	poravnati, zgladiti
pogrúntæn	domišljen
pogrúntæt	uganiti, razvozlati, domisliti se
pohájæt	potepati se
pohábæt	poriniti
pohájáč	postopač, potepin
pokærváça	pokrovka
pokærváça (opek)	pokrov na odprtini za metanje premoga v peč

pokídæt (ga)	narediti napako
polentár	lesena priprava za mešanje polente
políantæst	počasen
póljska píəč (opek)	manjša peč za žganje opeke, hrovatina
póloh	klopotec, gnilo jajce
poltrúæn	naslanjač, fotelj
pomáltræt sæ, pomátræt sæ	potruditi se
pomidór	paradižnik
pomíærkæt	popaziti
pomíætæt	oditi z zabave med zadnjimi; poleg običajnega pomena: pometati <i>Kaj muæreš prou zmiæræm pomíætæt (Mar moraš vselej oditi med zadnjimi)!</i>
pomoránčæst	oranžen
pompíær	gasilec
pomújæt sæ	podvizati se
pomúzgæt	posesati (kostni mozeg, sladkorni trs), polizati (bombon)
ponjáva	rjuha
ponúcæn	porabljen
ponúcæt	porabiti
popedíænjet	postreči, oskrbeti
pópie	dojenček
popíæglæt	polikati
popiéštæt	potlačiti
poplájhæn	pobarvan s peroksidom <i>Ma kaki bjonda! Læsæ ima poplajhænæ (Kakšna blondinka neki! Lase ima pobarvane s peroksidom)!</i>
poplájhæt	pobeliti lase s peroksidom
poprímt, poprímit	poprijeti, povzeti, dojeti <i>Takoj ja poprimu melodiju (Takoj je povzel melodijo).</i>

popúcən	počiščen
popúcət	počistiti
popudán	popoldan; sklanjanje: popudan, popoudnieva ...
porájhət	ometati
porájtət	pozoren biti
poráunət	poplačati; poleg običajnega pomena: poravnati
porcijúən	velika porcija
poríəvəncə	deska za pranje perila
poríhtən	urejen
poríhtət	urediti
porkəríjə	umazanija, svinjarija
portačfki	pepelnik
portapáki	prtlačnik
portiéla	pokrov
porúset	zardeti
porúsit	pordečiti
postit stát	pustiti ob strani, zanemariti, pustiti pri miru
posvénjət, posvínjət	pomazati
poškéljət	pomežikniti
pošlátət	potipati
pošlátət	pretepesti, zdelati <i>Ga jə duobro pošlatou (Dobro ga je zdelal).</i>
pošnófət	povohati
pošódrət	posuti z gramozom
pošóšit sə	shušjati; poleg običajnega pomena: posušiti (se)
pošpáus	postrani
pošpíəgət	pokukati
pošprícən	poškropljen
pošprícət	poškropiti

poštehán	pošit z iglo in nitjo
poštéhæt	zakrpati manjše luknjice
poštémæt	objeti, ljubkovati
poštíæræt	oddati pismo
poštíærkæn	poškrobljen
poštíærkæt	poškrobiti
poštíet	ceniti
poštiét, poštíæt	cenjen, upoštevan <i>Uoan ga ja strašno poštieu (On ga je zelo je cenil).</i>
poštíkæn	izvezen
poštímæn	urejen
poštímæt	urediti, naravnati
poštrégljæt sæ	počesati se (slabšalno)
potókænt	naložiti drva na ogenj
potókænt	posaditi sadike
potentín	vozniško dovoljenje
potíækæt	nalagati drva na ogenj
potójjč sæ	udariti na dogovorjenem mestu pri skrivanju (igra): poleg običajnega pomena: potolči se
potrást	potresti
potrúæštæt	potolažiti
potuóçæt	namakati kruh v omako
pou téç pou méš	netopir
pouæblæt	pooblati
póuš (opek)	del stroja svedraste oblike, ki med mešanjem potiska ilovico
pováçæt	povečati
povázæt	povezati
povederjúælit	poškropiti z modro galico
povederjúæljæn	poškropljen z modro galico

póvero	slabič, revček
poverúen	paprika
poverúeni nu pomidóri	sataraš (jed)
povlájč, povlájčt	povleči
pozgánjət	zvoniti pet minut pred mašo
pozgóbit	splaviti
pozguónit	pozvoniti
požájfət	namiliti, dati v milnico (prva faza pranja perila)
požgána žúpa	prežganka
požgiét fóžu	jed iz fižola, podobna pasulju
požíəgnət	potrditi
požíəgnət	blagosloviti
požíəgnət (sə)	pokrižati (se)
požíəhtət	oprati perilo
požókət	pobrskati, podrezati
praj ku	preden
prasc	prašič
prátika	praksa, izkušnja
práuca	pravljica
precábət	prebrcati
prefárbət	prebarvati, prepleskati
prefrígən	prebrisan
prekárgət	pretovoriti
preklímən	preklet
prekucávət	razmetavati; poleg običajnega pomena: prevračati
prekúcənt	razmetati; poleg običajnega pomena: prevrniti
prekúcənjən	razmetan; poleg običajnega pomena: prevrnjen
prelúftət	prezračiti

preməndán	spremenjen
preməndət, spreməndət	spremeniti
premíærkæt sə	premisлити se
prepíškæn	preboden, preluknjan, predrt
prepíškæt	prebosti, preluknjati, predreti
preposán, posán	pretečen <i>Prepustnica jiə žiə dugo preposana (Prepustnica je že dolgo pretečena).</i>
prepúcæt	prečistiti
præsíca	okrogla deska na vrhu tropin v stiskalnici za grozdje
prešlátæt	pretipati
prešnúfæt	prevohati, preiskati
preštíæpæt	zašiti s šivalnim strojem
preštímæt	preurediti
prešváh	preslaboten, prešibek
preuštímæn	preurejen
previzítæræt	pregledati (zdravniško)
priéso	prašič; ednina: prieso, presata, presatu ... ; množina: presatə, presat ...
príæša	stiskalnica
príæšæt	stiskati
primotájjo	tržaški radič prve rezi
primt sə	spopasti se, spreti se; poleg običajnega pomena: prijeti se
primt, prímit	prijeti
privát	zaseben
próba, próva	poskus, pomerjanje
prónto	pripravljen
proverávæt	poskušati
províæræt, próvæt, próbæt	poskusiti

provizóričæn	zasilen
provizórično	zasilno
provizórij	zasilna rešitev
prtíček	serveta; poleg običajnega pomena: majhen prt
pruh	kila
prvi buót	prvič; enako tvorimo pomene z drugimi vrstilnimi števniki: drugi buot (drugič) ...
púcæn	čiščen
púcænje	čiščenje
púcæt	čistiti
púægælca	kaveljček in zanka za spenjanje obleke
púækænt	počiti
púæmpa	zračna tlačilka
púæmpa	črpalka
puæmpa zæ uodu	črpalka za vodo, poseben tip vodnjaka
puæřš	vojaški sluga
púævel	obveza, povoj
púævel	trak za povijanje dojenčkov (ni več v rabi)
puf	dolg
púhæn	poln, tudi pijan
púhno	polno, veliko
	<i>Jæ pærřlo puhno ledi (Priřlo je veliko ljudi).</i>
púlver	smodnik
púnčie	deklica, punčka
púnja	pest
punt	točka (v športu, pri igri)
puójet	peti; ednina: puojæm, puojæř, puoja ; mnořina: puojæmo, puojæte, puojæje
puóle, puótle	nato, potem
puólř	manřeta

puónəva	ponev
puórən	prazen
puórənt	prazniti <i>Tuoni puorni dipuožit (Toni prazni greznico).</i>
puórt	pristanišče
puósət	miniti <i>Ma nevihta jə žiə posala (Toda nevihta je že minila)!</i> <i>Də bi mi usaj glava posala (Da bi me vsaj glava nehala boleti)!</i>
púpa, púpka	dekle, deklica, punčka
púpie	deklica
pur	in vendar <i>Pur sə ju najdli (In vendar so jo našli)!</i>
púrga	čistilo, odvajalo
púša	puška
púzət sə	drsati se, plaziti se
púzət sə	iti počasi, vlačiti se <i>Poheti, kaj sə təkua puzəš (Pohiti, kaj se tako vlačiš)?</i>
puž	polž
puž	smrkelj

R

rába	pirnica (plevel podoben travi)
ráca	rasa; poleg običajnega pomena: rasa
rajč	reči
rájda	veliko <i>Jəh jə bla ciəla rajda (Veliko jih je bilo).</i>
rájhət	ometavati
rajs	zavora
rájsət	zavirati
rajž	riž

rájža	potovanje
rájžæt	potovati
ránci, ráncia	pokojni, pokojna
rasfršólæn	razrahljan, razmajan, podrt, razdrt
rasfršólæt	podreti opaže
raskærgán, ræskærgán	raztovorjen
raskærgæt, ræskærgæt	raztovoriti
raskomótit sæ, ræskomótit sæ	namestiti se udobno
raspártit, ræspártit	razdeliti
ráta	obrok
rátæt	nastati, uspeti, posrečiti se, postati <i>Ti jə ratəlo (Ti je uspelo)? Ma si ratou vielik (Kako si zrase)! Jə ratou duahtər (Postal je zdravnik).</i>
ráunæt sæ	uspevati <i>Ta sə žiə nə bo raunou (Ta že ne bo uspeval)!</i>
ráunæt, rounæt	gojiti, vzgajati; poleg običajnega pomena: ravnati <i>Prascou nə rounajə več (Prašičev ne gojijo več).</i>
ráunæt, rounæt	preživljati koga; poleg običajnega pomena: ravnati <i>Rouna mamu nu tatu (Preživlja očeta in mater). Pej dua tə bo raunou (Ja, kdo te bo pa preživljal)!</i>
rəbəljúæn	nered
rəbotín	zakovica
rebúla	mošt; poleg običajnega pomena: vrsta trte in vina
reciéta	recept
rəcuót	koder
rəcuótst, ricəst	kodrolas
rəč (opek)	žica z nabodenim krompirjem in slanino za frnažarski krompir
rečínja	uhan
redičuók	netresk

redžikálcə	pas za nogavice
redžipéto	modrček
régula	pravilo, red
rəkomandíərən	priporočen
reméngo	narobe <i>Jə šlo usie remengo (Vse je šlo po zlu).</i>
rəmónika	harmonika
rənčáta	oranžada
rənčélíca	priprava za sekanje, podobna mačeti
rəndžíərət sə	znajti se
rəpínt	motoviliti za kom, nadležno komu slediti <i>Kaj rapiniš zə manu (Kaj motoviliš za mano)?</i>
rəpulət	pobirati ostanke sadja na drevju
rəpulič	nepobrani grozd
rəščepúrit sə	razkoračiti se, razšopiriti se
rəshləmpán	razmajan
rəshləmpát	razmajati
rəskájfən	razdražen, jezen, besen
rəskájfət	razjeziti, razdražiti
rəspártit	razdeliti
rəsporuóčit sə	ločiti se
rəstolmáčit	razložiti, pojasniti
rəstrənčíərət	razrezati, razkosati
rəšpektíərət, rəšpetíərət	spoštovati, upoštevati
rəšpiékt	spoštovanje
rətávət	nastajati, postajati
rəzdriét	razparati; poleg običjnega pomena: razdreti
rəzgərmátit sə	razrasti se
Rezján	brusilec nožev in popravljalec loncev iz Rezije

rəʒoníərət	biti razsoden, razumen
rədʒoníərət	<i>Sploh nə rəʒoniara</i> (<i>Sploh ni razsoden</i>).
rəʒúən	razum, smisel <i>Ma zə kaʃən rəʒuan</i> (<i>Toda, kakšen smisel ima to!</i>) <i>Tua jə nardu z rəʒuanəm</i> (<i>To je premišljeno naredil</i>).
rəʒúən	prav <i>Jiest mu dam rəʒuan</i> (<i>Strinjam se z njim</i>).
ríbežin	strgalo
ríédnjə	vajeti
ríəgot	radič
ríégula	pravilo
ríəmuln	letev
ríəšta	velika količina, obilje <i>Mi jə dala nu riəštu solata</i> (<i>Dala mi je ogromno solate</i>).
ríəviščie	revček
ríəzəncə	zgaga <i>Ma neč nə bom piekla gobancə, kə mi diala riəzəncu</i> (<i>Nič ne bom pekla potice, ker mi dela zgago</i>).
ríga	črta, vrsta <i>Kupi zvezek nə rigə</i> (<i>Kupi črtast zvezek!</i>)
rígət sə	kolcati se, spahovati se
rígilj	zapah
ríhta	servirana jed, hod <i>Smo jəli piət rihti</i> (<i>Imeli smo pet hodov</i>).
ríhta	enota dela <i>Sə končali šele prvu rihtu</i> (<i>Opravili so šele prvi del posla</i>).
ríhtət	urejati
ríkverc	vzvratno
rimórkjo	tovornjak s prikolico
ringiʃpíl	vrtiljak
rínka	poročni prstan
riskíərət	tvegati

rivíərət	utegniti, uspeti <i>Nə viəm, če bom riviərou pret (Ne vem, če bom utegnil priti).</i>
rižibíži	rižota
rižuót	rižota
rogáčka	velika motika s kovinskima rogovoma
rokiél, rokiélčk	vreteno za navijanje sukanca
rompín	kavelj v obliki črke s
rómpljət	ropotati
róšəst	rdečelas
rošéto	rdečilo
róšo	rdečelasec
rózəst	rožnat
rúcək	nahrbtnik
rúəba	blago, tekstil; poleg običajnega pomena: izdelki, trgovsko blago
rúəčelje	naročje
rúər	cev, ki vodi v dimnik, kovinska cev večjih dimenzij
rúəža	cvet, roža
rufjána	pocestnica
ruk	sunek
rúkənt	zadeti
rúkət	suvati
rúlo	valjček, valjček z vzorčki za pleskanje
ruoč, rəč	poganjek z nastavkom za grozdje
ruóšta	jez
rus	rdeč <i>Suəj sin ima rusə ləsa (Njen sin je rdečelas).</i>
rúsa pájsa	rdeča pesa
rusc	sladkorni trs

rúšpa nastavek na traktorju za porivanje zemlje, rinež
rúšpæt brazdati, praskati

S

sákma (*opek*) lesena deska za podlaganje opeke

sakrabólski presneti
Sakrabolski mulo (*Presneti mulec*)!

sakraménski presneti

salaménski presneti

salaménsko zelo, presneto
Jā salamensko duobro viādou, dā ... (*Presneto dobro je vedel, da ...*)

sáud, sóud, šold denar, enota denarja; množina: **soudi, šoldi**
Ni miāu niti niga šolda (*Ni imel prebite pare*).

scábæt zbrcati

scáfædrán razcefran

scófædræt razcefrati

scærklján razvajen

scártænc, scærtánc razvajenec

scártæt razvaditi, scrkljati

scímpræt spraviti skupaj, narediti

scúkæn scefran

scúkæt raztrgati, razcefrati

sékulič kanja

sémpliče preprosto, enostavno, nezapleteno

sænčk kratek spanec
Ma nardim samo an sænčk (*Samo malo se bom ulegel*).

sénjo, senjáu znak

sænžáta, snəžata travnik za košnjó, senožet

səpúæn motika s pravokotnim kovinskim delom in ravno konico

sfégan, sfegán, sfegetán	razvajen, scrkljan
sfəlit	zgrešiti
sfəhtət	izprosi <i>Ga ja sfiəhtou zə dnar</i> (Od njega je izprosil denar).
sfigúra	slaba predstavitev <i>Səm nərdu nu sfiguru</i> (Slabo sem se predstavil).
sfləšierət	ustekleničiti
sforsíərət, sforcíərət	izsiliti
sfúətrət	zrediti, skrmiti
sfugíərət sə	sprostiti jezo
síəgənt	seči
síəmnə	seme, pečka
síərčje	suha koruzna stebła, koruznica (za nastiljanje) <i>Vrži nəmalo siərčja pod krava</i> (Vrzi malo koruznice pod krave)!
síərčka	trstika
siərək	koruza
sigúrən	zanesljiv
síto	cedilo; poleg običajnega pomena: sito
síuka (opek)	plast zemlje sive barve
skiérgət	raztovoriti
sklácən	razmajan
sklácət	razmajati
sklámfət (ukop)	površno sestaviti, zbiti skupaj
skoməndíərət	priskrbeti
skonfižíərən	zmeden
skonfižíərət (sə)	zmesti (se)
skošenína	zaseka
skrāti	hkrati

skráúžljən	nakodran, skodran
skúla	oteklina
skuók	bedro, stegno
skuónjət (sə)	ušteti se, prevarati (se) <i>Ta buot ga jə skonjalo</i> (Tokrat se je uštel)!
skuópc	past
skuósit	sesekljati
slájčt (sə)	sleči (se)
slédka klobasa	pečenica
slédko	pecivo, desert
slíšət sə	počutiti se <i>Sə slišiš kaj bujši</i> (Se kaj bolje počutiš)?
slovénka	petunija
slúšət	ubogati <i>Mamu jə triəba slušət</i> (Mamo moramo ubogati)!
smíəšəncə	šala
smúkvica	jagoda
spajč	speči
spárouna	soparica
spəháunik	dolg oblič za ravnanje desk
spəhávət	kliti
spəhávət	zravnati, poravnati desko (mizarsko)
spəhənt	vzkliti
spelíəzdit sə, spelíəzit sə	splezati, povzpeti se
spərtit	razdeliti
spəsíərət	pretlačiti
speštán	stlačen
spiécət	odprodati <i>Jə žiə usie spečala</i> (Vse je že prodala).
spiécət sə	ušteti se; poleg pomena imeti spolne odnose

spíaglæn	zlikan
spíaglæt	zlikati
spiéštæt	potlačiti, stlačiti
spit	izžet
splajhávæt	splakovati
splájhænt	uplahniti <i>Glaj no, nuoga ti ja žia prou fajn spaljhænla (Poglej, no, oteklina na nogi ti je že precej uplahnila).</i>
splájhænt (sə)	splakniti, površno (se) umiti
spodríægouca	regrat
spogávæt	spenjati
sponiést sə	uspeti <i>Sə ti ja sponieslo (Ti je uspelo)?</i>
sporegávæt sə	spahovati se <i>Še zmiarəm sə mi sporegava (Še vedno se mi spahuje).</i>
sporiégænt sə	spahniti se
spoštíæræt	premakniti, predstaviti, premestiti
spremændávæt (sə)	spreminjati (se)
spremændæt (sə)	spremeniti (se)
spríəšæn	stisnjen, zmečkan
spríəšæt	stisniti
sprímt sə	sprijeti se
spúcæn	čist, očiščen
spúcæt	sčistiti, očistiti
spúægænt	zapeti, speti
spúægñjen	zapet, spet <i>Guarnji batuan nə smia bet spuagnjen (Gornji gumb ne sme biti zapet)!</i>
spúætju	hkrati, istočasno, spotoma, medtem <i>Spuætju, kə smo klepetalə, ja zəmiasla kroh (Medtem, ko sva klepetali, je zamesila kruh).</i>
spuórænt	izprazniti

spuórnjen	izpraznjen
spuórtjen	prepoten, poten
spurgíæræt sæ	prečistiti se, odvesti telesne izločke
spurgíæræt sæ	ohladiti jezo
spúškæn	predrt
spúškæt	predreti (se) <i>Pej šie kuælo sæ mi jæ spuškælo (Pa še zračnica se mi je predrla)!</i>
spúzænt sæ	zdrsniti
spúzlo	spolzko
srčno zíølje	melisa
stajč	steči
stárčæt	štrleti
stæt	pristajati; poleg običajnega pomena: stati <i>Kækuæ ti stoji krilo (Kako ti pristaja obleka)?</i>
stæt	stanovati; poleg običajnega pomena: stati Pej kiæ stojiš (<i>Kje pa stanuješ?</i>)
stókonja (<i>opek</i>)	tovornjak za prevoz premoga
stolmáçen	razložen, pojasnjen
stolmáçit	razložiti, pojasniti
strajč, strajčt	ministrirati; poleg običajnega pomena: streči <i>Pær maši jæ muogu strajč (Pri maši je moral ministrirati).</i>
strast	stresti
strænçíæræt	stresti koga z veliko silo, uničiti, raztrgati na kose <i>Tæ bom takuæ strænçiaræla, dæ ... (Tako te bom stresla, da ...)</i>
stréšno	zelo; poleg običajnega pomena: strašno <i>Sæ blæ stræšno liæpæ (Zelo so bile lepe).</i>
stríøžnik	ministrant
strúžoulje	oblanci
stúæ pær stúæ	stoodstotno
stuórit, stuórt	ukazati <i>Mi jæ stuorla usie pobræt (Ukazala mi je vse pobrati).</i>

- stuórit, stuórt narediti
Prau si stuoru (Prav si naredil)!
- stuórit, stuórt povreči mladiča
- suəj, suoja, njegov, njegova, njegovo, njegovi; poleg pomena svoj, suoje, suoji ki se redko rabi
Jə pršla suoja mama (Prišla je njegova mama).
Naj uzame usaki suoje (Naj vzame vsak svoje).

Š

- šácət ocenjevati, oceniti
- šáfti malo verjetno, dvomim, težko
- šáldu zelo
- šálša, šálsa paradižnikova mezga
- šápa, šápca motika za pletje
- šápel venec
- šárža čin, stopnja
- šáusənt kljuniti, ugrizniti
- ščardula zelenika (riba), tudi majhna ribica
- ščégetət žgečkati
- ščínka frnikula
- šeft kupčija
- šéftət trgovati
- šəglót večje vedro za pomivanje posode
- šegulár pomivalno korito
- šekáda, šikáda nadležnež, nadloga
Jə na taka šikada (Je ena taka nadloga)!
- šekáda, šikáda nagajanje
Kaj muəreš riəs bet prou samo zə šikadu (Ali moraš res biti samo za nagajanje)!
- šékəst marogast
- šəkrištíja, šəkərštíja zakristija

šelám	salama
šelíc	pločnik, prag, prag okoli hiše
šelínka	juha iz zelene (šelina)
šeníca	pšenica
šenkávət	podarjati, poklanjati
šenšúr	hrup
šəšín	vrag, zmaj
šəšíunik	posušena vratovina, budžola
šibijóti	kratki makaroni
šícət	streljati, meriti
šífərca	zajemalka
šielin	zelena
šíəma	maškara
šíəmpla	širok, nizek škaf za mošt
šiénk	dar, darilo
šíənkən	podarjen, darovan, zastonj
šíənkət	darovati, pokloniti, podariti
šiépríəci	precej, dokaj
šíəršəkədajš	pretirano debel, okrogel
šíéša	platno
šiguráncija	zavarovanje
šijúən, šəjúən	dolga žaga z dvema ročajema
šik	čeden, urejen; se ne sklanja
šímja	opica
šina	tračnica, traverza
šínfət	kritizirati
šíntər	konjederec
širuóp	sirup
šjal	ogrinjalo, plet, trikotni šal

šjárpa	šal (podolgovati)
šjárpa	kravata
šjátika	išias
šjor, šjora	gospod, gospa
škárcæ	strigalica
škárik	izpušna cev
škatoléta	konzerva, pločevinka
škatoléta	škatlica
škæbél	nočna omarica
škælæbúæn	metlica za stranišče
škælíær	voz z lesenim, mrežastim podom za prevoz sena
škeljáda	osvajanje z mežikanjem <i>Usaki pupi ja værgu kašnu škeljadu (Vsako dekle je osvajal).</i>
škéljæt	mežikati
škéljæt	škiliti
škéljo	škilavec
škælónja	smola, nesreča
škæncín	predal
škærcíæræt sæ	šaliti se
škérco, škerc	šala
škærpél	dleto za kamen, beton in kovino
škærš	slaba mera, manj kot dogovorjena količina
škæršlj	korenine trave, poznane pod imenom volk
škæršljæsta	krtača za ribanje
škærtáca	
škærtáca	krtača
škærtuóc	papirnata vrečka
škævæciéla	smetišnica
škífo	zoprni občutek, slabega okusa <i>Ta golet mi diála škífo (V tem ovratniku se zoprno počutim).</i>

škífo	zoprnež <i>Oh, ja biu an taki škífo</i> (Oh, bil je tak zoprnež)!
škink	bočnik
šklíøža	trščica, iver v podkožju
škómbør	skuša
škríøbit sæ	pačiti se, mrščiti se
škrínj	predalnik, komoda
škúfa, škúfca	kapa za otroke
škúlca	vrsta ostriža (ribe)
škulj, škuljca	ploščat kamen
škúža	opravičilo
škuádra	ekipa
škuára	pravi kot <i>Nø vidiš, da ja uan zæs škuara</i> (Ne vidiš, da ni pravokotno)?
šlank	vitek
šlátøt	tipati, otipavati
šláuf	pnevmatika, zračnica pri kolesu
šláuf	gumijasta ali plastična cev
šlúøsar	varilec
šlúøset	variti
šmørkønt	usekniti se
šmíør	kolomaz
šmíørøt	ljubimkati
šmíørgøl	smirkov papir
šmórn	carski praženec
šníta	ocvrta sladka jed iz rezine kruha, namočene v jajcu z mlekom
šníta	rezina
šnóføt	vohati, ovohavati
šnóføt	brskati po tujih stvareh

šnops, šnopc	žganje
šnops, šnopc	igra na karte
šódər	gramoz, grobo kamenje
šolíəta	vložek za čevelj
šoroták	čevelj z visoko peto, salonar
šóšit	sušiti
šótolo	neumnež
šotó	umešana jajca s sladkorjem in vinom
špága	vrv
špájza	shramba ob kuhinji
špámpet	prednja in zadnja stranica postelje
špárət	varčevati, hraniti
špárəvəc, šparouc	hranilnik
špárəvəñ	varčen
špárga	beluš
špárgət, špərgiért	štedilnik
špéca	ovaduh
špəcəkəminər	dimnikar
špécəñje	tožarjenje
špécət	tožariti, ovajati
špəlína	naramnica
špəncíər	sprehod
špəncíərət (sə)	sprehajati (se)
špəndávət	zapravljati
špəndət (sə)	potrošiti, zapraviti
	<i>Sə jə pej špəndou (Je pa (veliko) zapravil)!</i>
špərconíərət	omalovaževati, podcenjevati
	<i>Zmiəram sə ga špərconiarəli (Vselej so ga omalovaževali).</i>
špərgiéra	nasad belušev
špəruəñ	del mladike, ki na trti ostane po obrezovanju

špæs	šala
špæs, špæš	sprehod, potepanje <i>Dua bi šou z nami na špæš (Kdo bi šel z nami na sprehod)?</i>
špičílciē	šilček
špíçit	šiliti
špíčka	trska, vejica
špíægæt	skrivaj opazovati, kukati
špíægla, špíegu	ogledalo
špiérla	kazalec na uri
špíæža	nakup
špigéta	vezalka
špíkænt	ošvrkniti, zbsti <i>Duobro ga ja špiknu (Duobro ga je ošvrknil).</i>
špíkæst	koničast
špíkæt	zbadati
špíla	ščipalka za perilo
špíla	okrasna priponka
špílca	lasnica
špináža	špinača
špínja	vodovodna pipa
špínja	špica pri kolesu
špitáu	bolnišnica
špitæ̃r	prepir
špodelávæt sæ	zaničevati, norčevati se <i>S kruha sæ na boš špodelavou (Iz kruha se ne boš norčeval)!</i>
špónða	stranica pri vozu
špórkæst, špórkau	umazan
šprícæn	škropljen
šprícæt	škropiti
špúænta	injekcija

špúætæt sə	zasmehovati, rogati se <i>Mama, zakaj sə mi špuætaju</i> (Mama, zakaj me zasmehujejo)?
špúlca	čolniček v spodnjem delu šivalnega stroja
špúlverin	lahek balonski plašč
špúnja	goba za umivanje, spužva
špúrglja, špúrgljouc	izbirčnež pri jedi
špúrgljov, špúrgljav	neješč, izbirčen
šráuf	vijak
šraufæncígær	izvijač
šráufæt	privijati
šráufæt, čráufæt	črvičiti v trebuhu
štáfa	pedal pri kolesu
štála	nered, zmeda
štála	hlev za govedo
štálca	hlevček pri jaslicah
štámpærli	šilce, kozarček za žganje
štánga	železna palica, drog
štant, štænt	stojnica
štáutæn	urejen, postaven
štæcjúæn	postaja
šteh, štih	ubod pri šivanju ali vezenju
štéhæt	šivati manjše raztrganine
štéla	pentlja
šteláža	polica, regal
štemán	ljubljen
štémæt	imeti rad, ljubkovati
štæmp	kroj, krojna pola

štəmp	model za peko, kalup
štəmp (opek)	model za izdelovanje opeke
štəmpil, štəmpljo	žig <i>Usaki bouot sə ti luožli an štəmpljo u bukvisa (Vsakokrat so ti žigosali prepustnico).</i>
štəmpljət (sə), štəmpíərət (sə)	žigosati (se)
štəngoviélo	dolgin, prekla
štəngulín	dolgin, prekla
štəngulín	kovinska palica za luknjanje zemlje
štárknjen	trčen
štərlíəbənt	pasti kot klada
štərpúən, štrəpúən	zamašek
štíəgna	stopnica
štíəgnə	stopnišče
štíəpa	šiv s šivalnim strojem
štíəpət	šivati s šivalnim strojem
štíərk	škrob
štíərkət	škrobiti
štíət	cenjen, priznan
štíét sə	domišljati si <i>Sə jə štíela, də jə strəšno liəpa (Domišljala si je, da je zelo lepa).</i>
štikədént	zobotrebec
štíkən	vezen
štíkənje	vezenje
štikərija	vezenje, vezenina
štíkət	vesti, šivati okrasne šive
štímət	biti usklajen <i>Zdaj bi muoglo usie štimət (Zdaj bi moralo biti vse usklajeno).</i>

štímæt (sə)	urejati (se) <i>Sə jə štímala ciu popudan</i> (Urejala se je ves popoldan). <i>Si jə šou štímæt potentin</i> (Šel si je urejat vozniško dovoljenje).
štófa	boljše blago
štórja	zgodba
štraf	kazen
štráfæn	kaznovan
štráfæt	kaznovati
štrágula	linolej
štrámbæst	skrivljen, kriv, ukrivljen
štránga	veriga pri volovski vpregi
štránga	zapornica
štráuba	krhki flancat
štrdúæn	s travo porasla pot med njivami
štréga, štreja	čarovnica <i>Daj sə opliest, saj si ku na štrege</i> (Počesaj se, saj si kot čarovnica)!
štrégæt, štréjæt	čarati
štrégljæt	krtačiti, čistiti živino
štrek	vrv
štréka	železniški tir
štrəmác	žimnica
štrəpác	napor <i>Jæt guor jə biu an velik štrəpac</i> (Vzpon je bil en velik napor).
štrəpácæn	vzdržljiv, trpežen, robusten, naporen <i>Ma uoæn jə biu štrəpacæn</i> (Toda on je bil vzdržljiv)! <i>Dialo bo štrəpacno</i> (Delo bo naporno).
štrígilj	kovinsko strgalo za živino
štrihæn	zvrhan
štrófæt	škropiti

štrúdæl	zavitek
štrúkil	ocvrt štrukelj iz testa in nadeva, podobnega gibanici
štrúnca	štruca
študíøræn	izobražen
štúæcæt	dotikati se
štuf	naveličan
štúfno	dolgočasno
štúga	zidana peč
štukca	majhen košček blaga
štúkæt	spajati, prišiti kos blaga
štukviš, štukfiš	polenovka, tudi golaž iz polenovke
štúlit sæ	pridružiti se nepovabljeno
štuníøræt	biti tonsko ali barvno neusklajen
štupína	navijalka
šúbla	lopata
šúþa	ustnica
šúælin	čevljar
šúænæt sæ	biti v zadregi, biti nerodno <i>Ma nie sæ šuanæt (Naj ti ne bo nerodno)!</i>
šúæštær	čevljar
šufiéca	kos blaga, ki nadomešča nogavico
šufít	strop
šúgæro	plutovina <i>Sæ miæli podplatæ zæs šugæra</i> <i>(Imeli so plutovinaste podplate).</i>
šúgo	omaka
šúlit sæ	motati se, drgniti se <i>Kaj sæ mi šuliš pod nogami (Kaj se mi motaš med nogami)!</i>
Šumpíøtær	Šempeter
šúndær	hrup, ropot

šúntət	hujskati
šúpa	lopa
šus	udarec
šúšta	vzmet, vzmetnica
šuštánčljou	hranljiv, izdaten
šuštína	vrsta kovinske zaponke (iz dveh delov), ki nadomešča gumb
šútəst	neumen
švájəsənt	udariti
švájəsət	variti
švəh	blag, šibek <i>Daj, skuhaj an švəh čaj (Daj, skuhaj en blag čaj)!</i> <i>Ma ja biu žia strašno švəh (Toda bil je že zelo šibek).</i>
švəhúəst	šibkost, slabotnost
švəhuótən	slaboten

T

tabuót	tokrat
tacájt	medtem
tajč	teči
tájo	rez <i>Je nərdu samo an tajo nu ja blo oprauljeno (Naredil je le en rez in je bilo opravljeno).</i> <i>Pəršut ja žia na taji (Pršut je pripravljen za rezanje).</i>
tal	delež, del
tamár, təmár	mar <i>Tamar bi šla sama (Mar bi šla sama)!</i>
tárga	registrska tablica
tása	pladenj
tása	skladovnica <i>Za hišu ja bla na tasa drvi (Za hišo je bila skladovnica drv).</i>
tášən	takšen

táta	oče
tató	tale
tau tau	prvi koraki (<i>otroško</i>) <i>Dej, no, dialaj tau tau</i> (<i>Daj, no, premikaj nogice!</i>)
táužənt	tisoč
tə prvo	najprej
təbəkín	trafika
təbəkjéra	tobačnica
teč	ptič; sklanjanje: teč, tiča, tiču ...
təjíər	kostim
təkənt sə	dotakniti se
təkíərət	priključiti na elektriko <i>Si təkíərəla želiəzo zə piəglət</i> (<i>Si priključila likalnik?</i>)
təkúə	tako
təkuín, təkvín, kətvín	denarnica
telár	okenski okvir, vratni okvir
teleférika	gondolska žičnica
tələrín (<i>opek</i>)	leseni podstavek za korce
təlíəra	servirni krožnik, pladenj
Təlján	Italijan; vendar Italja (<i>Italija</i>)
təm kíər	koder
təmləlie	tam, tamkaj
tənarból	najbolj
téndə	šotor
téndə	viseče pregrinjalo
təntərúəga	želva
təpecír	tapetnik
təpiét	preproga, tepih
tərəzína (<i>opek</i>)	ročni voziček na treh kolesih za prevažanje opeke

tárje	seneni drobir
tarkáj	toliko
təršíət	igra s kartami
téšera	karta za živila in drugo racionirano blago
teštámént	oporoka
tíədən	ristanc (otročka igra); poleg običajnega pomena: teden
tiélo, tiélcie	tele, teliček; sklanjanje: tielo, telata, telatu, tielo, pər telati, s telatəm
tíənfən	dušen
tíənfət	dušiti (postopek kuhanja)
tíənstən	pražen, dušen
tíənstət	pražiti, dušiti (postopek kuhanja)
tiér	zvonik
tíət	hoteti; spreganje: čem, češ, če, čemo (čmo), česte, čēju (čeje) ; deležnik na l: tiu, tiəla, tiəlo, tiəli, tiələ, tiəli ; zanikanje: ničie
tíkət (sə)	dotikati (se)
tikták	takoj, hitro
tímbro	žig, štampljka
tínta	črnilo
tintnik	vrsta svinčnika z neizbrisnim vložkom
tistibuót	takrat
tíšlər	mizar
tízve	tisti
to	tu, tukaj
toč	zadetek pri lovljenju (otročka igra)
tokát	doleteti <i>Ga jə tokalo usə suərtə (Marsikaj ga je doletelo).</i>
tokát	morati, biti prisiljen narediti <i>Kaj usie mə šie toka nardit (Kaj vse še moram narediti)?</i>
tolié	tukaj

tolmáčit	razlagati, pojasnjevati
tonzíl	mandelj (medicinsko)
továrš	poročna priča; poleg običajnega pomena: tovariš
trágə, trágljə	nosila
trápano	vrtalnik
trást	tresti
travéta (opek)	montažni nosilec za stropne in strešne konstrukcije
trenč	dežni plašč iz umetnih vlaken
triéfənt, trúəfit,	naleteti na, zadeti, uganiti
trúəfənt	<i>Fajn, da sām tə triefnu (Dobro, da sem naletel nate).</i>
triéfnjen	ustrezen, primeren <i>Sə mi zdi prou triefnjen (Zdi se mi prav primeren).</i>
trípə	vampi
tromár	nagelj
trúəbit	hupati, trobiti
trúəmba	jašek za spravljanje sena iz senika v hlev
trúən	prestol
trúəšt	upanje
trúəštət sə	upati, obetati si, nadejati se
trúga	krsta
túbo	cev
túədi	malo prej
tuər	čir, tvor
tui tui	muc muc (klicanje mačke)
tújca	muca
túmbo	butec
túnel	predor
tunélska píəč (opek)	peč, v katero lahko nalagamo opeko z viličarjem
tuóč	omaka
tuóčət	pomakati

tuoni fígə jou	kobilar (ptič)
tuónt	krožnik
tust	masten
tústo	mastno
túšča	maščoba
túta	delovni kombinezon

U

u cájti	pravočasno
u liviéli	vodoravno
u škvári	pravokotno
ubójt	ubiti
ubuəgəjmá	miloščina <i>Prau nikoli ni dajau ubuəgəjma (Prav nikoli ni dajal miloščine).</i>
ubújvət	ubijati, klati <i>Danəs bojə ubujvəli prieso (Danes bodo klali prašiča).</i>
učíəra	včeraj
udíəvət sə	biti v napoto
udóbit	dobiti
udóšit	zadušiti
uəblət	skobljati
uəblič	skobljič, oblič
uáčit (sə)	učiti (se)
uəgənt sə	ogniti se
uəgljə	oglje
uəh	voh, vonj <i>Iməš pej duəbər uəh (Imaš pa dober voh)!</i>
uəhcet	ohcet, poročno slavje
uəhənje	vohanje

- uáhæræn** skop, skopuški
- uáhærnež** skopuh
- uáhærnost** skopost
- uáhæt** vohati, vonjati
Ma kaj neč nā uáhāš (Mar nič ne vonjaš)?
- uáhko** vlažno
- uájska** vojna
- uájska** vojska
- uákænca** polkno
- uáko** oko; sklanjanje: **uáko**, **uáka** (očíesa), **uáki** (očíesi), **uáko**, **pær uáki**, **z uákæm** (očíæsæm); množina: **uákæ** (oči), **uák** (oči), **uákæm** (očíæm), **uákæ** (oči), **pær uákæh** (očíæh), **z uákæmi** (očmi)
- uáljčænca** cvetna nedelja
- uáljčje** oljčne vejice
- uálje** olje
- uálka** oljka, oliva
- uæn** ven
Muæræm jæt næmalo uæn zæs hišæ (Moram iti malo ven iz hiše).
- uáne, uæn zæs** zunaj
Jægrajtje sæ uæne (Igrajte se zunaj)!
- Uárci, Ogríni** Vogrčani
- uárgælçæ** orglice
- uærh** urh
- uárlæ** orgle
- uárlæt** orglati
- Uársko** Vogersko
- uásæm** osem
- uésounik** posoda za oslo
- uéstær** oster

uástro	ostro
uáščit	voščiti
uátka	otka
uátu	votel
uəz, uəžič	voz, voziček
uəzək, uəsk	ozek
uhə	ušesa
ujádət	biti pekočega okusa Ma prou nobieni poveruəni nə ujədəjə (<i>Prav nobena paprika ni pekoča</i>).
ujést	ugrizniti
ujét	uiti
ukontenán	zadovoljen
ukóntenət (sə)	zadovoljiti (se)
ukóp	skupaj
ukrepán, krepán	poginjen
ulajč	vleči
ulóut	uloviti, ujeti
úmiden	vlažen
úmidnost	vlačnost
umójt	umiti
umújvət (sə)	umivati (se)
umuórit sə	ugasniti <i>Uoginj sə mi zmiəram umori</i> (<i>Ogenj mi kar naprej ugaša</i>).
uni, una, uno	oni, ona, ono, tisti, tista, tisto; sklanjanje: uni, unga, unmu, unga, pə unim, zəs unim ; več o sklanjanju glej v pregledu slovničnih posebnosti
únve	tisti, oni; sklanjanje: unve, unih, unim, unə, pər unih, zəs unimi (unmi)
uó	ustavi (vzklik pri vodenju živine)
uóbrəs	obraz; sklanjanje: uóbrəs, obraza, obrazu, uóbrəs, pər obrazi, z obrazəm

uobršlján, bršlin, bršljan
uóbæršlin

uóbus oves

uoct kis

uócie oče

uóčkie očesce

uóda voda

uóæn on; sklanjanje: **uoæn, njiæga, njiæmu ...**

uóginj ogenj

uókno okno

uókno izložba

uónde, uóndu tam, tamkaj

uóprt odpreti

uóreh oreh

uórænca manjša kad za grozdje

uórænca škof za pranje

uóræt orati

uórna škof (večji)

uósa osa

uósla osla

uósten bič

uósu osel

uótrok otrok

uou vol

uózært sæ ozreti se

uózit voziti

uóžnja vožnja

urájmæt sæ poklopiti se, iziti se

uriémo vreme

uríhtæt urediti

usakəntólko	kdaj pa kdaj
usáki buót	vsakič
uscánc	polulanec, negodnež
usiélih	vseeno
ušáfən	ujet, zaloten <i>Na, paj smo tə ušafəli (No, pa smo te zalotili)!</i>
ušáfət	ujeti, dobiti, nalesti se <i>Səm ušafəla influencu (Nalezla sem se je gripe).</i>
ušlátət	otipati
ušmərəkənt sə	usekniti se
uštímən, uštemán	urejen, pripravljen
uštímət (sə)	urediti (se)
uštúkən	dodan, spojen, podaljšan
uštúkət	dodati, prišiti, spojiti <i>Jə uštukəla šie an kuəs bləga, də jə blo zəduosti dugo (Prišila je še en kos blaga, da je bilo dovolj dolgo).</i>
uštúlit (sə)	podtakniti, nepovabljeno se pridružiti <i>Tuə mi jə uštulu (To mi je podtaknil). Smo sə kar uštul'li (Smo se kar povabili zraven).</i>
utrágət	ne ljubiti se <i>Zmiəram sə ti utraga (Vselej se ti ne ljubi). Če sə ti nə utraga, pridi (Če se ti ljubi, pridi)!</i>
utuópit	utoniti; poleg običajnega pomena: utopiti

V

vábəncə, vábljəncə	jama (s posodo) za zbiranje vode med dežjem
vabit	zvoniti uro pred mašo; poleg običajnega pomena: vabiti
vabməríja	avemarija (jutranje in večerno zvonjenje)
váčət	večati
váči	večji
vádlja	stava

vádljæt	staviti
vága	tehtnica
vágærli	zapravljivček (voz)
vágæt	tehtati
váhtø	vsi sveti, dan mrtvih
váhtænca	krizantema
válcær	valček
varšt, váržet	žep
	<i>Bajž, kə tə ni zə an kraški varšt (Daj, no, saj te je komaj kaj)!</i>
várvæt	paziti, čuvati
várvula, valvola	električna varovalka
váška	kad
váutæra, báutæra	loputa v stropu (vhod na postrešje)
vážo	vaza
vážo zə ulagænje, vəžét, vəžéto	kozarec za vlaganje
več buótou	večkrat
vederjúæl	modra galica
vederjúælit	škopiti z modro galico
vəgúænčk (opek)	kovinski voziček brez lastnega pogona za prevoz po tirnicah
véhitič	dar otrokom za vse svete, tudi hlebček kruha, narejen v ta namen
véksæl (opek)	kretnica
velb	obok
vélbæn (opek)	obokan
vəlíža	kovček
veljáj	zalogaj, količina enkratnega zajema z vilami (seno, gnoj)
	<i>Dieni an veljaj to, an veljaj čie (Daj en zalogaj tu, en zalogaj tja)!</i>
vélje	takoj, hitro

vəncátk	ostanek
vəncávət	ostajati
vəncəl	vozel
vəncət, vāncət	ostati
vənčljánje	vozlanje
vənčljət, vénčljət	vozlati
vəngədúərka	lopata za kopanje z ravnimi robovi
vəporéto	obalna ladjica za prevoz potnikov <i>Nə Barbanu smo sə peljali z vaporetotəm (Na Barbano smo se peljali z vaporetom).</i>
vəpuór	parnik
vərdján	paznik
Vərtájba	Vrtojba
vərzúəta	ohrovt
vərzúəta	zadnjica
vəštálja	ženska halja, jutranjka
vətrína	kredenca
vəzelín	krema, vazelina
vəzu	vozel
vícja	razvada
vidrúzvie, vidrugi	ostali, vi <i>Vidrúzvie paj moučtie (Ostali pa molčite)!</i>
víədərník	polica za polna vedra vode (čepprav so na njej kángulə)
víəha	čep in odprtina za čep pri sodu
viélo	pajčolan, tančica <i>Novica je miəla dugo vielo (Nevesta je imela dolgo tančico).</i>
víərvət	verovati, verjeti; spreganje: viərvəm, viərvəš, viərvə, viərvəmo, viərvə(s)te, viərvəje
víəšəlo	obešalnik
víəvəncə	velnica, lesena zajemalka za moko

víəvəncə (<i>opek</i>)	velnica, priprava za vsipanje premoga v peč
vigúər	jegulja
vílə (<i>opek</i>)	lesene priprave raznih oblik za prijemanje votlakov
vílja	vigilija
vinč (<i>opek</i>)	vitel
vínta	dvigalka
víntla	nizka omara s pokritim koritom za mesenje kruha in predaloma za spravljanje moke
viš	vidiš
víšno	verjetno, najbrž
víšta, vízita	vojaški nabor; poleg običajnega pomena: zdravniški pregled
víštər	nabornik
vitúra, vetúra	limuzina
vizíərən	obvešččen
vizíərət	obvestiti
Volčedrága	Volčja draga
vuója	volja
vuólt	obok

Z

z glavə	na pamet
zábərna	dlesen
zábit	pozabiti
zábst	zebsti
zádruga	trgovina; poleg običajnega pomena: zadruga
zájla	jeklenica
zat	zadaj
zbérəntət	dogovoriti se za ceno
zbəštərdán	križan (genetsko), pomešan

zbáštærdæt	pomešati med seboj
zbætƿk	kovinska bodica
zbætƿk	repinec, zelišče z bodečimi cvetovi
zbfksæt	zloščiti
zblúædit	skaliti
zblúæjen	skaljen
zblúæjen	zmeden
zbríhtæt	ozavestiti, spraviti k zavesti <i>Sæ ga neƿu fantjæ zbríhtali</i> (So ga kar fantje spravili k zavesti).
zbríhtæt sæ	ozavestiti se, spoznati, dojeti <i>Šie næpou spim. Sæ nisæm šie zbríhtou</i> (Napol še spim. Nisem še prišel k sebi). <i>Kdaj sæ bo zbríhtou</i> (Kdaj bo dojel)?
zbruíræn, zbrujíræn	zmeden
zbruíræt, zbrujíræt	zmesti
zdéhænt	izdihnuti, umreti
zdíæræt	parati, podirati
zdrája	zložljivi ležalnik
zdréjæt sæ	zoreti
zdriét	razparati, podreti
zdriu	prebrisan
zdríu	zrel
zduól, zduóle	spodaj
zæ an buót	zaenkrat
zæ cájta	pravočasno <i>Glaj, dæ prideš zæ cájta</i> (Pazi, da prideš pravočasno).
zæ cájta	v času <i>Zæ cájta Marijæ Terezijæ sæ ...</i> (V času Marije Terezije so ...)
zæ huódit	peš <i>Bi šou rajši zæ huodit</i> (Raje bi šel peš).
zæb	zob; množina: zábí, zábou, zábæm, zábæ, pær zábæh, zæs zábæmi (zæbmí)

- zəbándət (sə)** tesno (se) zapreti
Kaj stie sə təkua zəbəndali (Kaj ste se tako tesno zaprli)?
- zəblekán** pokrpan, zakrpan
- zəbliékət** pokrpati, zakrpati (obleko, zračnico)
Jə muogu zəbliekət kualo (Moral je zakrpati zračnico).
- zəcínġət (sə)** zagugati (se)
- zəcínġət (sə)** zamajati (se)
- zəcúəprən** začaran
- zəcúəprət** začarati
- zəčémet** zakinkati, zadremati
- zədíəvət sə** biti v napoto
Nəstuj sə mi zədíəvət (Ne bodi mi v napoto)!
- zəfárbət** zardeti
- zəfásət** zalučati
- zəfəcljət (sə)** zamotati (se)
Ta vauna sə rəda zəfəclja (Ta volna se rada zamota).
- zəflíkət** zakrpati (zračnico, luknjo, ne pa obleke)
Si žiə zəflikou kualo (Si že zakrpal zračnico)?
- zəfúrən** zapravljen
- zəfúrət** zapraviti, zavožiti
- zəfúšən** narobe narejen (delo)
- zəfúšən** narobe zapet (ton)
- zəfúšət** narediti napako (pri delu, petju)
- zəgátit (sə)** zagozditi (se), zatakiniti (se), zatlačiti
Zəgəti kəšnu cunju, də nə bo uliəklo (Zatlači kakšno krpo, da ne bo vleklo)!
- zəġípsət** omavčiti, dati v mavec
- zəġniét** segniti
- zəġúncət** zagugati
- zəġvíšən** zagotavljen
- zəġvíšət** zagotoviti

zəgvíšno	zagotovo
zəhomotán	zavit (v cunje, obleke)
zəhomótət sə, zəhomotát sə	zaviti se
zəjégrət	zaigrati
zəkəmuflíerən	prikrit
zəkəmuflíerət	prikriti
zəkládət (sə)	zalagati (se)
zəkóbljət	obšiti rob
zəkuólət	zlepiti, prilepiti
zəkúrbłət	zagnati motor
zəláfət	zagnati motor
zəluóvit	napoditi
zəmíərkət	opaziti
zəmíərkət (si)	zabeležiti, zapomniti (si), dati na račun <i>Paj zəmiərkajte, Mərija (Pa dajte na račun, Marija)!</i>
zəndrúgoma, zəndrúgim	brez presledka, zapored
zəpogávət	zapenjati
zəpúəgənt	zapeti
zəpúəgnjen	zapet
zəpúfən	zadolžen
zəpúfət	zadolžiti
zəpuojən	zapet (pesem)
zəpuójət	zapeti (pesem) <i>Tua stie paj duobro zəpuojəli (To ste pa dobro zapeli)!</i>
zəpúzənt sə	zadrsati se
zərabljen	poln pernice (plevela) <i>Tista njiva jə usa zərabljena (Tista njiva je polna pernice).</i>
zərájsət	zavreti (vozilo)
zərégljət	zapahniti (vrata, okna)

zərúkən	zabit, omejen
zərúsit	pordečeti, zardeti
zəs	z; pred vokali je običajno “z”, drugje pa niha
zəsénjət	označiti
zəsigúrən	zagotovljen
zəsigúrət	zagotoviti
zəskúəzibúəh	za božjo voljo
zəspánka	narkoza; poleg običajnega pomena: zaspanka
zəstrán	zaradi <i>Zəstran mənə ni triəbə pret</i> (Zaradi mene ni treba priti).
zəstúəpən	razumljiv
zəstúəpit (sə)	razumeti (se), dojeti <i>Tisti sə nə bojə nikoli zəstuəpli</i> (Tisti se ne bodo nikoli razumeli).
zəšácət	otipati, zaslutiti
zəšácət si	rezervirati si <i>Səm si žiə zəšacəla an kvərtiər</i> (Sem si že rezerviral a eno stanovanje).
zəšét	sešiti, zašiti
zəšnófət	zavohati
zəšpécət	zatožiti, ovaditi
zəšpotávən	zasmehovan
zəšpotávət	zasmehovati
zəšráufən, zəčráufən	privit
zəšráufət, zəčráufət	priviti
zəštíəpən	sešit s šivalnim strojem
zəštíəpət	sešiti, zašiti s šivalnim strojem
zəštiét	sešteti
zəštiét	sešet
zəštregán, zəštrégən	začaran

zəštrégət, zəštréjət	začarati, zacoprati
zəšvajsən	zvarjen
zəšvajsət	zvariti
zətágənt	peljati koga z avtom; poleg običajnega pomena: zategniti <i>Daj, zətagni mə do batiaga</i> (<i>Daj, pelji me do trgovine!</i>)
zəvəlīt (sə)	skotaliti (se); poleg običajnega pomena: zavaliti se
zəvənčlján	zavozlan
zəvənčljət (sə)	zavozlati (se)
zəvrájč, zəvrájčt	zavreči
zəzídət	sezidati
zəzjót	zakričati, zavpiti
zəzrėjət	dozoreti
zəžágət	sežagati
zəžlájfət	zavreti (vozilo)
zgənt sə	zganiti se, podvizati se
zglájzənt	zdrsniti
zgláncən	zloščen
zgláncət	zloščiti
zglíhən	zravnan
zglihət (sə)	zravnati (se), poravnati
zglíhət sə	dogovoriti se, domeniti se (za ceno)
zgóbit	izgubiti
zgóbit sə	izginiti <i>Sə jə neku zgobu, ku zmiarəm</i> (<i>Kar izgini je, kot vedno.</i>) <i>Zgob' sə</i> (<i>Izgini!</i>)
zgóbljen	izgubljen
zgóbljen	zmeden
zgovuórit sə	opravičiti se, iskati izgovor <i>Daj, zgovuor' sə, də nə muareš</i> (<i>Daj, opraviči se, da ne moreš.</i>)

zgovuórit sə	dogovoriti se <i>Sə sə zgovorili zə nu duobru cenu (Dogovorili so se za kar dobro ceno).</i>
zgrmátit sə	razrasti se
zgúæda	zgodaj
zgúncæn	razmajan
zgúncæt	razmajati
zguón	zvon
zguónc	zvonec
zguónčk	zvonček (botanično)
zguónit	segnati (živino)
zguónit sə	izživeti se, iztrošiti se
zguónit, zguont	zvoniti
zguónit, zguont	zvoniti pol ure pred mašo
zguónjen	izživet, obrabljen
zguór, zguóre	zgoraj
ziémlja	zemljo krasti, svet (otročka igra); poleg običajnega pomena: zemlja
ziævæt	buljiti, pasti radovednost <i>Gianjaj skuaz ziævæt čie (Nehaj kar naprej buljiti tja)!</i>
zisk, zíza	dojka
zjæt	kričati, vpiti
zjétro	zjutraj
zlákvæn	lačen
zlaúfæt, zælaúfæt	odbrzeti, odhiteti, oddrveti
zlaúfæt sə	izdivjati se
zlúædi	hudič
zlúædjævo	hudičevo, zelo <i>Jutrie bo zluædjævo mries (Jutri bo hudičevo mraz)!</i>
zlúædjou	hudičev
zlúæmk	hudič

zlúæmkævo	hudičevo, zelo
zlúæmkou	hudičev
zluóžen	sestavljen; poleg običajnega pomena: zložen <i>Ščega ja zluožen</i> (Iz česa je sestavljen)?
zluóžit	sestaviti; poleg običajnega pomena: zložiti <i>Zluošte zas kamančkou</i> (Sestavite iz kamenčkov)!
zluóžit	uglasbiti
zmáltræn	utrujen
zmáltræt (sə)	utruditi (se)
zmæčkán kræmpír	pretlačen krompir, pražen krompir (jed)
zmæncæt	zrobkati <i>Ste žia zmæncali siærk</i> (Ste že zrobkali koruzo)?
zméstít	zmečkati
zmíæræm	zmeraj
zmíslít (sə), zmísalt (sə)	spomniti (se); poleg običajnega pomena: izmisliti si <i>Næ muærem sæ zmísalt</i> (Ne morem se spomniti).
zmísu	smisel
zmrzlínc	droben, leden dež
zmúóčen	zmešan, neumen
zmúæzgæn	izčrpan, izmozgan
zmúæzgæt	izčrpati (koga), posesati, izmozgati
znabét	morda, mogoče
znúcæn	obrabljen, izrabljen
znúcæt	obrabit
znúætærka	znotraj, odznotraj
zot (sə)	sezuti (se); spreganje: zujem, zuješ, zuje, zujemo, zujete, zujeje ; velelnik: zuj! ...
zráunæt	vzgojiti, odgojiti, vzrediti; poleg običajnega pomena: zravnati <i>Lohko zravnajæ do piæt presat</i> (Lahko vzredijo do pet prašičev).
zrevoltíæræn	razdražen, jezen

zríəpít sə	opomoči si, postaviti se na noge
zríəpljen	spodoben za življenje, dobrega videza
zríhtən	urejen
zríhtət	urediti
zuəblət	poskobljati
zuóčən	izučən
zuén	razen
zuéne	odzunaj
zuk	balinarska steza
zuóprt	zapreti
zváčət	zvečati, povečati
zvágən	stehtan
zvágət	stehtati
zvázət	zvezati; tudi sestavljenke: povazət (povezati), pərvazət (privezati) ...
zvet	zviti
zvezek nə kodriélə	karirast zvezek
zvezek nə rígə	črtast zvezek
zvíəžen	skrivljen, zvit
zvivət	zvijati
zvlájčt	z vleči

Ž

žágəncə	deska
žágəncə zə poliantu	okrogel, lesen pladenj za zvrčanje polente
žájfa	milo
žájfca (opek)	manjši, poln zidak
žájfəncə	milnica
žájfət	militi

žájgla, žájglja	bič
žákil	vreča
žákljouna	vrečevina
žbérla	klofuta, zaušnica
žbətəfúər	izpahnjenca (izpahnjeni del primorske hiše z ognjiščem)
žbiégo	poševno <i>Kotola ja bla uriazana na žbiego (Krilo je bilo krojeno poševno).</i>
žbrínčlja	velika, redko pletena košara za steljo
žbúfo	naborki <i>Ima rakava na žbufo (Rokave ima vsite z naborki).</i>
žéəlk	želod
žegnávət	blagoslavljati
žókljič	majhna vreča
žákno	žrelo, jama
žákno	vratca pri peči
žəlfəzdə, žəlíəzə	železo
žəlíəzə zə məncət	ročni robkalnik koruze
síərək	
žəlíəzə zə píəglət	likalnik
žərdána	karželj
žərnáda, zərnáda	delavnik, dnevno delo
žəžlín, žəžu	grebljica za žerjavico
žgəbucín	ropotarnica
žguót	život, postava, trup <i>Ima doh žguot nu kratka nuoga (Ima dolg život in kratke noge).</i>
žída	svila
žídən	svilen
žiə	že
žíəgən	blagoslov, blagoslovljena jedila

žíægən	pokopališče
žíəgnət	blagoslavljati
žíəhta	perilo, pranje
žíəhtənca	milnica, voda z milom in pralnim praškom
žíeplət	žveplati
žíeplo	žveplo
žíhər	gotovo <i>Žihər sa ni nauaču (Gotovo se ni naučil)!</i>
žíhər	lahko, smem <i>Kaj žihər ustanem (Ali smem vstati)? Zdaj bi pej žihər pāršli (Zdaj bi pa lahko prišli)!</i>
žláhta	sorodstvo
žlajf	zavora
žlájfət	zavirati
žləfədúər	zalivalka za rastline
žləh (<i>opek</i>)	glinokop
žlehnuóba	hudobija
žlehnuóba	porednež, hudobnež
žlépənt	pasti
žlíəht	poreden, nagajiv, zloben
žlíəmət	očistiti in oprati čreva za klobase in salame
žlof	udarec, klofuta
žlófənt	pasti
žlófənt, žláfənt	udariti
žlúəkənt, žlúkənt	srkniti
žluk	požirek
žmókətauc, žmókətəc	pljundra
žmíkənje (<i>opek</i>)	ročna dodelava strešnikov, glajenje
žmíkət	mencati in drgniti perilo (2. faza ročnega pranja)

žmílca	vranica
žmórfa, žmórfja	zmrda, grimasa, spaka <i>Nəstuj dialət takə žmorfə (Nehaj se tako spakovati)!</i>
žmuórš	primež
žnídər, žnídərca	krojač, šivilja
žnidəríja	krojaštvo, šiviljstvo
žnjék	otročiček (ljubkovalno)
žókət	drezati
žuórh	grobnica (v zemlji)
žúpa	juha
žúra	tekočina, ki ostane pri izdelavi masla
žváu	živina
žvəcíət	golaž
žvəgənt	udariti z bičem, šibo
žvəgənt	popiti do dna
žvəgnjen	prismuknjen
žvéltο	uren, ročen, okreten; se ne sklanja <i>Jə biu žvelto ku stuə hudičou (Bil je uren ko vrag).</i>
žvéltο	hitro, urno, naglo <i>Dajmo, žvelto, žvelto (Dajmo, hitro, hitro)!</i>
žverín	budilka

Nie si luomit glavə!

Značilne besedne zveze
biljenskega govora

Bokalčk nu Pepili sə sə strəšno rədi dražli.

*Nu səbuətu popudan sə oba čakəli u briunici, də jəh Poldič
ostriəže. Bokalčk si ni muogu kaj, də ni nəzaj zəčnu:*

*»Ma, Pepili, saj zgliədəš təkua slabo, ku də tə bo pobrala
žia ta luna!«*

*»Ma, kaj misliš, də boju zatə nərdili nu nuovu?« mu ni
ostau dužan Pepili.*

*Za h maši nu zə plasat
si luožu tə guərši krilo
(Za mašo in ples si
oblekel najboljšo
obleko).*

*Prociāsija sə blə za
sviatga Əntuəna an
rožənvenska. Pupka
u bialim sə truosla
al pej nosila ruəža.
Matibuožja nə
sliki jə od Goršeta.
(Procesije so
bile za praznik
sv. Antona in
rožnovenske. V
belo oblečena
dekletca so nosila
ali trosila cvetje.
Kip Matere Božje
je Goršetov).*

áhtæt pret	prizadevati si priti <i>Səm ahtou pret zə cajta.</i>
an čéræn nu an biu	zelo malo <i>Zə luən səm duobu an čəræn nu an biu.</i>
Bajž u lúnu!	Pojdi se solit!
Bajž víædet!	Kdo bi vedel! <i>Bajž viædet, kaj še bo!</i>
Bajž šul óštju!	Pojdi k vragu!
Bajž u mælóru!	Pojdi k vragu!
bet dakórdo	biti v dobrih odnosih <i>Si nisə bli prau neč dakordo.</i>
bet duga lajna	vleči se <i>Ma jə bla na duga lajna.</i>
bet ku fənt špádni	biti popolnoma urejen <i>Jə biu nərat ku fənt špadni.</i>
bet ku piníælčk	biti do potankosti urejen <i>Ma sej si prou ku piniælčk!</i>
bet ku də tə bo pobrála žiə ta luna	slabo izgledati <i>Jə zgliədou, ku də ga bo pobrala žiə ta luna.</i>
bet ku smrt nə dopusti	slabo izgledati <i>Si ku smrt nə dopusti.</i>
bet nəruədæn ku fet od hišə	biti zelo neroden <i>Ma kaj prou muəreš bet nəruədæn ku fet od hišə!</i>
bet od hudíča	biti izredno sposoben <i>Baba jə bla od hudiča.</i>
bet od hudíča	biti izredno zloben <i>Ma saj si prou od hudiča!</i>
bet od mištíərja	biti vešč, poklicno opraviti delo <i>Sə vidi, də jə od mištíərja.</i>
bet od rək	biti daleč, odročén <i>Tista njiva nəm jə strəšno od rək.</i>
bet pər usaki svínjski procíəsji	povsod sodelovati <i>A muəreš bet prou pər usaki svinjski procíəsji?</i>

- bet strážno duól zelo slabo izgledati, biti zelo bolan
Səm ga najdla strážno duol.
- bi sə riéklo to pomeni, to se pravi
Muogu bi jət u tuork, bi sə rieklo jutre.
- bi tíelo ne gre da bi, nemogoče je
Bi tiəlo zmiəram usie kupit!
- Bo šié dúga múzika! To bo še trajalo!
- brez drúzga vsekakor
Pridemo! Brez druzga!
- Buəhvár nesríəčə! Pod nobenim pogojem!
Gramo lohko s kuəłəmi? Buəhvar nesriačə!
- ciəla riəč pravi dogodek, velik dogodek
S tiəga jə ratəla ciəla riəč.
- če bet treba je
Tuə če bet nərdit nu amen!
- dájət si korájžu opogumljati se
Saj si jə dajəla korajžu, ma ...
- dájət u neč omalovaževati
Zmiəram sə ju dajəli u neč.
- dájmo rajčt denimo
- dənəs líəto čez eno leto / pred enim letom
- dəržət mulu biti užaljen in pri tem vztrajati
Ma niməš kaj dəržət mulu!
- dəržət mužu biti užaljen
Riəs jə dəržou mužu, ma ...
- dəržət pikúən biti užaljen
Si vidou, kəkuə jə dəržou pikuan?
- dəržət u glavi zapomniti si
Uoən jə usie držou u glavi.
- dət nə rəku dati na roko, plačati z gotovino
Kaj ti rajši dam nə rəku?
- dət nu rəku pomagati
Ma kaj mi daš nu rəku?

dæt rəžúən	pritrđiti, strinjati se <i>Ma jiest ti dam rəžuən.</i>
dæt zə lúən	dati v zahvalo, plačilo <i>Zə luən ji jə dau an čárən nu an biu.</i>
díələt dišpiətə	nagajati <i>Nə zna družga, ku diələt dišpiətə.</i>
díələt fəguót	neprijetno se počutiti v obleki <i>To, u raməh, mi diəla fəguót.</i>
díələt guólu	povzročiti, da se cedijo sline <i>Tista gobanca mi jə díələla taku guolu.</i>
díələt ku zmúəčen	delati kot nor <i>Ma kaj prou muəreš díələt ku zmuəčen?</i>
díələt, dájət muótotə	dajati skrivne znake (pri kartah) <i>Ne diəlah muototou, kə nə znaš!</i>
díələt nə suóju rəku	sprejeti samostojne odločitve <i>Diəlah nə suoju rəku, ma ...</i>
diét si u glavu	odločiti se, trmasto vztrajati <i>Kə si jə anbuot dieu u glavu, ga nisi ustavu.</i>
dóbit suóju pórciju	dobiti, kar ti gre <i>Boš žiə dobila suoju porciju!</i>
drago ku mišəncə	zelo drago <i>Ma kaj ruəba, diəlo, diəlo jə blo drago ku mišəncə!</i>
drugi par rəkávou	nekaj čisto drugega <i>Tuə jə paj an drugi par rəkavou!</i>
dúəbər kup	poceni <i>Če bo duəbər kup, ga bom kar uzala.</i>
duóbro podluóžit	najesti se <i>Do vičiarə səm sə duobro podluožu.</i>
gládət pret	prizadevati si priti <i>Səm gladəla pret do mašə, ma ...</i>
glih zə 'n glih	toliko da, komaj da <i>Jə šlo pej glih zə 'n glih.</i>
guónit suóju	trmasto vztrajati

huódit ku ta bolan sræt	vlačiti se pri hoji <i>Kaj huádiš ku ta bolan sræt!</i>
huodit nærúabæk	iti narobe, biti v napoto <i>Kaj ti huádi nærúabæk, če ga dienem nə mizu?</i>
jámet čərvə u riti	biti nemiren <i>Buádi pər miəri! Kaj iməš čərvə u riti?</i>
jámet sílu	muditi se <i>Jə miála strəšnu sílu.</i>
jámet nə čríəz	biti zadovolžen za kaj <i>Bom miála nə čriəz usu pijaču.</i>
jómet niəkaj pər kraji	nekaj privarčevati <i>Niəkaj sə miáli pər kraji, ma ...</i>
jámet u glavi	zapomniti si <i>Jámej u glavi, də jə tuə ta zadnji buot!</i>
jət duól	zahajati <i>Suənce jə žiə šlo duol.</i>
jət duól	shujšati <i>Si vidla, kəkuə jə šla duol?</i>
jət fəlit	propasti <i>Jə šlo usie fəlit.</i>
jət guór	vzhajati <i>Poglaj, če jə testuə žiə šlo kaj guor!</i>
jət guór	zrediti se <i>Ma žiə nəzaj səm šla guor!</i>
jət ku po špáhci	teči kot po maslu <i>Prou usie jə šlo ku po špahci.</i>
jət ku stuə hudíčou	hitro jo ucvreti <i>Kə mə jə zəgladou, jə šou ku stuə hudíčou.</i>
jət reméngo	propasti <i>Če bo təkəuə dialou, bo šlo usie remengo.</i>
jət u dimál	pokvariti se <i>Prou usaka riəč mi jə šla u dimal.</i>
jət u fránžə	razleteti se, razbiti se, propasti <i>Na, pej jə šlo usie u franžə!</i>

jæt u loft	vzkipeti, razjeziti se <i>Z usaku riáč je šou velje u loft.</i>
jæt u malóru	propasti <i>Naj gra usie u maloru!</i>
ju prou jéskæt	izzivati <i>Ma kej ju muæreš prou jæskæt!</i>
kaj če rajčt	kako to, zakaj <i>Næ viæm, kaj če rajčt, ma ... Kaj če rajčt, dæ ...</i>
Kaj mi (ti/jæm ...) stúæri!	Zame (zate/zanje ...) to ni problem!
Kájpej!	Kje pa!
kant u glavu	spomniti se <i>Mi ni takoj kanlo u glavu.</i>
Kar če bet, če bet.	Kar je treba, je treba.
kar jæ zæ rajčt	treba je priznati <i>Duæbær jæ, kar jæ zæ rajčt!</i>
Kækúæ sæ kaj najdeš?	Kako ti je všeč (v novem okolju)?
Kækúæ sæ slíšiš?	Kako se počutiš?
Kækúæ kaj stojíte?	Kako ste?
ku če bet	kot je treba <i>Bo pej nærato, ku če bet.</i>
ku neč	z lahkoto <i>Ku neč jæ uzdignu puhæn žakil.</i>
ku toká	kot je treba <i>Jægrej ku toka al pej bajži!</i>
ku z'æn češ, dæ ...	kot bi hotel reči, da ... <i>Sæ jæ umækænla, ku z'æn češ, dæ ji ni mar.</i>
kúhæn nu piéçen	v vsakem času, zmeraj <i>Pær njih jæ bla kúhæna nu piéçena.</i>
kúkær sæ uzámie	odvisno <i>Næ viæm, kukær sæ uzamie, lohko ...</i>
Kuónc besedí!	Konec razpravljanja!

liæst puž z nuósa	biti smrkav <i>Si vidou, dæ ti liæze puž z nuosa?</i>
lih lih	komaj komaj <i>Lih lih, dæ jæm koríara ni ušla.</i>
luóžit sæ u míær	umiriti se, pomiriti se <i>Komaj sæ jæ luožla malo u miær, žiæ ...</i>
luómit si glavu	napeto razmišljati, vznemirjati se <i>Škuæda si jæ tolko luomit glavu.</i>
luóžit sæ h nimu kraju	ne biti v napoto <i>Luoži sæ žiæ anbuot h nimu kraju!</i>
luóžit si u glavu	trmasto vztrajati pri nečem <i>Si jæ luožla u glavu, an kaj čem!</i>
luóžit z glavæ	oddahniti si <i>Končno si bo luožu tisto z glavæ.</i>
luóžmo rajčt	denimo <i>Luožmo rajčt, dæ boš zædieu. Kaj pej puole?</i>
Ma kaj mi næ povíæš!	Ja, neverjetno!
Ma kaj mi práviš!	Ja, neverjetno!
Ma múæj Búæh nebíæški!	Moj Bog!
Ma nié mi právit!	Joj, ne govori mi!
Ma ti povíæm jiest, dæ ...	Povem ti, da ...
Ma ti povíæm uæn, dæ ...	Odkrito ti povem, da ...
Ma ti riéčem!	Ja, kdo bi verjell!
mæ/tæ/ju/ga ... toká	moram/moraš/mora/moramó ... <i>Ga je tokalo mærskej nærdit.</i>
Méne mári!	Me prav malo briga!
Méno mal!	Vsaj to!
miétæt næpráj	oponesti, očitati <i>Kaj mi boš zdaj tuæ zmiræm mietou næpráj?</i>
na ríæč od néča	prava malenkost <i>Ma jæ bla na ríæč od néča.</i>

Naj riéče dúar če, kar če, ...	Naj rečejo karkoli, ... <i>Naj rieče duar če, kar če, šie zmirəm ni zə zəvrajč.</i>
Nánka govuórt!	Sploh ne omenjaj!
Nánka mísəlt, də ...	Sploh ne pomisli, da ... <i>Nanka misəlt, də ti bom usak dan kuhəla.</i>
Nánka sánjət, də ...	Niti v sanjah ne pomisli, da ... <i>Nanka sanjət, də boš lohko usak dan hodila uən.</i>
Nə stúəjte!	Nikar!
nə ústə kruha	en grižljaj kruha <i>Səm pojəla nə ustə kruha an zdaj niməm pitika.</i>
nə vídet urə, də ...	komaj čakati, da ... <i>Ni vidou urə, də gra dəmau.</i>
nə zəstúəpi nobién Buəh	nihče ne razume <i>Tiəga nə zəstuəpi nobien Buəh!</i>
nərdit an sən	malo zadremati <i>Po kosili jə zmiərəm nərdila an sən.</i>
nərdit kəžín	povzročiti težave <i>Ma kaj prou muəreš zmiərəm nərdit kəžin?</i>
nərdit nu pasedžátu	iti na sprehod <i>Kaj bi nərdilə nu pasedžátu?</i>
Ni mígo špəs!	Ni kar tako!
ni zə pot špúət	ni za podcenjevat <i>Tuə, kar si nərdi, sploh ni zə pot špuət.</i>
ni zə spuóznət	neprepoznaven <i>Sploh ga ni blo več zə spuoznət.</i>
ni zə ustávit	neustavljev <i>Tiebə pej ni več zə ustavit!</i>
nie də bi tiu	nehote <i>Nie də bi tiu, ga je izdau.</i>
Njəmu (njej) jə žiə odklénkəlo.	Zanj (zanjo) je že prepozno.
nobién zluədi	prav nihče <i>Tiəga tə nə riəši več nobien zluədi.</i>
ob ni(m) cajti	v nekem trenutku <i>Ob nim cajti smo računəli, də bo šlo.</i>

- Očo zdaj! Pazi se!
- od anbuót iz davnih časov
Njuə pej poznam žiə od anbuot.
- od májhniga od otroštva
Žiə od majhniga ja bla strəšno pridna.
- od tisti buót odtlej
Od tisti buot nisəm več isti.
- oprávit žvau očistiti hlev, postiljati in nakrmiti živino
Prvo opravi žvau, puole lohko graš.
- ostót slabo biti v zadregi, biti neprijetno presenečen
Tolko sə pərniesli, də səm ostala prou slabo.
- pedíənjət streči na vse načine
spríət nu zat *Rəd sə pusti pedíənjət spríət nu zat.*
- pər ni glihi približno
Luoži pər ni glihi.
- pəst s fígə prenehati biti najmlajši
Kaj čmo, zdaj si pej pala s figə.
- pəst u glavu spomniti se, domisliti se
Ma kaj ti ja padlo u glavu!
- Piš' mə u ret! Briga me!
- Piš' mə u uho! Pusti me pri miru!
- Podéši punju! Pazi, da jih ne dobiš!
- póstit stat pustiti pri miru, pustiti ob strani
Posti stat, bomo žie!
- pravit zidu naleteti na gluha ušesa
Ku də pravim zidu!
- prej ku ..., če bet prej kot ..., bo trajalo
Prej ku bo nərato, če bet.
- prekladət sə ku ne imeti obstanka
mačka mladə *Preklada sə ku mačka mladə.*
- pret do besíəd sporeči se
Zəradi kəkuəši ja pəršlo do besíəd.
- pret nəpréj spomniti se
Mu ni pəršlo nəprej, də ja tuə žiə vidou.

pret prúati	upreti se (hrana) <i>Špinaža mi ja pāršla prou pruatī.</i>
pərhájət nəprēj	vračati se v spomin <i>Počasi mi pərhaja nəprej, dā sām riās niākaj slišāla.</i>
prvo díəlo	najprej <i>Prvo diālo zuopri uratā!</i>
pudán nu pou	pol enih <i>Jāli bomo opudan nu pou.</i>
púhnə ustə, prazna ret	obilno, a ne hranljivo <i>S takim kosilām imāš puhnə ustə an praznu ret.</i>
púnit glavu	vznemirjati (se), obremenjevati (se) <i>Ma nie si punit glavu s tiām! Kaj mu puniš glavu ...</i>
puósət duóbro	dobro se imeti <i>Stie posali duobro?</i>
puóznət do obisti	poznati do potankosti <i>Če tā nā bi puoznou do obisti!</i>
puóznət ku stər sódud	dobro poznati <i>Dej, no, ga poznam ku stər soud!</i>
rast ku z uódə	hitro rasti <i>Si zrasu ku z uodā!</i>
rast ku kopríəva, ríəpa	nezahtevno, hitro rasti <i>Ma rase ku riəpa!</i>
rus ku bržádla (bržola)	rdeč kot kuhan rak <i>Ku ga ja zəgladāla, ja ratāla rusa ku bržadla.</i>
rus ku péčulət (puran)	rdeč kot kuhan rak <i>Kər mu ja poviādla, ja ratou rus ku pečulat.</i>
sə jət špəndávət	delati si nepotrebne stroške <i>Ma kaj sə graš špəndavət zə tā šutərija!</i>
sə stuórt čakət	neodgovorno zamujati <i>Sə rāda stuəriš čakət, ə?</i>
sə stuórt pruósit	zahtevati posebno pozornost <i>Nie sə zmirəm stuort pruosit!</i>
sə stuórt smėjət	spraviti v smeh <i>Ku ju vidim, sə mi stuəri smejət.</i>
Səm mígo móna!	Saj nisem neumen!

- Si múærte mísælt! Ja, kaj takega!
- siém pej čie sem in tja, tu pa tam, kdaj pa kdaj
Siem pej čie tudi kaj spiečem.
- stávit u glavu obremenjevati se s čim
Tolko si ja staula u glavu, da ...
- stæt ku lípou Búæh biti tog, okoren, neprilagodljiv
Næ stuaj tam spræt ku lipou Buæh!
- stæt ku præsici siédlo slabo pristajati
Kaj mi klæbuk lepua stoji? Ja, ku præsici siedlo!
- stuórt duóbro dobro deti, prijati
Ta župca ti bo stuorla duobro.
- stuórt odmén odreči se
Ma kaj prou næ muæreš stuort odmen!
- stuórt júækæt spraviti v jok
Tista piasæm mi zmiæram stuæri juækæt.
- štórkænt u glavu pasti na pamet
Ma mi prou ni štærkanlo u glavu.
- Tæ najdem duóbro. Videti si dobro.
- tæ zadnja káuka zadnji pri delu, hoji, jelu
kílæva *Prou pousuæd si tæ zadnja kauka kilæva.*
- tojč mižieriju biti reven
Zmiæram sæ tukli mižieriju.
- trd ku bæt zelo trd
Muoja bišteka ja bla trda ku bæt.
- trd ku bæt nedojemljiv
Si trd ku bæt. Næ zæstuæpiš neč.
- trd ku mína pijan kot čep
A muæreš bet prou usak dan trd ku mina?
- Tuæ ja ánkæt áðæn. Drži kot pribito.
- ubújvæt si delati si preglavice
glavu z/s *S tiæm si pej næ bom ubujvæla glavu.*
- uæn zæs škuáræ ni pravokotno
A næ vidiš, da ja uæn zæs škuaræ?

usakə kvátrə	zelo redko
ánkrət	<i>Čie huədmo samo usakə kvatrə ánkrət.</i>
usrət se	posrečiti se
	<i>Ta buot sə ti jə pej usralo.</i>
uzət dušk	priiti ob sapo
	<i>Kar nə an buot mi jə uzalo dušk.</i>
uzət nə čríəz	sprejeti (delo) v celoti
	<i>Kaj boste uzali usu zidavu nə čriəz?</i>
vélje poprímt	takoj dojeti
	<i>Ma prou usaku riəč je velje poprímila.</i>
véset ku pásu rap	slabo pristajati
	<i>Sliəči tuə krilo, kə ti visi ku pásu rap!</i>
víədət adnu več	spoznati
	<i>Təkrət boš viədou adnu več.</i>
vrajč ádnu nə	odigrati partijo kart
kártə	<i>Ben, kaj vržemo adnu nə kartə?</i>
vrajč nu uóko	popaziti
(uóčkie)	<i>Jə riekla, naj vržemo nu uočkie tudi nə suojə reči.</i>
vrajč sə nəmálo	malo se zlekniti
duól	<i>Po kosili sə bom vrgla nəmalo duol.</i>
vrajč sə u krávu	lenariti
	<i>Sə jə vrgu prou u kravu. Neč ni blo od njiəga.</i>
zə an fíko séko	nič, komaj kaj
	<i>Ni blo uriədno zə an fiko seko!</i>
zə an tal	po eni strani
	<i>Zə an tal ima prou.</i>
Zə rajčt po prəvíci	Če povem po pravici, ...
zə si puósət cajt	za preganjanje dolgčasa
	<i>Plietem, tolko zə si puósət cajt.</i>
zmísəlt sə	dobro se spominjati
ku dənəs	<i>Jiest sə paj zmislím ku dənəs.</i>
žəlavət zə mačku	imeti črno za nohti
	<i>Kaj žəlavəš zə mačku? Poriəži si nuohta!</i>
žnidərca od	slaba šivilja
Marijə Terezijə	<i>Ti si mi pej na žnidərca od Marijə Terezijə!</i>

Dā nā bi zābli od ust do nuosa

Ljudske modrosti, reki in rekla

*Adniga z našā vāsi sā zmiārēm klicāli Milan od Gopliāpā.
Mānā jā strāšno maltrālo, kiā jā fasou tuā imiā. An sām
zviādla. Zā rajč po prāvici, sām zviādla dviā štorjā. Adni
praujā, dā jā suoja mama pala an si je sama siebe, praj ku jā
ustala, riekla: »Gop, liepa (Hop, lepotica)!«*

*Drugi paj sā mi riekli, dā jā strāšno rāda plasāla. Kā sā ju
fantjā okuāli brearja gladāli, sā ji kārčali: »Gop, liāpa!« Tākuā
al tukuā, imiā sā ju jā primlo. Anu suojga sina tudi.*

***Na Ipavi je blo poliati
puhno ledi. Sə pəršli
tudi foriešti.***

*(Poleti je bilo na
Vipavi polno ljudi.
Prišli so tudi iz
drugih krajev.)*

***Če ja malnar ustavu
malin, sə ja blo lapua
peliəzdit po kuali***
*(Če je mlinar ustavil
mlin, je bilo lepo
plezati po mlinskem
kolesu).*

Mnoge pametne misli, ljudske modrosti, nasveti in »nasveti« spremljajo domačo govornico. Večina je takih, ki so razširjeni po vsem našem jezikovnem prostoru. Tu je zbranih le nekaj pregovorov, rekov in izrekov, ki so drugje morda manj poznani, medtem ko jih v Biljah pogosto vpletamo v vsakdanje pogovore in so postali del govornega izročila naše vasi. Med reki najdemo tudi nasvete in rekla, ki morda sodijo bolj v poglavje Stalne besedne zveze (in nekateri so se pojavili tudi tam), vendar so v omenjenem poglavju zajeta bolj lokalna poimenovanja določenega pojma ali stanja, tukaj pa so zbrana tista rekla, ki vsebujejo bodisi modro misel bodisi hudomušen nasvet, pikrost, zloben odziv na situacijo, skratka vse, kar se je v jeziku nakopičilo v desetletjih, morda celo stoletjih medčloveških odnosov.

Duər ja šóu, ja zgobu stóu, duər ja pǽršu, stuoru próu.

Kdor je odšel, je izgubil stol, kdor je prišel, je naredil prav.
(Če odideš, se ne huduj za izgubljenim mestom.)

Duər sa ja zmíslu, ga ja pǽrtísnu.

Kdor se je spomnil, ga je »spustil«.
(odgovor na vprašanje, kdo ga je »spustil«)

Duər ja govuóru, ga ja stuóru.

Kdor je govoril, ga je naredil.
(odgovor, ki sledi prejšnji pripombi)

Duóbro bilo, málo dorálo.

Dobro je bilo, malo trajalo.
(Vsega dobrega je kmalu konec.)

Duól ti pomagaja usi svetníki, guór pej samo svíati Grégor.

Dol ti pomagajo vsi svetniki, gor pa samo sveti Gre-gor.

Kar sa dá, sa zǽkopá.

Kar se da, se zakoplje.
(Podarjenega ne moreš vzeti nazaj.)

Kǽr sa dá, sa uósla predá.

Ko se da, se osla proda.
(Enkrat dano, prodano.)

Bajž, kǽ tǽ ni za an kráški varšt!

Pojdi, no, saj te ni za en kraški žep!
(Saj te je komaj kaj!)

Bi ga utuópu u žlici uóða.

Utopil bi ga v žlici vode.
(Smrtno ga sovraži.)

Povaj mi, kakua sə kličeš

Domača imena, ki gredo v pozabo

Domače izpeljanke imen so se oprijele predvsem tistih, ki so pri krstu dobili najpogostejša imena, kot so Marija, Jožef, Anton, Ana, Ivan, nekaj pa je prav posebnih. Seveda je domačih imen veliko. Tu so zabeležene predvsem tiste izpeljanke, ki so morda druge bolj redke ali pa sploh neznane.

Buščan	Sebastijan	Narda	Bernarda
Binček,	Albin	Nutka	Ana
Binčie		Piepca,	Jožefa
Botka	Boltežar	Piepka	
Cieno	Vincenc	Piepe, Pepi,	Jožef
Dəmič	Adam	Pepili	
Dolfič	Adolf	Poldič	Leopold
Dorčko	Izidor	Šandro	Aleksander
Dreja	Andrej	Tinca	Martina
Felička	Felicita	Tinčk	Martin
Fonzie	Alfonz	Tuoni,	Anton
Frəncie,	Franc	Tuončk	
Franček,		Turo	Artur
Frəncili		Uština	Justina
Gušto,	Avgust	Vanko	Ivan
Guštili		Vanka	Ivana
Kristili	Kristijan	Venčili,	Venčeslav
Lizeta	Elizabeta	Venčko	
Luviška	Alojzija	Virgili	Vergilij
Malka	Amalija	Zelka	Gizela
Mehie	Miha	Zənie, Zan	Ivan
Meri,	Marija	Žief	Jožef
Merica		Žieška	Terezija
Mərička	Marija		

Če ga na múareš ulóut, mu diéni sou na rap.
Če ga ne moreš ujeti, mu daj sol na rep. (zloben nasvet)

Da si mi prej tó ku tám!
Da si mi prej tukaj kot tam! (Tako se vrni!)

Furlánka ja vzdígænla krílo/kótolu.
*Furlanka je dvignila krilo.
(Na zahodu se jasni; vreme bo lepo.)*

Ja šou okúæli ríti u varšt.
*Šel je okoli riti v žep.
(Izbral je nesmiselno dolgo pot, dolg način izvedbe.)*

Kar sa jasní pær Krási, luóži kúælo pod jáсли!
*Ko se jasni nad Krasom, daj kolo pod jasli!
(Jasnina na jugu obeta slabo vreme.)*

Otruóci nu kækúæša díælajæ špetjár.
*Otroci in kokoši povzročajo prepir.
(Zaradi otrok in kokoši se sosedje kregajo.)*

Sæm pozábu od ust do nuósa.
*Pozabil sem od ust do nosa.
(V hipu sem pozabil.)*

Slíšiš, kakua sæ kríæga Buæhc?
*Slíšiš, kako se krega Bogec?
(Slíšiš, kako grmi?) - v pogovoru z otroki*

Slíšiš, kækua prekládajæ búčæ?
*Slíšiš, kako prekladajo sode?
(Slíšiš, kako grmi?) - v pogovoru z otroki*

Naj rieče dúar če, kár če!
*Naj reče kdor hoče, kar hoče!
(Kar je res, je res!)*

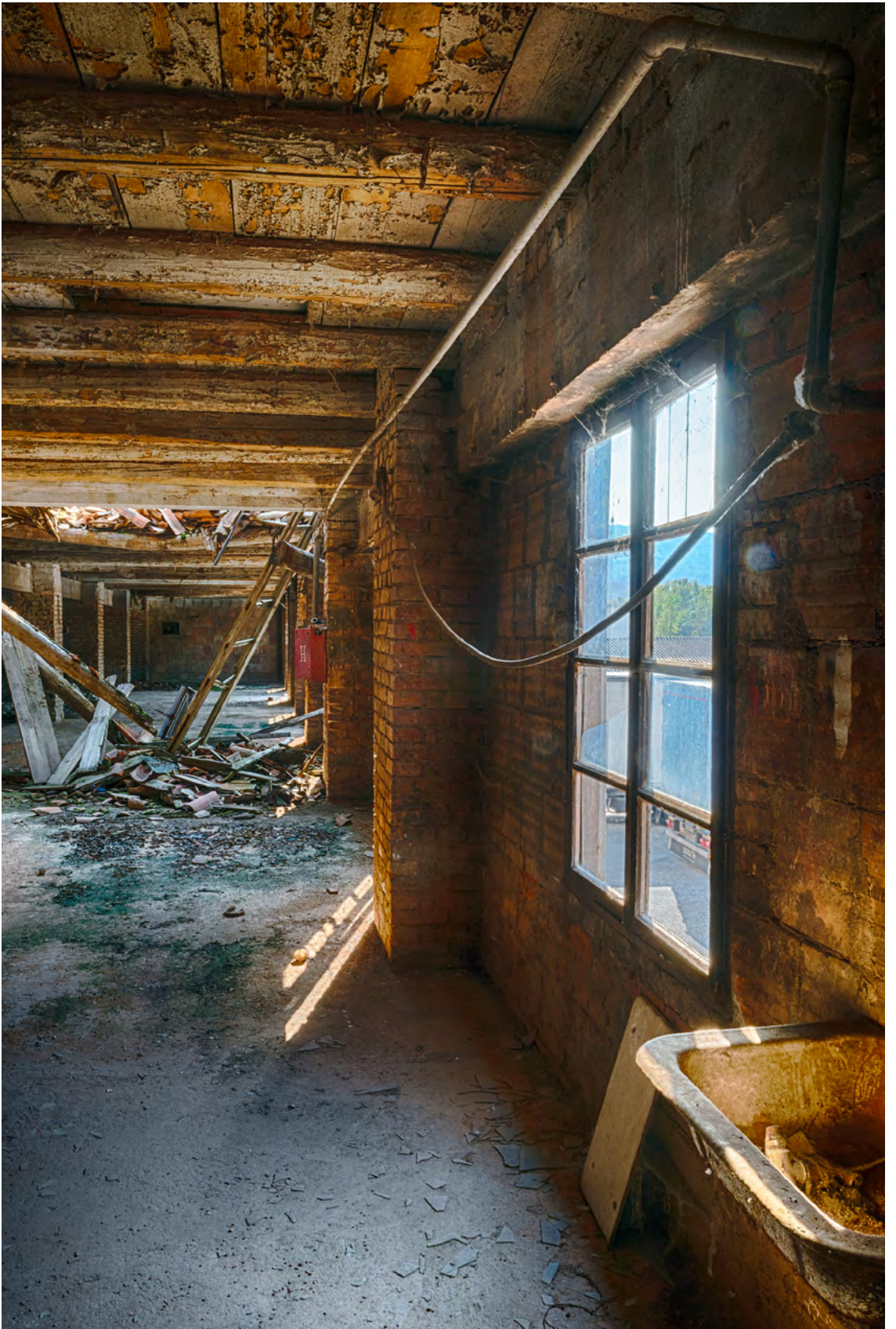
Ni uríæðæn niga píškauga oríæha.
*Ni vreden piškavega oreha.
(Ni vreden popolnoma nič.)*

Pajdi siém, da ta pobiérem!
*Pridi sem, da te poberem!
(odgovor otroku, ki se pritožuje, da je padel)*

Tieba ja za puóslat puanj smrt!
*Tebe bomo poslali po smrt!
(Vselej si tako počasen!)*

Túçi sa s pátami u ret!
*Tolçi se s petami v rit!
(nasvet otroku, ki se pritožuje, da mu je dolgčas)*

Sə nəm rekli kar blatarji

Iz govora opekarjev

Gušto s Kuonca jə biu an posiebnež. Ni biu lih zə študiarət, ma jə biu paj strəšno pridən dialouc. Šau jə zə kərjolista h fərnaži, an kərjolisti sə muogli ustajət altroke zguəda. Gušto ni miu žverina, saj ni puoznou urə, zətuə si jə niəsu u kambriu kar petelina. Bi riekla, də jə petelin šaldu duəbər žverin, kə praujə, də jə biu Gušto zmiəram ta prvi pər kərjuələh, də jə usim usie pərštīmou nu šie dugo čakou, də sə luətjə uozit ciaglə u piəč.

*Bilja brez frnaža
na bo za prepoznat.
(Bilje brez opekarn
bo neprepoznavno).*

*Farnažarji sa sa
zmianli po suoja.
(Delavci na opekarni
so se zmenili po
svoje).*

*Zas takimi kuorcami si
sa lahko hvalu
(S takimi strešniki si
se lahko pohvalil).*

Kje natančno je stala rimska preprežna postaja Ad Fornulos (Pri pečeh), ne moremo z gotovostjo reči. Nedavne arheološke raziskave jo postavljajo v bukovski Britof, so pa tudi zagovorniki njene lokacije na območju med Biljami in Bukovico. Zanesljivo pa je odkritje ostankov opekarne iz prvih stoletij našega štetja na lokaciji Križ Cijan. Odkritje opekarskih peči in posamične najdbe, raztresene na celotnem območju naše vasi, kažejo, da sta opekarska in lončarska dejavnost že v davni preteklosti oblikovali življenje kraja. Kraj ni bil kontinuirano poseljen, tako da je rimske lončarske peči prekrila plast zgodovine. Ker pa je področje Bilj bogato z odlično ilovico, ni čudno, da je »blatarstvo«, torej izdelovanje opeke, tudi pozneje (izpričano vsaj v devetnajstem in dvajsetem stoletju) oblikovalo življenje vasi. Bilje, kljub kmečki tradiciji, nimajo izrazito kmečkega značaja; mnogim vaščanom je – vsaj deloma – opekarna rezala skromen kruh. Seveda je oblikovala tudi njihov govor in ga obogatila z mnogimi izrazi, povezanimi z izdelovanjem opeke.

- akórt, əkórt** delo po učinku, delo, ki ni vezano na obvezni delovni čas
- aks** kovinski ali leseni drog, na katerega je vpeto kolo
- bəndúən** pločevina za bočno zaščito zidakov v kozolcu pred dežjem
- bənkína** terasa v glinokopu
- bətúən** stikalo
- béhá (BH)** votli zidak z osmimi luknjami
- bik** generator v sušilni komori
(*prou biki sə jam riekli, zətua kə jə zətul'lo, praj ku sə jə užgalo*)
- bíu uógin** ogenj temperature 1000 °C
- blátər** delavec pri mešanju gline
- blátər** delavec pri ročni izdelavi opeke
- blok** stenski ali pregradni element
(*super blok sə jə dialəlo samo zə bolnicu*)
- búba** dizelsko vozilo za vleko vagonov po tirnicah
- cíəgu** opeka, zidak
- čəpíəlo** prijemalka pri izdelavi strešnikov
- deponíja** prostor za odlaganje odpadnih opečnih izdelkov

dodájauc	del stroja; vanj se je dal material za strojno obdelavo
dodáliuc	del stroja; vanj se je dal material za strojno obdelavo
dodóvač	del stroja; vanj se je dal material za strojno obdelavo
forát	votli zidak z osmimi luknjami
fərnáža	opekarna
fuks	dimni ventil za regulacijo ognja
fugíst	kurjač
ílouca	glina
grúəblja	kup odpadnih opečnih izdelkov
Hoffmanova píəč	vrsta peči za žganje opeke, krožna peč
hódnik, hodník	cevast prostor v peči za nalaganje izdelkov iz gline
hrovatína	vrsta peči za žganje opeke, manjša, poljska peč <i>(u vasi jəh jə anbuot blo usaj nih petnajst)</i>
jáma	luknja pri votlem zidaku
jáma	prostor v peči, kamor se meče premog
júəna	sleme pri strehi
kámbra	razdelek v peči med dvema vhodoma (dvema vrati) za dovoz in odvoz opečnih izdelkov
kəmín	dimnik
kəmín	odprtina za metanje premoga v peč
kápo	vodja
kərbúən	premog
kəréł	železni voziček za prevoz opeke v peč ali sušilnico
kərjúəla	samokolnica <i>(nə fərnaži jə blo duosti vərst kərjuəl)</i>
kərjolíst	voznik samokolnice <i>(največ buotou zə pieljət ciagu zəs kozouca u píəč nu s peči)</i>
kəsúən	zaboju podoben nastavek za tovor pri samokolnici
káulər	vrsta kritine na kozolcu
kəréšəman	namišljeni zidak (šaljivo) <i>(tə nuovə sə zə hec poslali puənj kərešəman)</i>
kəžúən	preprosta sušilnica

klobúk	pokrov odprtine za metanje premoga v peč
kolodróp	stroj za drobljenje ilovice
komóra	prostor za sušenje izdelkov iz gline
kónusni cíəgu	opeka v obliki presekanе piramide oziroma stožca za zidanje obokov
kuórc	žlebasta strešna kritina
kozóuc	lesena, od strani odprta zgradba za sušenje opečnih izdelkov
krétvica	kretnica
króžna píəč	vrsta peči za žganje opeke, Hoffmanova peč
kurjáč	vzdrževalec ognja v peči
lom	poškodovani opečni izdelki (<i>sə jəh metali nə Rusu puət, zətuə sə təkuə kliče</i>)
lúbjə	kritina na kozolcih (<i>po tə starim</i>)
máutər	zidar, delavec, ki opravlja zidarska dela, denimo zadela vrata, ko je peč polna
máutər	prilavljavec ilovice za ročno izdelavo zidakov in korcev
mərčéləza	vrsta kritine na kozolcih
məšína	stroj
məzút	mazut
máčkət	stiskati ilovico
míza	delovni pult za ročno izdelovanje opeke in korcev
modél	ustaljena oblika za izdelovanje opeke
modəlar, modəlar	modularni blok iz opeke
modrícə	plast gline modre barve
mónta	stropna opeka z večjimi luknjami za izdelavo stropnih nosilcev
mórtvica	plast jalove zemlje
nəklədáč	stroj za nakladanje
ojə	obroček za povezovanje terezin
pələta	podstavek za prevažanje opečnih izdelkov
parolít	pregradna opeka za zidanje tanjših sten

pəjác	pločevina za bočno zaščito opeke v kozolcu pred dežjem (<i>bənduan</i>)
píəč	peč za žganje opeke
piéčenje	žganje opeke
píəskənje	posipanje sveže narejene opeke s fino mletim odpadnim materialom, da se pred peko ne bi sprijela
płəc	prostor za ročno izdelovanje opeke in korcev
płəníəta	tanjša opeka gladke oblike
płáva ziémlja	plast ilovice modre barve
podést	ravno dno pri samokolnici
podríəbərník	steber, ki nosi streho
pokərváča	pokrov odprtine za premog
póljska opekarna	manjša opekarna, hrovatina (<i>šaldu preprosta, u njaj sə diələli tudi japno</i>)
póljska píəč	peč za žganje manjše količine opeke
póuš	del stroja svedraste oblike za potiskanje ilovice med mešanjem
postáuka	leseni podstavek za sušenje opeke
príəša	stiskalnica za ilovico
púhən cíəgu	polna opeka
ríəmul	letev
rəč, rač, rúəč	niz krompirja in slanine na žici, pripravljen za peko frnažarskega krompirja
rúəč	ročaj pri lopati
rúsa ziémlja	jerovica, rdeča zemlja
sákma	deska za podlaganje opeke
súuka	plast ilovice sive barve
slemenják	strešnik za sleme
stókonja	tovornjak za prevažanje premoga
sušílničar	delavec v sušilnici
šína	tirnica
škart	slabi, nekvalitetni pečni izdelki
štəmp	model za izdelovanje opeke

štáncæt	štancati, strojno oblikovati opeko iz bloka obdelane glin
štrómær	električar
šúbla	lopata
telerín	leseni podstavek za korce
terezína	ročni voziček na treh kolesih za prevoz opeke
tíšlær	delavec za mizarska dela
travéta	montažni nosilec iz monte (<i>nə fərnaži sə dialəli samo sestauna dialə stropnih nosiuou</i>)
tunél	cevi podoben del peči, po kateri gre zrak
tunélska píəč	sodobna peč, v katero lahko nalagamo opeko z viličarjem
túta	kombinezon, delovna obleka
vəgúənc̥k	kovinski voziček brez lastnega pogona za prevoz ilovice po tirnicah
véksəl	kretnica
vəngáuka	lopata za kopanje ilovice
vəngədúær	trak s kovinskim delom za zaščito čevlja pri kopanju ilovice (<i>pərvazou si ga nə šuəlin</i>)
víəvəncə	velnica, ročna priprava za vsipanje premoga v peč
vílə	lesene priprave različnih oblik za prijemanje votlih zidakov
vinč	vitel
zəgənjáč	zaganjalnik
zájla	jeklenica
zorílnica	prostor za zorenje ilovice
žájfca	manjši, polni zidak
žləh	glinokop
žmíkənje	ročna dodelava strešnikov, glajenje
žrnáda	delovni dan

Večino besed je zbrala Lea Ferfolja. Fonetični zapis opekarских izrazov najdemo v njeni diplomski nalogi, medtem ko so tukaj predstavljeni v skrajšani obliki in s poenostavljenim zapisom.

Nə hmíəčkím borjači

Lokalna poimenovanja kmečkega
orodja in naprav

*Ma zdaj vəm poviām šie, kaj rata, če nə viáš, də zə uorət
nucəš drevuə, splaziš paj nə dablo.*

*H Možiatčəvim jə pəršu nə počitnicə an kužin, mulo od nih
uosmih, devietih liət, kə jə znau govuorit samo po prəvilno
slovensko. Usie ga jə zəniməlo, usie bi proviərou. »Ali bom
lahko šel sedet na plug, ko boš oral?« jə uprašou Franjota,
gospodarja. »Ja, ja, ti bom žiə poviədou, kə pajdem uorət,«
mu jə riəku Franjo.*

*An dan po fruəštki Franjo rieče fantu: »Zdaj pej lohko graš
nə drevuə.«*

*Franjo gra uorət, mulota nikiər. Po nim cajti ga zagladajə nə
lipi. »Ja, zəskuəzi Buəh! Kaj pej dialəš təm guore?« sə čudjə.
»Toda, saj mi je Franjo rekel, naj grem na drevo!« rieče fəntina.*

*An drugi buot jə bla nə obiski na druga žlahta, gospa z
Ljubljana. Gospa jə bla žiə u liətəh, zətuə jə popudan, kə
sə bli usi nə njivi, počivəla u zdraji nə borjači. Kə jə təkua
čemiəla, jə pəršu adən od sosiədou an ji riəku: »Səm pəršu
puənj drevuə. Jə žiə usie zmiənjeno zəs Franjotəm.« »Ja, če
ste se zmenili, potem pa ga le vzemite! Katerega pa boste
posekali?« jə bla prou pərjazna gospa.*

*Siem pej čie sə najdie
šie kəšən kliāštər al pej
žajglja. Zdaj sə samo
šie zə ləpua videt
(Sem pa tja se še
najde kakšen jarem
ali bič. Sedaj so le
za dekoracijo).*

*Šie bol riadki sə
»šualni« od uola
(Še redkejši so
volovski »čevlji«).*

*Zəs želiāzəm zə məncət
si velje zməncou siārk
(Z robkalnikom
si hitro zrobal
koruzo).*

Danes na kmečkih dvoriščih kraljujejo traktorji, v lopah pa se drenjajo najrazličnejši traktorski priključki. Na zaprašeni steni gospodarskega poslopja sicer še visijo grablje, kakšna motika, morda kosa. V skritem kotu še utegnemo videti prislonjene vile in lopate. Marsikateri predmet, povezan z obdelovanjem zemlje in obiranjem plodov, pa je izginil in se ohranil le pri redkih zbiralcih, zaljubljenih v preteklost. Biljenska dvorišča, skednji in lope so nekoč premogli vse, kar smo lahko našli po kmečkih dvoriščih tudi drugje po Sloveniji. Nismo sicer poznali voza s stranicami v obliki lestve, zato pa smo imeli vozove z »lajtørniki«, velikimi mrežastimi podi za spravilo sena.

Biljenski »buorjæč« so jeseni napolnile tudi priprave za trgatav in pripravo vina, saj so kmetje imeli vsaj majhen vinograd, toliko zase in »za gospuæda«, torej za mašno vino. Kaj več so premogli le redki.

Marsikatero orodje, kmečki voz ali njegov del »poznajo« le domače ime.

- bælæncín** na voz vpeti del zaprege, na katerega se pripenjata verigi (»štranga« ali »kiatna«)
- boriéla** dvokolnica
- bríænta** lesen škof z enim ročajem za prenašanje grozdja
- čestíæla** večja košara z dvema ročajema
- čærtælo** plug za pletje plevela in rahljanje zemlje, pliunik
- čokét** debelejša, krajša deska v stiskalnici za grozdje
- drevúæ** plug
- fauč** zakrivljen nož za kmečka dela
- faučúæla** večji, na koncu nekoliko zakrivljen nož za sekanje robide, vej
- kámba** spodnji del jarma
- kælóuræt** priprava na zadnjem delu voza za pritegovanje vrvi z navijanjem, pri čemer vrv stiska žrd
- kæríæta** manjši voz
- kærjúæla** samokolnica
- kævélíæt** koza, priprava za žaganje drv

kíætne	veriga med » <i>kliǫštrǫm</i> « in » <i>balǫncinǫm</i> «
klíǫštǫr	jarem
košiéta	košara
kúǫmet	komat
kúnka	zaboj na vozu, pod s stranicami
kuóšič	mrežast kovinski nagobčnik za živino
lájtra	lestev
lájtrǫnik	lesena mrežasta podlaga na vozu za spravilo sena
lájtrǫnca	lestvi podobna priprava na prednjem delu voza za nameščanje žrdi pri prevozu sena
lodríca	lesena cisterna za prevoz in pršenje gnojnice
maúsǫr	manjši škaf z ročajem za zajemanje mošta
nǫčkǫ	nečke
pǫrízǫr	voz za prevoz tovora na daljše razdalje
pikáča	kramp brez špice
pikúǫn	kramp
pínja	lesena posoda za izdelavo masla
pláuník	kad za grozdje
plíuník	priprava za pletje z volovsko vprego, podobna plugu
prǫsíca	okrogla deska na vrhu tropin v stiskalnici za grozdje
príǫša	stiskalnica za grozdje
rǫnčelíca	priprava za sekanje, podobna mačeti
riédnjǫ	vajeti
rogáčka	velika motika z dvema kovinskima rogovoma
sǫpúǫn	motika pravokotne oblike z ravnim dnom
šápa, šápca	motika za pletje
šǫjúǫn, šijjúǫn	dolga žaga z dvema ročajema
šíǫmpla	širok, nizek škaf za mošt
špónda	stranica pri vozu

štrígilj	kovinsko strgalo za čiščenje in česanje živine
šúbla	lopata
vəngədúərka	lopata z ravnimi robovi za kopanje
víəha	lesen čep in odprtina za čep pri sodu
uórəncə	manjša kad za mošt (do 120 litrov)
žbrínčlja	velika, redko pletena košara za listje
želíəzo zə məncət	ročni robkalnik koruze
síərk	

Kaj bo za jast? Neč nā sūhim, nārāto u kozíci

Najpogostejše jedi domače kuhinje

Tuonitu od Žieškā jā žiena an dan riekla, dā muāre povarvat tā mičkānga, bi sā rieklo unučka, če če jāmet kosilo. Kaj jā tiu, žienu jā triāba ubuāgāt! Ma ni dugo zdāržou doma. Otruoka jā dienu u kārūāčku nu šou nā nu pasedžatu, kā sā jā končala u oštāriji. Uotrok jā lepuā spau, zātūā ga jā postu kar uānie, u kārūāčki.

Kosilo pej jā muogla skuhāt šie adna nona, kā jā varvāla pupku od hčīārā. Tudi uona jā nonotu porinla u rākā kārūāčku z otruokām. Kam ga jā tiu pieljāt, ku do oštārijā! Tām sā si muāži pār glaži poviādli an par pametnih.

Žaja jā pārpeljala u oštāriju tud nu klapu – tā glauni, sā mi zdi, jā biu lvān od Žuorža –, kā jā zmiārām bla kopaca nārdit kāšnu šūtāstu, dā sā sā puole lohko smejali. Uāne zāgladājā dvīā liāpā popetā nu jāh lepuā zāmīānjājā.

U oštāriji Tuoni nāankrāt poglada nā uru, riāče nu tāšku, zlaufa uān, pograbi kārūāčku nu tieče dāmau. Ku pride dāmou, žiena takoj vidi, dā ni pārpīeljou tā pravo popie. Sāviādā jā Tuonitu poviādla an par šie bolj pametnih. Kākua sā pāršli do pravih otruāk, paj nā viām.

*Biljansko voščilo za
veliku nuəč (Biljensko
voščilo za veliko noč):
vesielu aleluju nu
duobru fulju.*

Zə štəmp prašəjtie Bukoučanə!

Recept za fulju

Fulju diələmo pred veliku nočjūə. 4-5 dni praj, ku sə ju luətno diələt, kupmo 3-4 štruncə biuga kruha (adni praujə, də jə duobro, če jə četrtə štrunca siərkəva). Kroh muərə jəmet malo škuərjə nu puhnu sredicu. Spraumo ga təkua, də sə nə pošuši.

An dan praj, ku bomo fulju zəriəs diələli, uzamemo nu pousuho pliače (pəršut), tákə od nih dviəh, triəh kilou, nie premajhno. U uodi naj urie 45 minut. Takoj kə záure, pokušəmo uodu; če jə preslana, ju zəmiənjəmo nu kuhəmo nəpraj. Kuhən pəršut pustimo u uodi, də sə duobro ohlėdi, če nie rata suh. Puole ga uzamemo uən nu spraumo, kə zə veliku nuəč pride prou. Tudi uodu pəršparəmo.

Štruncə kruha poriažemo pruoč škuərju nu jəh zriəžemo nə kockə. Prelijemo jəh zəs litrəm do litrəm nu pou pəršparənə uodə nu pustimo stət nu nuəč, də sə uoda upijə. Neč nə məčkamo.

Zə diələt fulju nucəmo:

nəmuočen kroh

30 do 50 dekou cebibota (rozín), nəmuočənga

usaj nu nuəč u rumi

nəmalə drobtin

2 jajci

lupinu od dviəh ləmuənou nu niga nəranca (pomaranče)

10 dekou neprekəjənga špieha (slanine)

vənilju

20 dekou cukra

kúhñjə	enolončnice
ječmánka	ričet
pašta nu fəžu	fižolovka
pašta nu krəmpíər	krompirjeva enolončnica
ríəpa nu krəmpíər	enolončnica s kisló repo
kuhñja z vərzúət	ohrovtova enolončnica
kuhñja zəs síərka	enolončnica s koruzo

žúpə juhe

govéja župa	
svínjska župa	
kəkúəšja župa	
šəlínka	juha iz zelene
požgánka	prežganka
pənátcə	juha iz poparjenega kruha z zabelo in začimbami

zə pər žúpi	prikuhe
zməčkán (tíənfən) krəmpíər	pražen krompir
krəmpíər u kúəlcəh	krompirjevi svaljki
krəmpíər u kúəsəh	kuhan krompir v kosih
krəmpíər u oblícəh/srajčki	kuhan, neolupljen krompir
krəmpíərjəva políəntə	kuhan in pretlačen krompir z belo moko
špináža	blanširana in dušena špinača
ríəpa u kozíci	dušena repa, kisana na tropinah
vərzúətə u kozíci	dušeni ohrovt
pəckúən	stročji fižol s krompirjem in panceto
tíənfənə kuóčkə	dušene bučke s paradižnikom in peteršiljem
grəh nə góleži	omaka iz graha in paradižnika
polpiéti	mesne kroglice
tíənfənə jápkə	čežana

Nəmuočenmu kruhu dodamo nəmalu drobtin, odvisno, kolko jə muəkər. Nuətər ubujemo adno jajcie nu an črnjak (rumenjak), zəmiəšəmo šie lupinu od ləmuənou nu nəranca an cebibo. Špieh zriəžemo nə majhno nu ga pəcvieremo. Obiəlu, kə smo ju udobili, ulijemo u miəšəncu od praj nu usimu ukop dodamo šie cukər. Ž rəkami duobro zmiəšəmo, də jə usie nə suojim miəsti. Če jə premuokro, luəžmo šie nəmalu drobtin. Miəšəncu naj počiva pou urə. Žagəncu (delovno površino) pomuəkəmo, uzamemo usaki buot zə an polpiet miəšəncə nu nəpraumo zə an duəbər pauc velikə »kləbasə« – fuljə (u Bukouci, kiər fuljə nə diələjə, sə nəš zmiərəm dražli, če rabmo štəmp). Fuljə muərxjə bet pomuəkənə pousuət, ma muəka nə smiə jət nuətər. Šie narbol paj jə triəba ahtət, də jə cebibo u usih fuljəh, zətuo kə če nie, jə »sliəpa«.

Kuhəmo jəh ku njokə. Kə pridejə guor, jəh uzamemo uən, dienemo nə nu čistu cunju an pustimo, də sə ohlədijə nu posušijə. Pojəst jəh jə triəba u an par dnievəh, ma tuə ni təško.

*Našu pupu uči
diələt fulju nona
(Babica uči vnukinjo
delati fuljo).*

sámo zása	samostojne jedi
rižóta, rajž	riž z mesom
špagéti, paštašúta, šibjóti	razne vrste špagetov in makaronov z mesom
pašta z másləm nu drobtínəmi	makaroni z maslom, drobtinami in sladkorjem
žvəcíət	golaž
žvəcíət zəs pljúčənc	golaž iz pljučnic (klobas)
žvəcíət zəs druópca	golaž iz kokošje drobovine
trípə	vampi po tržaško
njuóki zəs žvəcíətəm	njoki z golažem
njuóki z mərmoládu	njoki z marmelado
njuóki zəs číəšpəmi	slivovi cmoki
rajž nə mlíəki	mlečni riž
poverúəni nu pomidóri	sataraš brez jajca
poverúəni nu pomidóri s pljúčəmi	sataraš s pljuči
fərtálja	omleta
fərtálja zəs srčnim zíeljəm nu koromáčəm	omleta z meliso in komarčkom
bíčənje	polenta s slanimi sardelami in kisom
požgiét fəžu fəžu kísou	jed podobna pasulju z dodatkom kisa okisan fižol v zrnju s čebulo
toč (tuóč) di šímja	golaž iz krompirja brez mesa

zə usáko tólko posebne jedi

fərnəžárski krəmpiər	v opekarni pečen krompir s slanino
žóuca	žolca (z listi lovorja)
štukvíš	golaž iz polenovke

Ni uəhceti brez štrukljou

Recept za biljenske štruklje

Zə filu nucəš:

*1 kilo mliatih oriəhou
3/4 kila cebibota (rozin)
cukər kukər komu paša
2 vənilji
lupinu od dviəh ləmuənou
nəmalu mliəka zə nəmuočit oriəhə
nəmalu ruma nu drobtin
mərmoladu zə nəmazat*

Testuə:

*1 kilo muəkə
6 črnjakov (rumenjakov)
3 žlicə cukra
nu gnidcu soli
30 – 35 dekou masla
do 2 deci mliəka ali smetanə (rajši šparej)
2 – 3 dekə kvasa*

Zə filu prvo nəmuəčiš oriəhə. Puole jəh zmiəšəš zəš usim drugim, zuən mərmoladə.

Testuə nərdimo ku zə gobancu. Kvas damo ushajət z an piko mliəka, nəmalu muəkə nu nu gnidcu cukra. Posiebie stučemo črnjakə nu cukər, dodamo stuopljeno maslo, rum, sou. Usie tuə damo u presejanu muəku nu gnietemo pou urə. Testuə pustimo ushajət.

Puole ga rəzvaljəmo šie bolj nə tənko ku zə gobancu (al pej usaj tolko) an nəriəžemo nə trakə, təkúə od

»Solatni bar« je oblikovala vrtna ponudba. Od spomladi, ko so začeli poganjati šparglji, do pozne jeseni je bila izbira zelo pestra. Poleg špargljev so pomlad oznanjali tudi **spodríægouca** (regrat) in hmeljevi vršički; oboje smo pred pripravo blanširali. Poleti in zgodaj jeseni so prišli na mizo **kədúmərji** (kumare), **fəžoléti** (stročji fižol), **pomidóri** (paradižniki), **poverúəni** (paprika), **obíəljəna cukétə**, **kávoli** (cvetača) in **bəruókulni**, pa še kaj bi se našlo. Bolj skromna je bila izbira pozimi, ko smo skoraj vsak večer jedli **ríəgot** (radič), seveda s polento in zabeljen z ocvirki. Pogosto smo mu dodali fižol.

Políənta Polenta

Polento smo kuhali vsak dan, razen v nedeljo. Bakren kotel je bilo treba ribati s peskom; če si goljufal s kisom, je potemnel. Kuhali smo jo pol ure na majhnem ognju, jo neprestano mešali, nato pa »zvərənli« na »žágəncu od políəntə« in si jo privoščili z/s:

ríəgotəm	radičem
mlíəkəm	mlekom
bíəlim kofíətəm	kavo z mlekom, pripravljeno iz Proje in Francka
žvəcíətəm	golažem (iz mesa, drobovine, pljučnic)
trípəmi	vampi
štukvížəm	polenovko
mərmoládu	marmelado
cúkərjəm	sladkorjem
túčənim jájcəm	penasto umešanim jajcem s sladkorjem
slánimi rípcəmi nu uóctəm	slanimi sardelami in kisom
šəlínku	juho iz zelene
ocvíərkəmi	ocvirki

Zjutraj smo, poleg bele kave s kruhom, pogosto jedli močnik, bolj redko, na hitro kuhano polento, nekoliko zabeljeno. K močniku je sodilo mleko.

Prašiče, kokoši, včasih tudi kunce in le ob posebnih priložnostih purane smo ubijali doma. Danes bi se to marsikomu zdelo kruto; tudi nam ni bilo vseeno, toda treba je bilo jesti, police v trgovinah pa niso ponujale v plastiko zavitih bedrc. In treba je reči, da nismo prav nič zavrgli, razen kokošnjega perja brez puha.

Ko smo ubili kokoš ali piščanca, smo najprej pojedli kri, ocvrto na krušnih drobtinah. Iz drobovja, tudi črev in morebitnih zametkov jajc, smo pripravili »cvərtjé« ali

nih dvanajstih, trinajstih centimetrou. Nəmažemo jəh zəs mərmoladu, zuén ruəbou, nu dienemo filu po kupčkəh, ma samo nə adnu polovicu (po dugim). Ruəbə nəmažemo zəs beljakəm nu trakə »zuopremo«. Rəzpərtimo jəh nə takə u žbiego riəzənə »košniəlčkə«; tə pərvə jəh spərtimo zəs ruəbəm rəkə (s pokončno dlanjo), də sə testuə nə ruəbi »košniəlčka« sprime, puole šie poriəžemo zəs nuəžəm. Ahtəmo, də sə nə odpiərajə, zətuə usak »košniəlčkə«, če jə triəba, šie posiebie zuopremo. Ocvieremo jəh nə uəlji nu potrasemo zəs cukərijəm u prahi. Nə usak nəčin jəh jə triəba nərdit zə sviətgə Əntuəna, zə usaku uəhcet, biərmu nu krst, nu kədər iməmo kəšnu bolj okruəglu feštu.

*Kər zədiši po štrukljəh,
jə blizu al sviəti
Əntuən al uəhcet
(Ko zədiši po
štrukljih, je blizu
sveti Anton ali
poroka).*

*Adnim sə ni dalo pou
urə miəšət poliəntu.
Sə si znali pomagət ...
(Nekaterim se ni
dalo pol ure mešati
polento. Znašli so
se ...)*

»žvəcíæt« (golaž). Vrat, glava, hrbet in spodnji del nogic so bili osnova za juho; še tople smo oglodali do kosti. Ostale dele piščanca so največkrat dobili le moški, ki so opravljali težaško delo. Ženske in otroci so bili »pravega« mesa deležni le ob praznikih.

bržádla	meso svinjskega kareja brez kosti
pəncéta	panceta
hlíəpc	skošenina zavita v svinjsko mrežico
krodegína	klobasa iz mesa, kože in začimb
múlca	krvavica iz krvi, zdroba ali riža, rozin, sladkorja in začimb
pəršút	pršut
pljúčəncə	klobasa iz pljuč, mesa in začimb
slətkə kləbása	klobasa iz mesa, špeha in začimb
šelám	salama
šəšíuník	posušena vratovina, budžola
Slətko	Sladice
bíljənski štrúkil	ocvrta sladica z nadevom za potico
búhtəlj	sladka biga
búhtəlj z mərmoladu	sladka biga z marmelado
fúlja	velikonočna sladica iz kruha, namočenega v vodi, ki je ostala od kuhanja pršuta, jajc, sladkorja in rozin
gobánca	potica
fáncul	flancat
kəncúən	pleténica z jajcem, velikonočna sladica v obliki povitega dojenčka
kroh zəs izabélu	krušno testo z grozdjem
kúglof	šarkelj
məslíən kroh	masleni kruh, panetone
omléta	palačinka
súpa	popečen star kruh, namočen v črnem vinu s sladkorjem
šmorn	carski praženec
šníta	ocvrta rezina kruha, namočena v jajcu, umešanem s sladkorjem in mlekom
šotó	jajce, umešano s sladkorjem in vinom
štráuba	krhki flancat
štrúdəl	zavitek

Ma sə boš ja nəmálo poštíməla nu oštáutla

Kako smo se oblačili

Pred zadnju uəjsku, ma tudi puole, sə ja nə Ipavi pər malni kuapəlo tolko ledi, də ja blo ku nə muərji. U tisti sparouni ja mərskəšən ratou žajən. Kaj nərđit? Təkrət nisə miəli usi zəs sabu flaškic, ku dənəs. Edini pəč təm blizu pej ja biu nə borjači pər Možiətčəvih, zətuə sə adni kar u kopalkəh čie hodili punj uodu. Mama Rusjanka (Frančiška Mozetič) ja sediəla pər pəči nu ahtəla, də nə bi pəršlo do griəha. Če sə uni z Ipavə pəršli u kopalkəh, jəh ja takoj zəlovila: »Bajž sə oblajč, nu puole pridi!«

Griəha ni blo, ma tudi sənčka po kosili zə mamu Rusjanku nie.

*Ipava ja ofrišala od
zuanie, Možiatčou
pač paj od znuatrk
(Vipava je ohladila
od zunaj, voda
iz Mozetičevega
vodnjaka pa od
znotraj).*

*Fantja špadni na ruošti
(Mladeniči na jezu).*

»Pogljaj, ku princeza!« sem nekoč rekla mami, ko sem gledala čedno opravljena dekleta, ki so šla peš na plesišče v Čarobni gozdiček. »**Bajži no, kəšna princeza! Gvišno jə šie pred nu uru kidəla gnuəj!**« mi je odvrnila mama in razblinila moje sanje.

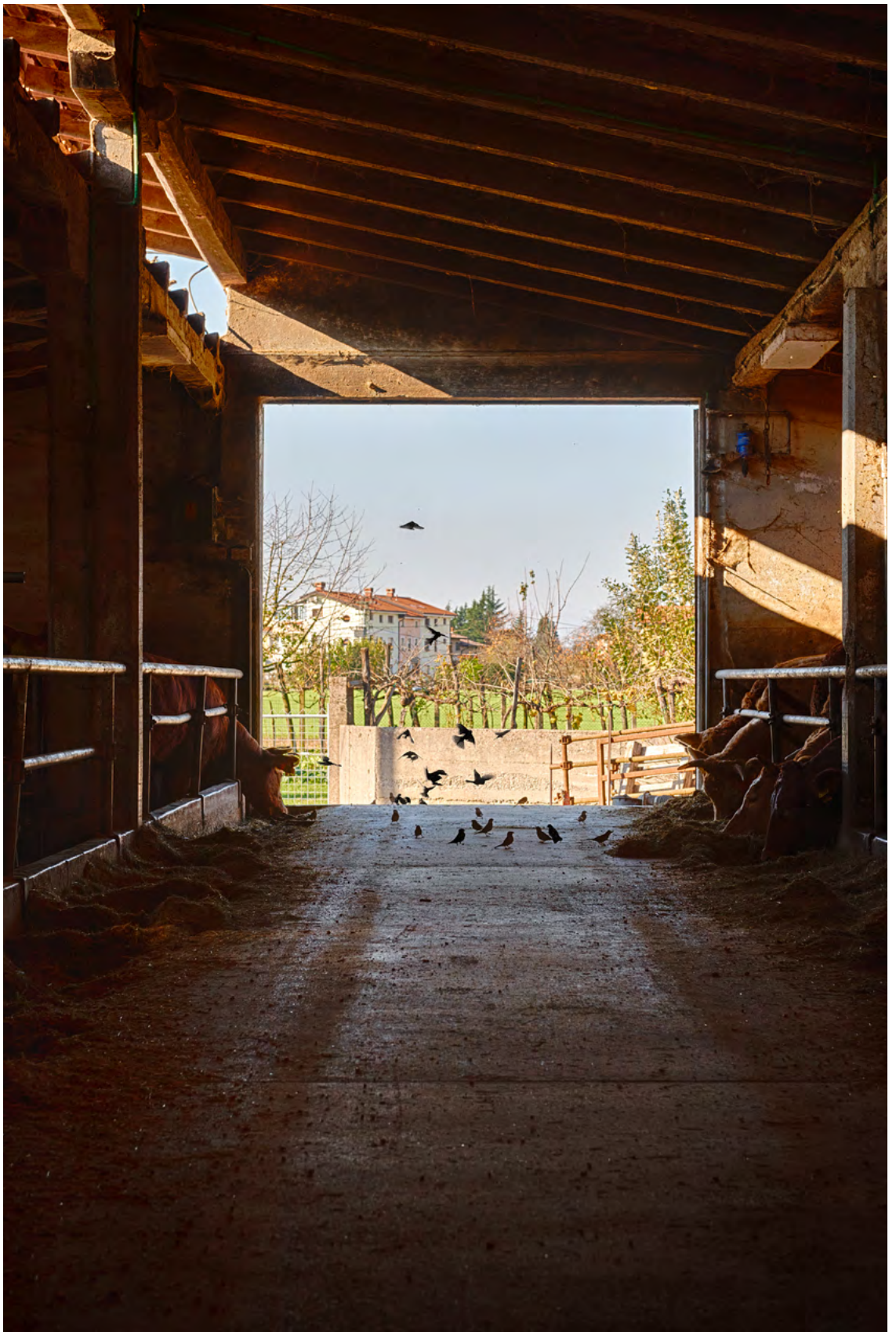
Biljenkam in Biljencem je bil zunanji videz zelo pomemben; v časih pomanjkanja morda še bolj kot hrana, predvsem pa pogosto bolj kot urejeno bivališče in okolica. Težko bi rekli, da smo bili v prejšnjem stoletju ljubitelji športnih in udobnih oblačil. Mnoge stare mame so se še po vojni oblačile v nekakšno nošo s temnimi, dolgimi, nabranimi krili in obvezno ruto na glavi, mlajši pa smo se spogledovali z meščanskim videzom, seveda kolikor so nam denarne razmere dopuščale. Pogosto je bilo težko, toda nekatere ženske so znale iz kosov blaga, ki so ga kupile v »škampoli« (trgovina v Gorici z ostanki blaga), s šivalnim strojem ustvariti prave čudeže.

Predstavljam primer narečnega besedila v zvezi z modo in oblačenjem:

Ma mə jə prou maltrəlo, kəkuə bojə nərati. An ti riečem, də kə sə sə uopərlə uratə, si miu kaj zə videt! Uoəna jə zgladəla ku s figurina, uoən pej ku fənt špadni. Jə miəla an gruozno liəp čelest kompletin, rusə šorotakə nu rusu boršetku. Zgliədə, də si jə šla nərđit ondulə, təkuə də jə bla zə pogladət ku na bambulca. Uoən paj tudi u gvanti; si jə luožu pərfin kəmužlin. Obut jə biu u špikəstə šuəlnə nə špigetə.

Suoja mama, kə jə pəršla zə njimi, tut ni bla zə pod špuət. Obliečena jə bla u an liəp təjiər, čriəs jə miəla špulverin, obutə paj nə niskə šorotakə. Tudi uoəna si jə nərđila an rahu pərmanent nu ti poviəm, də jə bla prau štautna.

Ž njue jə pəršla ta druga hči. Ja, ta bi sə paj lohkor bolj pogladəla u špiəglu. Kaj usie si jə nəčepurla guor! Si jə diela an kəpotin nə kodriələ an nu kotolu nə kampanu, kə ji jə visiəla ku pəsu rap. An puole si jə obula šie nə takə šuəlnə bres patə, də jə usie ukop šie bolj štuniərəlo. Ma odzat, odzat! Tuə jə blo šele zə videt! Ta triətja hči jə bla ku na rufjana. Jə miəla nu kratko krilcie guor do sriət riti, riəzəno u žbiego, s hərptəm uənie an rəkavəmi nə žbufo. Nə glavi si jə nəštīməla nu kupolu zəs ləsi. Ti riečem, prou zə nikamər!

Ma, oštja!

Čustveni izrazi in kletvice

Biljanci sã znali adãn druzmu pãrtãkãnt prou smiãšna imiana. Tãkuã smo miali žia Bokãlãka, Šikadu, Dãrdãlo, Čiãkãa – duã bi sã jãh usih zmislu! Miali smo tudi usã, kã sã u ciãrkvi tã glauni: Fajmuštra, Papeža an pãrfin Boga. Anci ta zadnji ni biu samo Buãh, ma Dijobuãh.

Nã viãm, kaj ãe rajãt, ma Papež nu Dijobuãh si nisã bli prieviã dakordo. An dan sã sã nãzaj skriãgãli. Nobiedãn ni tiu giãnjãt, dokiãr sã ni Dijobuãh zmislu, dã jã vãndãr uoãn tã glauni. »Buãdmi tiho,« jã riãku Papežu, »kã jiest sãm Buãh, ti paj samo papež!«

Praujə, ...

Pravijo, da se besedišče najbolj razbohoti pri tistih vsebinah, ki so najpogostejše v rabi. Tako so v azijskih gorah jeziki – tako so nam rekli v šoli –, ki obsegajo le okoli šeststo, sedemsto besed, pri čemer jih kar polovica poimenuje razne tipe ovčje volne. Inuiti (Eskimi) poznajo celo vrsto poimenovanj za razne vrste snega; mnoge od teh ostali jeziki, tudi tisti z najbogatejšim besednim zakladom, lahko pojasnijo le opisno.

In kaj bi lahko glede na zapisano sklepali o biljenskem (pa ne samo biljenskem) govoru? Zelo bogata je skupina besed, s katerimi povemo, da je nekdo vinjen, na še več načinov pa (pogosto škodoželjno) damo nekomu vedeti, da ga imamo za prismuknjenega, če ne celo norega.

vinjen	neumen
péjən	šótolo
nərát	šútəst
nəkərgán	žvəgnjen
nədíələn	(pər)švájsnjen
nəčínkulán	trčen
očínkulán	máhnjen
fájhtən	bərtóldo
opít	móna
nəcúkən	zmúəčen
očínkən	məkáko
nəčínkən	máto
nəlúckən	mátəst
nəluóžen	zərúkən
očəmərán	pəntəlúən
nəžíəhtən	nuór
trd ku mina	udárjen
žbriéga	čúkést
nəžləmpán	cimbər
ga ima pod kapu	štárknjen
nəžlókən	túmbo
ga jə nətánkou	zblúəjen
podluóžen	zgóbljen
	cúrlo

Govorjena beseda je bila že od nekdaj podkrepljena z izrazi, ki so sporočali čustven odnos govorca do povedanega, njegovo razpoloženje in odnos do ogovorjenega ali stanja, v katerem se je znašel. Zlasti jeza je znala in zna priklicati skrajne odzive, tudi kletvice. Danes slišimo več vulgarnih izrazov povezanih s spolnostjo, še pred nedavnim pa je bilo, vsaj na Primorskem, slišati kletvice, ki so se nanašale na Boga, Marijo in hudiča. Kako se torej v hudi jezi odzivamo Biljenci?

Najhujših dveh kletvic si skoraj ne upam zapisati, lahko pa rečem, da so ju le redki pogosto uporabljali:

porko Dijo – porco v italijanščini pomeni prašič, svinja, v kletvicah pa se rabi v smislu prekleti

porka Madóna – kletvica se nanaša na Marijo, čeprav verjetno ni nihče pomislil nanjo

Še dve kletvici vsebujeta italijanski »porco«:

porka mižierja

porka Éva

Verjetno sem sodijo tudi kletvice, ki se začenjajo z »orko«:

orkodíndjo – videti je, da gre le za omilitev najhujše kletvice

orkosvít

orkosvínč

So tudi besede, ki ne spremljajo le jeze, pač pa tudi druge, največkrat negativne odzive na situacijo.

Najpogostejša je beseda:

óštja – verjetno pride iz italijanske besede »ostia«

(hostija) oziroma njenega vulgarnega pomena »vrága«.

Izraža pa lahko navdušenje, začudenje ali nestrpnost.

Tudi jezo do nagovorjenega lahko izrazimo z uporabo besede »oštja«, seveda pa tudi z drugimi izrazi, ki včasih mejijo že na prekletstva:

Va šul óštja! (Pojdi k vragu!)

Bajž šul óštju!

Bajž hudíču u ret!

Də b'tə zluádi/zlúəmæk púəču!

Də b'tə zluádi/zlúəmæk uzáu!

Naj tə zluádi/zlúəmæk púəči!

Bajž u malóru!

Də b'tə pəs oscáu!

Salaménski líntvər!

Salaménski múlo/múla!

Naj tə hudíč uzáme!

Də b'tə stríəla púəčla!

Va šul muš! (Pojdi se solit!) – besede »muš« (osel) sicer ne uporabljamo

*Kaluānu sē ja nardilo
zē kašnu vāči feštu
(Slavolok so
naredili zē kakšen
pomembnejši
praznik).*

*Palma zēs starim
pāčam an kaluānu, kē
jē morbet bla an buot
pārtuan nē buorjāč.
(Zaselek Palma
z vodnjakom in
obokom, ki jē nekoč
morda vodil nē
dvorišče).*

*U borjači ponāvadi
ni manjkalo ruož, od
malvi do leandrou.
(Na dvorišču
ponāvadi ni
manjkalo rož,
od pelargonij do
oleandrov).*

Po pogostosti uporabe je med kletvicami poleg vsestranske »oštja« še – prav tako večpomenska – »**móna**« (tudi »**móniga**«). Njen primarni pomen je sicer »neumen«, »neumnež« (torej je lahko pridevnik ali samostalnik), služi pa tudi kot poudarek negativnemu čustvu (sovraštvu, omalovaževanju) do ogovorjenega oziroma osebe, o kateri se govori.

Nemara sta še najbolj nedolžni »omembi« imena Boga in Marije, ki spremljata izrazito čustven odnos do situacije. V teh primerih se beseda Bog ponovi z združitvijo italijanske besede Dio (primorsko **Dijo**) in slovenske Bog (primorsko **Buəh**), torej **dijobúəh**, Marija pa dvakrat ponovi: **Mérija, Mérija**.

Naj za konec dodam še to, da po mojih izkušnjah Primorcem kletvice ne služijo kot mašilo, ki naj prikrije govorčev skromni besedni zaklad, kot včasih z obžalovanjem ugotavljamo med poslušanjem pogovorov predvsem v zaključenih družbah mladih ljudi. Kletvica ostaja v svoji primarni vlogi in daje govoru zgolj čustven poudarek.

Tunajninajniena, tunajninajna

Rime »po biljensko«

*Təm u Vasi, praj ku si šou h Turotu, sə šie pred zadnju
uəjsku stali adni, kə sə sə klicəli Soler. Miəli sə bətiəgu,
pekarnu nu dva sina. Adən sə jə klicou Anton. Mama Lizeta
jə prədajəla u bətiəgi, Anton pej jə odzat jəgrou kləviər.
Usaki bout kə jə fəlu, ga jə mama kar z bətiəgə okriəgəla:
»Antonek, kaj diələš?«*

Zgliədə də jə nucəlo.

*Po uəjski sə sə preselili u Argentinu nu Antonek jə ratou təkua
duəbər nə kləviərji, də smo ga slišəli tudi po radjoti. Prou fajn
sə mi jə zdiəlo, kə sə riekli, də igra Anton Soler - Biljenski.*

*Proslava smo mišli u
Komplāniji (Proslave
so nekoč bile v
kaplaniji).*

*Nā kuonci sā zmiārm
zāpuojāli tudi piuci,
Biljānci, ma žnjimi
tudi družvie. Nikoli ni
mankāla Džukalele,
džukale. (Na koncu
so vedno zapeli
tudi biljenski pevci,
a z njimi tudi drugi.
Nekatere pesmi
so bile vedno na
repertoarju.)*

*Zbor puoja u ciārкви
nu kiār jā triāba.
(Zbor poje v cerkvi
in kjer je potrebno).*

Pesmi nas spremljajo od zibelke naprej in smem trditi, da Biljenci zelo radi pojemo. Vsak, ki ima le malo posluha, pritegne, ko se v družbi zaslišijo znani verzi in melodija. Poje se – no, vsaj pelo se je – tudi pri lažjih delih, pri ličkanju (lupljenju sirka), likanju, prebiranju zelenjave ... Tako večina Biljencev pozna celo vrsto pesmi, vendar predvsem tistih ponarodelih s konca devetnajstega in začetka dvajsetega stoletja. V tej knjigi pa so zbrana le besedila pesmi, ki so se vselej pele v narečju. Nekatere pesmi, predvsem tiste hudomušne in nagajive, niso pete, temveč so slišati kot ritmizirano govorjenje na dveh tonih. Začne se pri zibelki, z uspavanko.

Tičku bom skubu,
 piərce prodau,
 naši Ančki (Tuončki ...) bom kupu
 fiərtožek plau.
 Tunajninajniena, tunajninajna,
 Ančka u zipku gra.

Pajmo spat z Buəhcəm urat,
 h sviätmu križu prebivat.
 Duər jə z Buəhcəm, Buəhc jə ž njim.
 Jəzus jə Mərijin sin.
 Sviəti Piətər z Rima velikə ključə ima.
 Posuədi tudi našim,
 də pajdejə čie h vašim.

Na otroke je vezana tudi naslednja pesmica, ki se recitira na dveh tonih. Poznajo jo tudi v okoliških vaseh, vendar v nekoliko spremenjeni obliki. Celó v samih Biljah je moč slišati vsaj dve inačici pesmi. Eno lahko preberemo v knjigi Hilarija Koste *Kje so tiste stezice*, druga pa se glasi:

Štrukil Bukil, kiə si biu?	Kiə sə tisti uolki?
Pər tieti, u Šumpietri.	Jih jə ubujla sekiərca.
Kaj ti jə dala?	Kiə jə tista sekiərca?
Guolo peščicie.	Jə zletiała u gmajncu.
Kiə jə tisto peščicie?	Kiə jə tista gmajnca?
Pod goniščecəm.	Sə ju pozobali tički.
Kiə jə tisto goniščecie?	Kiə sə tisti tički?
Ga jə odniesla uotka.	Sə šli u Milan.
Kiə jə tista uotka?	Nu kdaj prideju?
Sə ju spili uolki.	Zə nu liəto nu an dan.

Naslednje tri pesmi hudomušnega značaja se pojejo. Niso znane le v Biljah, toda besedila se deloma razlikujejo. Druga izmed teh pesmi je bila verjetno prevzeta iz narečja, ki pozna besedo papir; v našem narečju je namreč ni. Tudi tretja je vsaj v eni podrobnosti »skregana« s krajevnim govorom, saj uporablja nedoločnik na -ti, kar ni značilnost biljenskega govora. Rimana beseda pesmi in zahtevani ritem so očitno močnejši od običajnega govora.

Jiest sëm ju pa vidu, vidu, vidu, vidu,
jiest sëm ju pa vidu muhu brez peruæt.
Refren: Oj, ta muha, kækua jæ uoæna suha,
druzga jæ ni ku samæ kosti.
Tëm po placi skaçie, ima rusæ hlaçæ,
tëm po placi skaçie muha brez peruæt.
Refren: O, ta muha, ...

Preljuba ti sosiæda,
ste vidli muojga diæda?
Refren: Vidla, oj, vidla, oj, vidla sëm ga!
Hlaçæ 'ma s pæpiærija,
dæ ga baba tiærija.
Refren: Vidla ...
Šuælnæ brez potplatou,
usak driek po ciæsti šlatou.
Refren: Vidla ...

Po ciæsti gra an stari muæž,
guntædrija stari muæž, guntædrija stari muæž.
Næ hærpiti niese stærgæn kuoš,
guntædrija stærgæn kuoš, guntædrija stærgæn kuoš.
Nuætær u kuoši žienkicu,
guntædrija žienkicu, guntædrija žienkicu.
Kær ni znala kuhæti,
guntædrija kuhæti, guntædrija kuhæti,
muære s kuoša kukæti,
guntædrija kukæti, guntædrija kukæti.
Muæž pej pride guor næ muost,
guntædrija guor næ muost, guntædrija guor næ muost,
vrže babu duol pod muost,
guntædrija duol pod muost, guntædrija duol pod muost.
Kær ni dala vinca pit,
guntædrija vinca pit, guntædrija vinca pit,
muære u uodi sæ moçit,
guntædrija sæ moçit, guntædrija sæ moçit.

»Melodija« na dveh tonih pri naslednjih pesmicah poudarja ritmičnost teksta.

Kətərina jə ubujla petelina, muəžu dala ruəžu. Muəž jə kupu kapu, Kətərinu vrgu u grapu.	Tuoni Bəluoni, piškou zəb, piəlje kravu nə pətuək. Krava niče pet, Tuoni ji da nu cəbadu u ret.
---	--

Juəža Kuəža kokošar, štirih jajci gospodar. Adno spije, dviə rəzbije, pride mati, ga nəbije.	Mərička fruəštik niesie, jə umazəna ku priesie. Jiest pa le počas odrajžəm h ljupci u vas.
---	---

Luna ima dva kopuna.
Še adniga nə vrh, ju piəljemo nə trg.

Mikec nu Jakec nu zlatə koliəsə,
də sə popiəljemo u sviətə nebiəsə.
Stərma jə puət u nebuə, britka nu təška,
duə nəm odpiərou bo urata nebiəška?

Ura bijə piət nu pou,
našga uoču (fanta) ni dəmou.
Kam jə šou, kam jə šou?
Šou jə u Istriju,
puənje riəpu kisəlu.
Šie ga ni, šie ga ni,
trijə oslički sə mu ušli.

Sviət Piətər nu Pau sta ga pila an bokau.
Sviət Piətər jə piu, sviət Pau ga poliu.

Zadnji nagajivi verzi temeljijo na besedni igri. Pau je v pesmici Pavel, toda »pau« pomeni tudi polovico. Posebno hudomušne, tudi zlobne, so domisljice in zmerljivke, ki so naslovljene na prebivalce sosednjih vasi. Ni čudno, da je ob večjih srečanjih pogosto prišlo do »bərufə«.

Vərtajbənci, kolajbənci
po naši puəti huədjə,
usə driekə nəm poluəvjə.
Poliəti jəh sušijə,
pozimi jəh paj jijə.

Najhujša je sicer »trditev«, da »Krašouci nisə lediə«, z zlobnim namigovanjem pa dosti ne zaostaja tudi odgovor na vprašanje, kako pojejo mirenski zvonovi: »Mírəncou póu tətóu, Mírəncou póu tətóu«.

Po našie jə paj təkuə

Pregled slovničnih posebnosti
biljenskega govora

Kədər čemo pərnəs zviadet, kəkuə jə otruku imiə, uprašəmo 'pej kəkuə sə kličeš'. Če bi rədi viədli šie priimek, riečemo 'an kəkuə šie', nie pej 'kəkuə sə pišeš'. Təkuə jə blo nu bo! Ma tiaga tisti, kə nisə od to, nə viəjə.

Liata trinupiadesiat, kə sə jə šlo zə Trst, jə blo u Biljəh puhno vojakou od usiepousuəd. Pər Možiatčəvih jə miəla uajska u skədnji kuhnju, jiali sə pej po borjači. Dvie Možiatčəvi pupki, adna od triəh, adna od pietih liət, sə omədliəvələ təm okuəli. Adən od vojakou jə uprašou tə mičkənu: »Kako ti je pa ime?« »Jana,« jə hitro poviadla. »In kako se pišeš?« jə tiu viadet. Uotrok jə ostau slabo, saj ni viədou, kaj če pej zdaj jəmet vojak. Ma sə jə zmislu, kəkuə mama uči siestru pisət mali pisən i. Vəs kontiənt mu jə odgovoru : »Guor, duol, guor, pika.«

*Taki pørtuani sà an
buot peljali nà borjača.
Danas jah skor ni
več. (Taki portali
so nekoč vodili na
dvorišča. Danes jih
skoraj ni več).*

*Brez uolou si taškua
kaj nardu. Tudi uoni sà
šli u pozabu.
(Brez volov si težko
kaj opravil. Tudi oni
so šli v pozabo.)*

Govor naše vasi sodi v primorsko jezikovno skupino. S tem podatkom soglašajo vsi, ki se posvečajo – ali so se posvečali – proučevanju slovenskih narečij. Pri natančnejšem umeščanju krajevnih govorov spodnje Vipavske doline med narečja te skupine pa naletimo na več mnenj. Tako naj bi bili ti govori, med njimi seveda tudi biljenski, del kraškega narečja, drugje pa lahko preberemo, da sodijo med briško-kraške govore. Jaz lahko rečem, da se naš krajevni govor lepo počuti med govori kraškega narečja, vendar si je marsikaj izposodil tudi iz briške in beneške strani.

Izbor besed, ki so posebej značilne za naš govor, je predstavljen v slovarskem delu. Toda že v uvodnem zapisu sem omenila, da sem v slovarju poskušala zajeti le besede, ki se od knjižnega besedišča razlikujejo popolnoma ali pa vsaj do take mere, da so neprepoznavne. Je pa seveda še veliko večja množica besed, ki jih najdemo tudi v slovenskem knjižnem jeziku, vendar so v našem krajevnem govoru slišati »**po biljensko**«. Da bi jih lahko čim več prepoznali in zaokrožili celoto biljenskega govora, nam bo nemara vsaj malo v pomoč tudi ta kratek in zelo splošen pregled obnašanja glasov in besed v vsakodnevem sporazumevanju prebivalcev našega kraja.

Samostalniki

Pet osnovnih samoglasnikov po barvi ne kaže kakšnih posebnih značilnosti, vendar jih ne najdemo vselej na mestih, kjer naj bi se pojavili v skladu s knjižnim jezikom. Opazna razlika je tudi pri širini oziroma ožini e-jev in o-jev. Pri površnem poslušanju dobimo občutek, da prevladuje srednja širina vokalov, pri večji pozornosti pa slišimo kar nekaj razlik. Drži, da izrazito ozkih vokalov biljenski govor ne pozna, pozna pa širino, ki jo oba vokala dobita zlasti kot drugi del dvoglasnika, na mestih, ko nanju pade poudarek:

miétla – metla

guór – gor

E-ji, ki niso del dvoglasnika in ki se »ponašajo« s širino, kakršno poznamo v zbornem govoru, so sila redki. Tak e je denimo v besedi **žnjek** (otročiček) (izgovori *žnjék*), pa še tu gre verjetno za dvoglasnik, ki bi ga morali zapisati **je**.

Poleg petih samoglasnikov si biljenskega govora ne moremo predstavljati brez polglasnika **ə**. Najdemo ga

na mestu marsikaterega knjižnega a-ja in e-ja, pa tudi o-ja, čeprav včasih raba niha in je moč slišati obe inačici izgovorjave:

zəbliékan, zablekán – zakrpan

sə, se – se

mətəvíuc, motovíuc – motovilec

Polglasnik zamenjuje zlasti kratki a (brat – **brət**) in a v predponah (zahvaliti – **zəhválit**).

Pri e-jih najdemo več vrst odstopanj od knjižne norme. Na mestih, kjer knjižni jezik pozna dolgi ozki e (é), se v krajevnem govoru sliši bodisi a (plesati – **plásət**) bodisi dvoglasnik iə (mreža – **mriəža**), pogosto pa tudi polglasnik (najesti – **nəjəst**). Naletimo tudi na primere, ko namesto dolgega ozkega e-ja slišimo glasova aj (kreda – **krajda**). Sem sodi tudi izgovorjava vseh nedoločnikov na -či (vreči – **vrajč**).

Na mestih dolgega širokega e-ja (ê) najdemo dvoglasnik ie s poudarkom na e-ju (metla – miétla), v nekaterih besedah pa a (peta – pata).

Tudi pri o-jih pregled krajevnega govora pokaže vrsto drugačnosti.

Poudarjeni ozki o (ó) se najpogosteje sliši kot dvoglasnik uə (moka – **muəka**), včasih pa tudi kot uo (moda – **muóda**). Dvoglasnik uo najdemo tudi na mestih nepoudarjenih ozkih o-jev (moliti – **muólit**), pri čemer se spremeni mesto naglasa.

Na mestih širokega o-ja (ô) prav tako stoji dvoglasnik uo. Tudi v tem primeru je poudarek na o-ju (**škuóf, kruóf**).

I-ji so bolj »obstojni« in le redko jih ne najdemo tam, kjer jih glede na knjižno izreko pričakujemo. V teh primerih je namesto i-ja e (skriti – **skret**, zviti – **zvet**). Zdi se, da so e-ji predvsem v besedah s kratkimi vokali (ptič – **teč**, nič – **neč**).

Pri u-jih v poudarjenih legah krajevni govor ne kaže veliko odstopanj. Če že, potem imamo na takem mestu vselej o (kup – **kop**). U-je najdemo tudi na nepoudarjenih mestih. Posebnost so nedoločniki, kjer je o namesto u-ja pogost, tako na nepoudarjenih mestih (pustiti – **póstit**, zamuditi – **zəmódit**, dušiti – **dóšit**, ...) in v tem primeru prevzame poudarek kot v poudarjenih zlogih (obuti, zasuti, presuti, ... - **obot, zəsot, presot**, ...). V drugih oblikah istih glagolov se je u ohranil, razen posameznih primerov v velelnem naklonu.

Še eno posebno mesto je v biljenskem govoru, kjer najdemo u, in sicer namesto glasovne skupine ol, vendar ne

v vseh primerih. Tako rečemo **puž**, **púži** (polž, polži), **puđán** (poldan), **dúgo** (dolgo), vendar **vóuna** (volna), **sou** (sol). Zakaj je prišlo do takih razlik in v prav takih legah, bi znali poznavalci historičnega razvoja glasovnih sprememb zadovoljivo pojasniti. V okviru tega zapisa pa se moramo zadovoljiti s omembo krajevnih posebnosti, kar ostaja namen celotne knjige.

Soglasniki

Pri soglasnikih je manj posebnosti. Predvsem je treba omeniti dosledno rabo priporniškega g-ja, ki ima (nemara zaradi izgovorjave globoko v grlu) zvenečo barvo. To zvočnost začutimo predvsem takrat, ko hoče »primorski« g izgovoriti nekdo iz notranjosti Slovenije in iz sebe izvabi (razen redkih izjem) prav čeden nezveneči h.

Druga posebnost bi sodila tudi med razlike pri samoglasnikih. Gre namreč za dvoustični u, glas , ki je po izgovorjavi podoben angleškemu w-ju in ki je slišen bodisi v legah pred o-jem (**uoda** – voda) in ə-jem (**uəz** – voz) bodisi kot protetični glas pri nekaterih besedah, ki začenjajo s črko o (**uoginj** – ogenj).

Protetični je tudi j pred nekaterimi besedami, ki začenjajo s črko i (pri tem i preide v polglasnik): igrati – **jəgrət**, iskati – **jəskət**, imeti – **jəmət**, igla – **jəgla**, iti – **jət**. Pri samostalnikih je j »stabilen«, pri glagolih pa ga najdemo le v nedoločniku in morda še v velelnem naklonu, medtem ko pri spreganju odpade (**jəgrət**: igram, igraš, igra, ...).

POSEBNOSTI PRI BESEDNIH VRSTAH

Samostalniki

Biljenski govor pozna vse tri **spole**, le da so spoli pri nekaterih samostalnikih, predvsem zaradi spremenjene izreke, zamenjani. Tako je postala beseda **drīau** (drevo) moškega spola, prav tako **məndərin** (mandarina) ali **vəzəlin** (vazelina, krema). Jabolko, ki mu v krajevnem govoru pravimo japka, je iz srednjega spola prešlo v ženskega. Seveda se spol lahko spremeni tudi v primerih, ko se za določeno knjižno besedo v narečju rabi popolnoma drug izraz (lapor: **opuəka**, stročji fižol: **oina**, plug: **drevuə**). Prav tako moramo na spremembo spola opozoriti pri ljubkovalnih pomanjševalnicah s končnico -ie: **pəsie** (psiček), **məčie** (mucka), **fəntie**

(fantiček), punčie (punčkica), **muəžie** (možiček). Vse navedene besede – in našli bi jih še več – so iz ženskega oziroma moškega spola prešle v srednji spol.

Pri **slovničnih številih** smo Biljenci, tako kot vsi Primorci, dvojino nekje na poti časa žal izgubili. Deloma je ostala le v povezavi s številko dve, pa še v teh primerih raba niha. Tako utegnemo slišati »**dvie uəki**« (dve očesi) ali »**dvie uəkə**« (dve očesa), »**dviə ruəži**« (dve roži) ali »**dviə ruəžə**« (dve rože). Prav tako bi poleg »**dviə liəpə pupə**« (dve lepi dekleti) lahko slišali tudi »**dviə liəpi pupi**«. S tem se biljenska dvojina že skoraj izčrpa. Morda je še najbolj »trdovratna« pri moškem spolu, kjer bi le redko, če sploh kdaj, slišali »**dva muəži**« (dva možje) ali »**dva tiči**« (dva ptiči), pač pa lepo, pravilno »**dva muəža**«, »**dva tiča**«. Seveda bi jim v stavku sledil povedek v množinski obliki.

Sklanjanju je treba posvetiti nekoliko več prostora, čeprav bi težko našteali toliko sklanjatev, kot jih pozna knjižna slovenščina, in sicer iz preprostega razloga, ker narečje ni tako bogato s posebnostmi tipa (visoki) c, SAZU, ženski priimki prvotno moškega spola in podobno. Predstavila bom torej le značilnosti tistih sklanjatev, ki najbolj odstopajo od knjižne norme.

Ženske sklanjatve

I. sklanjatev: ženski samostalniki, ki imajo v rodilniku končnico -e

Ednina	Množina
miza	mizə
mizə	miz
mizi	mizəm
mizu	mizə
pər mizi	pər mizəh
z mizu	z mizəmi

Vidimo, da je v primerjavi s končnicami v knjižnem jeziku nekaj odstopanj. Tako imamo v četrtem in šestem sklonu končnico -u namesto -o. Končnico -e v drugem sklonu ednine in prvem in četrtem sklonu množine zamenjuje -ə. Polglasnik zamenjuje tudi a v tretjem, petem in šestem sklonu množine.

Posebnost I. sklanjatve so med drugim tudi samostalniki s končnico -ev, ki pa v biljenskem narečju največkrat preide v -va (**ciərkva**, **brisəkva**). Tako v šestem sklonu ednine ne dobijo končnice -ijo – kot se to zgodi v knjižni obliki – pač pa običajno končnico za samostalnike, ki se sklanjajo po I. sklanjatvi (**zəs ciərkvu**, redko **zəs ciərkviju**).

II. sklanjatev: ženski samostalniki, ki imajo v rodilniku končnico -i

Ednina	Množina
peruət	peruətə
peruəti	peruəti
peruəti	peruətəm
peruət	peruətə
pər peruəti	pər peruətəh
zəs peruətju	zəs peruətəmi

Pri tej sklanjatvi je v ednini prišlo do spremembe le v šestem sklonu, kjer je namesto končnice -jo končnica -ju. V množini je namesto i-ja v končnici prvega, tretjega četrtega in petega sklona polglasnik. Polglasnik se včasih vrine tudi pred končnico šestega sklona (s perutmi – **zəs peruətəmi**, z ohrovtom – **z værzuətəmi**).

III. sklanjatev: samostalniki, ki sklonov ne izražajo z glasovnimi končnicami

V našem krajevnem govoru bi v tej skupini našli le lastna imena tipa Karmen, Ines, Karin, ki se običajno tudi narečno ne pregibajo. Izjema je tretji sklon ednine, kjer bi utegnili slišati tudi končnico -i, torej **Karmeni**, **Inesi**, vendar taka raba peša.

IV. sklanjatev: samostalniki, ki se sklanjajo kot pridevniške besede

Narečni besedni fond vsebuje le malo takih samostalnikov, pa še ti se pri pregibanju ne razlikujejo od knjižnega jezika (dežurna). Nekaj posebnosti v zvezi s tem bo omenjenih pri pridevniški sklanjatvi.

Moške sklanjatve

I. sklanjatev: samostalniki moškega spola, ki imajo v rodilniku končnico -a

Ednina	Množina
korak	koraki
koraka	korakou
koraku/i	korakəm
korak	korakə
pər koraki	pər korakəh
zəs korakəm	zəs korakəmi

Osnovni obrazec sklanjanja se v narečju razlikuje v petem in šestem sklonu ednine in tretjem, četrtem, petem in šestem sklonu množine. V tretjem sklonu ednine je mogoče slišati tako obliko s končnico -u kot tako z -i. Seveda ima prva moška sklanjatev, tako kot v

knjižnem jeziku, vrsto posebnosti. Večina je za ta kratek prikaz značilnosti narečnega govora nepomembnih oziroma se od knjižne norme ne razlikujejo. Omenim naj le moške samostalnike na -o (**mulo, radjo**), predvsem pa moška imena na -o ali -e (**Šandro, Mehie, Gušto**), ki v odvisnih sklonih osnovo podaljšujejo s t (**Šandro, Šandrota, Šandrotu ...**, **Mehie, Meheta ...**). Nekateri primeri v tej kategoriji pa se sklanjajo po I. ženski sklanjatvi (Aljoša). Posebnost je stara oblika imena Andrej - **Dreja**. Ta niha med moško in žensko sklanjativijo, pa tudi s tem ne zajamemo vseh končnic (**Dreja, Dreju, Dreju, Dreja, pər Dreji, zəs Drejəm**).

Tako kot v knjižni slovenščini imajo samostalniki s kategorijo živosti v tožilniku končnico -a (**človek, človiaka, človiaku, človiaka ...**)

II. sklanjatev: samostalniki moškega spola, ki imajo v rodilniku končnico -e

Pravzaprav imajo vse besede, ki mi v tej kategoriji pridejo na pamet - in teh je malo - značilnosti I. ženske sklanjatve, le da dobijo samostalniki, ki imajo v knjižnem jeziku v rodilniku množine končnico -ij (delovodij), v našem krajevnem govoru končnico -ji (**delovodji**).

Tretjo in četrto moško sklanjatev v tem pregledu lahko opustimo, saj v prvi ni narečnega fonda, pri drugi pa se samostalniki sklanjajo kot pridevniška beseda in bodo zato posebnosti navedene pri tej.

Srednje sklanjatve

I. sklanjatev

Ednina	Množina
puəlje	puəljà
puəlja	puəlǰ
puəlju/i	puəlǰəm
puəlje	puəlǰə
pər puəlji	pər puəlǰəh
zəs puəlǰəm	zəs puəlǰəmi

V ednini se razlikujeta končnici petega in šestega sklona, medtem ko pri tretjem sklonu končnica niha med -u in -i. Končnica -a imenovalnika in tožilnika množine preide v -ə, tako tudi i v končnici mestnika. Šesti sklon ima, prav tako kot pri I. ženski sklanjatvi, končnico -əmi.

Ker v končnicah -a in -o, razen v imenovalniku in tožilniku ednine, zamenjuje polglasnik, se sklanjanje samostalnikov srednjega spola na -o (**miəsto, riebro**) ne razlikuje od tistih na -e (**puəlje, suəncie**).

Treba je opozoriti tudi na samostalnike, ki razen v imenovalniku in tožilniku ednine osnovo podaljšujejo s -t ali -n (**tielo** – tele, **uriemo** – vreme). V krajevnem govoru se namreč pred t-jem oziroma n-jem namesto e-ja pojavi a. Tako imamo **tielo, telata, telatu**, ... in **uriemo, uremana, uremanu** ... Zanimivo, da se vsi samostalniki, ki sodijo v to kategorijo, narečno v imenovalniku ne končujejo z e-jem, tako kot v knjižnem govoru, pač pa z o-jem.

V II. srednjo sklanjatev se uvrščajo osebne zaimenske besede za 1. in 2. osebo (jaz, mene, meni ...). Ker imajo ti zaimki pri sklanjatvi veliko posebnosti, so te deloma navedene že v slovarskem delu, več o njih pa bomo spoznali pri pregledu posebnosti zaimkov.

Za III. sklanjatev v narečnem fondu ni posebnih primerov, v IV. srednjo sklanjatev pa ponovno sodijo samostalniki, ki se sklanjajo kot pridevniki, npr. **Anhəvo, Dobrəvo**. V prvem hipu bi pomislili, da sem sodijo tudi imena krajev, kot so **Səuədɲə** (Sovodnje), **Biljə, Oriəhouljə**. Vendar gre v resnici za samostalnike ženskega spola v množini in se tako tudi pregibajo. Ker pa vendar ni vse tako, kot predpisuje knjižna norma, in ker gre za ime našega kraja in nam bližnjih vasi, naj naštetih imena oziroma njihove sklone kar na tem mestu navedem v celoti:

Səuədɲə	Biljə
Səuədɲja (Səuədɲinj)	Bilj
Səuədɲju (Səuədɲjəm)	Biljəm
Səuədɲjə	Biljə
pər Səuədɲjəh	pər Biljəh
zəs Səuədɲjəmi	z Biljəmi

Oriəhouljə
 Oriəhoulja (Oriəhoulji)
 Oriəhoulju (Oriəhouljəm)
 Oriəhouljə
 pər Oriəhouljəh
 z Oriəhouljəmi

Pridevniki

Sklanjatev

Večina pridevnikov se pregiba z glasovnimi končnicami. So pa tudi taki, ki ostajajo nepregibni oziroma sklone izražajo brez glasovnih končnic (**žvelto** – hiter, **štrəpac** – vzdržljiv). V narečnem govoru Bilj (in Primorske) gre predvsem za pridevnike, ki so k nam prišli kot

izposojenke bodisi iz italijanščine bodisi iz nemščine, verjetno tudi iz furlanščine.

Sklanjanje pridevnikov z glasovnimi končnicami:

Ednina

Moški spol	Ženski spol	Srednji spol
liəp	liəpa	liəpo
liəpiga	liəpə	liəpiga
liəpmu/imu	liəpi	liəpmu/imu
liəpiga	liəpu	liəpo
pər liəpim	pər liəpi	pər liəpim
zəs liəpim	zəs liəpu	zəs liəpim

Ženski spol kaže povezanost z vzorcem sklanjanja samostalnika in ima v ednini iste končnice kot I. ženska sklanjatev (narečne oblike). Pri moškem in srednjem spolu e v končnici preide v i oziroma v dajalniku lahko celo izgine.

Množina

Moški spol	Ženski spol	Srednji spol
liəpi	liəpə	liəpə
liəpih	liəpih	liəpih
liəpim	liəpim	liəpim
liəpə	liəpə	liəpə
pər liəpih	pər liəpih	pər liəpih
zəs liəpmi/imi	zəs liəpmi/imi	zəs liəpmi/imi

Od knjižne norme se končnice razlikujejo le v prvem sklonu ženskega in srednjega spola in v izginulem i-ju v končnici šestega sklona.

Določna in nedoločna oblika pridevnika

V biljenskem govoru bi določno obliko pridevnika s končnico -i zaman iskali. Kljub temu pa tudi naše narečje pozna določno obliko, le da se ta oblikuje z besedico »ta« ali »tə«:

pridən – tə pridən
žajən (žejen) – ta žajən

Stopnjevanje pridevnika

Biljenci le redke pridevnike stopnjujemo s končnicama -ši, -ji za primernik in predpono naj- (narečno nar-) za presežnik:

liəp – liəpši – narliəpši
drah – dražji – nardražji/najdražji

Pa še pri teh pridevnikih pogosto naletimo tudi na bolj običajno obliko stopnjevanja z »bolj« in »narbolj«, za poseben poudarek pa presežniku lahko dodamo še

besedico »tə« ali »ta« (tə ali ta v teh primerih ne uvajata določne oblike):

kratək – bolj kratək – narbol kratək/tə narbolj kratək
liəp – bolj liəp – narbolj liəp/tə narbolj liəp

Zaimki

Osebni zaimki

Sem sodijo:

jiest, ti, uoən, uoəna, uoəno
mi, vi, uoəni, uoənə, uoəni

V odvisnih sklonih ti zaimki kažejo kar nekaj posebnosti, zlasti edninski, zato ni odveč našteti vse sklone:

jiest	ti	
mənə/mə	tiebə/tə	
menie/mi	tiebe/ti	
mənə/mə	tiebə/tə	
pər menie	pər tiebe	
z manu	s tabu	
uoən	uoəna	uoəno
njiəga/ga	njə (nja)/jə	njiəga/ga
njiəmu/mu	njiə (njaj)/ji	njiəmu/mu
njiəga/ga	njuə/ju	njiəga/ga
pər njiəm (pərnjim)	pər njiə (pərnji)	pər njiəm (pərnjim)
z njim	z njuə	z njim

Pri pregibanju množinskih oblik se kažejo le drobne razlike. Tako vse a-je od drugega do petega sklona nadomešča polglasnik (**mi**, **nəs**, **nəm**, ...), i-je od drugega do petega sklona pa dvoglasnik iə (**uoəni**, **njiəh**, **njiəm**, ...).

Pri drugem, tretjem in četrtem sklonu ednine so navedene tudi **naslonske oblike**, take, kot se narečno uporabljajo. Podobno kot v drugih govorih spodnje Vipavske doline, in verjetno še kje, utegnemo pogosto slišati podvojitve zaimka, torej rabo obeh oblik hkrati, daljše in naslonske. Nekaj primerov:

Mənə mə təkuaə zəbie (Mene tako zebe).

Njuə səm ju žiə slišou (Njo sem že slišal).

Tiebə tə pej nikoli ni (Tebe pa nikoli ni).

Njiəga ga nə boš vidou kədet (Njega ne boš videl kaditi).

Tudi sicer se biljenski govor v povezavi z zaimki ne obnaša racionalno. Tako se naslonske oblike zaimkov ne vežejo z enozložnimi predlogi, kot je to značilno za knjižni govor (predme, nadte ipd.), pač pa je v takih primerih v rabi daljši način izražanja (**pred mənə, nəd tiebə**).

Svojlilni zaimki

V uporabi so:

muəj, tuəj, suəj/od njiəga
nəš, vəš, njiəh/od njjəh

Vsak izmed njih ima seveda tudi obliko za ženski in srednji spol, razen **njiəh** (njih), ki se rabi v vseh spolih in številih in se ne sklanja.

Pri sklanjanju ostalih se narečje le malo razlikuje od knjižne rabe. Pri moškem spolu v drugem, tretjem in četrtem sklonu ednine odpade končniški -e (mojega, mojemu, mojega preide v **muojga, muojmu, muojga**), peti sklon pa ima končnico -im namesto -em. Množinske končnice so enake kot v knjižni rabi, s tem da šesti sklon niha med -imi in -mi (**muojimi/muojmi**).

Ženske oblike se v ednini sklanjajo kot I. ženska sklanjatev, torej z vsemi posebnostmi, ki krajevni govor ločujejo od knjižnega. V množini so razlike s knjižno normo le neznatne: polglasnik namesto e-ja v prvem in četrtem sklonu in nihanje med končnicama -imi in -mi v šestem. Srednji spol se, tako kot v knjižnem govoru, od moškega razlikuje le v prvem sklonu.

Značilno rabo ima v narečju povratno svojlilni zaimek **suəj** (svoj), zato nemara ni odveč spoznati vse njegove oblike.

Moški spol	Ženski spol	Srednji spol
suəj	suoəja	suoəje
suoəjga	suoəjə	suoəjga
suoəjmu	suoəji	suoəjmu
suoəjga	suoəju	suoəjga
pər suoəjim	pər suoəji	pər suoəjim
zəs suoəjim	zəs suoəju	zəs suoəjim

Za knjižni jezik drži, da povratno svojlilni zaimek zamenjuje osebnega, če se ta nanaša na osebek istega stavka. Za naš krajevni govor – in še nekatere bližnje govore – tega ne moremo trditi, vsaj ne povsem, saj se **suəj, suoəja, suoəje** rabi tudi v pomenu njegov, njegova, njegovo. Primeri nam ponazarjajo pomensko zadrego, v kateri se znajde sogovornik iz drugih krajev, ki pa za Biljence sploh ni zadrega, saj natančno vemo, o kom teče govor:

Jə sriəcau suoəju mamu (Srečal je njegovo/njeno mamu).

Jə biu nə suojim pogriəbi (Bil je na njegovem/njenem pogrebu).

Kaj si pojou tudi suoəjə japkə (Si pojedel tudi njegova/njena jabolka)?

Kazalni zaimki

Njihove včasih posebne oblike so navedene že v slovarskem delu. Pri pregibanju držijo knjižne norme z drobnimi spremembami. Nekatere ženske oblike se pri sklanjanju držijo končnic I. ženske sklanjatve, seveda s spremembami, ki so značilne za to sklanjatev v biljenskem govoru. Oglejmo si najznačilnejše:

ta (ta)	ta (ta)	tuə (to)
tiəga	tə	tiəga
tiəmu	tiə	tiəmu
tiəga	tuə	tiəga
pər tiəm	pər tiə	pər tiəm
s tiəm	s tuə	s tiəm

Oblika za srednji spol ima, razen v imenovalniku, iste končnice kot moški spol.

tisti	tista	tisto
tist(i)ga	tistə	
tist(i)mu	tisti	
tist(i)ga	tistu	
pər tist(i)mu	pər tisti	
s tistim	s tistu	

Tudi za ta kazalni zaimek velja, da so obrazila za srednji spol enaka moškim, prav tako za zaimke, ki sledijo.

uni (oni)	una (ona)	uno (ono)
un(i)ga	unə	
un(i)mu	uni	
un(i)ga	unu	
pər unim	pər uni	
z unim	z unu	
tašən (takšen)	tašna (takšna)	tašno (takšno)
tašniga	tašnə	
tašnimu	tašni	
tašniga	tašnu	
pər tašnim	pər tašni	
s tašnim	s tašnu	
tak	taka	tako
tacga/takiga	takə	
tacmu/takimu	taki	
tacga/takiga	taku	
pər tacim/takim	pər taki/taci	
s tacim/takim	s taku	

Primer množine moškega spola - velja tudi za ostale kazalne zaimke in vse spole, ki se razlikujejo le v imenovalniku:

tiəve
tiəh
tiəm
tə
pər tiəh
s tiəmi

Pri **vprašalnih zaimkih** bi slovnici slovenskega knjižnega jezika lahko dodali le nekaj drobnih pripomb, saj obrazila sklonov v narečju bolj ali manj sledijo uradni jezikovni normi. Izrazito spremembo je doživela le vprašalnica »kdo«, ki je v biljenskem narečju izgubila značilno vprašalniški »k«. Tako namesto »kdo« slišimo »**duə**«, vendar le v imenovalniku, medtem ko se »k« v drugih sklonih »vrne« (**duə, kuoga, komu, ...**). Pri vprašalnem zaimku »kaj« je treba omeniti dve spremembi, in sicer razliko v drugem sklonu, ki se glasi »**čega**« namesto »česa«, in zamenjavo i-ja z e-jem v končnici šestega sklona (**zəs čem**). Žal »**čega**« ne bomo slišali ob zanikanem povedku, saj naše narečje v takih primerih seže kar po četrtem sklonu. Pridevniška vprašalna zaimka »**kašən/kəšən**« in »**kətiəri**« (ta se redko sliši) se sklanjata kot kazalni zaimek **tašən**, le da pri sklanjanju zaimka »kateri« e-ji v končnicah za drugi, tretji in četrti sklon ednine odpadejo (**kətiərga, kətiərmu, kətiərga**). Zaimek »**čigau**« se v množini obnaša kot prej omenjena zaimka, v ednini pa ima prav tako skrajšane končnice:

čigau
čigauga
čigaumu
čigauga
pər čigavim
s čigavim

Oziralni zaimki se v našem narečju razlikujejo le v imenovalnikih.

kdor - **duər**
kdorkoli - **duərsibuədi**
kar - **kar**
karkoli - **karsibuədi**
ki - **kə**
kateri - **tisti kə**, katera - **tista kə**, katero - **tisto kə**

Vsi odvisni skloni se oblikujejo s kombinacijo kazalnega zaimka »**tisti**«, ki se seveda sklanja, in dodatkom »**kə**«

(kdor, tistiga kə, tistimu kə ...) oziroma »kar« za zaimka »kar« in »karsibuədi« (kar, tistiga kar, tistimu kar ...).

Nedoločni zaimki

Podobno kot v slovnici slovenskega knjižnega jezika se tudi narečni nedoločni zaimki delijo v samostalniške in pridevniške, le da je izbor skromnejši.

Med samostalniškimi nedoločnimi zaimki so v rabi:

duə (kdo), **adən** (nekdo), **nobiedən/nobien** (nihče, nobeden), **maloduə** (malokdo), **usaki** (vsakdo)

kaj, **niəkaj** (nekaj), **neč** (nič), **mərskaj** (marsikaj), **usie** (vse), **nobiedən/nobien** (nobeden)

V slovenskem knjižnem jeziku se »nobeden« pojavlja v samostalniški rabi (Nobeden od njih ni ...), »noben« pa v pridevniški (Nobeno vreme ga ni ustavilo). V našem govoru tega ločevanja ni, saj oba najdemo v obeh vlogah:

Nobien od njəh ni šou zə pogriəbəm.

Ni biu zə nobiednu rabu.

Zaimek »adən« ima tudi obliki za ženski in srednji spol (**adna**, **adno**). Zadnji se uporablja najpogosteje, zlasti v primerih, ko spol osebka ni jasen:

Adno jə pəršlo (Nekdo je prišel).

Izbor pridevniških zaimkov je še bolj skromen:

adni (nekateri), **malokəšən** (malokateri), **mərskəšən** (marsikateri, marsikakšen), **vəs** (ves), **usaki** (vsak), **nobien/nobiedən** (noben), **drugi** (drug)

Sklanjatev nedoločnih zaimkov

Zaimka **duə** in **kaj** in zloženke z njima (**maloduə**, **mərskaj**, ...) se sklanjajo kakor ustrezna vprašalna zaimka kdo in kaj (**maloduə**, **malokuoga**, **malokomu** ...). Zaimek **usaki** se sklanja po pridevniški sklanjatvi, vendar s končnico -iga namesto -ega (**usak**, **usakiga**, **usakimu** ...), in z dvema različicama v drugem in četrtem sklonu (**usakiga/ usacga**). Ženska oblika ima ustrezne »primorske« končnice, prav tako kot pridevnik. Tudi zaimek **nobien/nobiedən** se sklanja pridevniško, s tem da ima **nobien** skrajšane končnice (**nobien**, **nobienga**, **nobienmu** ...) Vsi imajo, prav tako kot pridevniki, v petem sklonu končnico -im namesto -em.

Pridevniški zaimki se sklanjajo kot pridevniki, seveda z ustreznimi narečnimi končnicami.

Zaimek **vəs** se sklanja kot kazalni zaimek ta.

Števniki

Števnike, ki imajo podobne lastnosti kot samostalniki in pridevniki, razdelimo na:

glavne

adən, dva, tri, tərjiə, štiri, štīərjə, piət, ... wəsəm, ...

adənnudvajst, ...

vrstilne

prvi, drugi, triətji/triəči, četrti, pieti, ...

ločilne

dvuəje, truəje, štīerno, piət vrst, ...

množilne

dvuəjən, truəjən, ...

nedoločne

več, duosti, tolko, maluo, ...

Oglejmo si sklanjanje dveh glavnih števnikov že zato, ker se števnik **adən** pojavlja tudi kot nedoločni zaimsek in se zelo pogosto uporablja.

adən	adna	dva/dviə
adniga	adnə	dviəh
adnimu	adni	dviəm
adniga	adnu	dva/dviə
pər adnim	pər adni	pər dviəh
z adnim	z adnu	z dviəmi

Sledijo števniki z bolj ali manj enakimi končnicami, kot so tiste v knjižnem jeziku.

Vrstilni števniki se sklanjajo kot pridevniki, seveda z narečnimi razlikami, ki tudi sicer veljajo za sklanjanje pridevnikov. Ločilni števniki prav tako sledijo pridevniški sklanjatvi, toda z množinskimi končnicami. Isto velja za množilne števnike, le da se ti sklanjajo po edninski obliki pridevnika.

Nedoločni števniki se ne sklanjajo.

Glagoli

Naj pregled posebnosti biljenskega narečja v zvezi z glagolom začnem z razvrstitvijo glagolov v skupine, ki v primerjavi s knjižnim govorom kažejo enake glasovne razlike. To bi sicer prej sodilo med pregled glasovnih posebnosti narečja, toda z majhno nedoslednostjo bomo imeli vse najočitnejše spremembe in dogajanje, kar zadeva glagol, na enem mestu.

1. Glagoli, ki se v nedoločniku končujejo na -ati imajo v narečju končnico -ət. A je torej prešel v polglasnik, končnega i-ja pa narečni nedoločnik ne pozna. Tisti

izmed teh glagolov, ki imajo v nedoločniku poudarek na končniškem a-ju, doživijo tudi spremembo mesta poudarka.

zmečkati – zmáčkæt	povijati – povíjæt
skopáti – skuópæt	povohati – povúøhæt
skópati – skúøpæt	igrati – jégræt
sekati – síøkæt	iskati – jéskæt ...

2. Glagoli s pripono -evati se v narečju končujejo z -ávæt.

poučevati – poučavæt	uničevati – uničavæt
povečevati – povečavæt	ponočevati – ponočavæt
poveljevati – poveljavæt	pokončevati – pokončavæt
podaljševati – podeljšavæt	povpraševati – pouprəšavæt ...

3. Glagoli, ki se v nedoločniku končujejo na -ovati, prav tako dobijo pripono -ávæt.

potegovati – potegavæt	ukazovati – ukəzavæt
nakupovati – nəkupavæt	občudovati – øbčudavæt
zmanjkovati – zmənkavæt	vzdigovati – vzdígavæt
praznovati – prəznavæt	zaničevati – zəničavæt ...

4. Glagole, ki se v nedoločniku končujejo na -iti, najdemo bodisi med narečnimi glagoli s pripono -ənt (ti se pravzaprav vsi končujejo na -niti) bodisi med glagoli, ki imajo pred končnim t-jem kratek in širok e (pri primerih je označeno le mesto naglasa, ne pa kvaliteta).

V prvo skupino sodijo glagoli:

zatakiniti – zətákənt	pahniti – pəhənt
nagniti – négənt	dvigniti – dvígənt
prevrniti – prevərént	zmakniti – zmákənt
utegniti – utágənt	umakniti – umákənt ...

Glagoli iz druge skupine pa so:

zabiti – zəbét	zaliti – zəlét
popiti – popét	zriti – zret
pokriti – pokrét	gniti – gnet
zašiti – zəšét	zbiti – zbet ...

Blizu knjižni obliki pa ostanejo glagoli, ki se končajo na -titi:

posvétiti – posvítæt
premestiti – premiástæt
odpustiti – odpóstæt

5. Imamo še obsežno skupino glagolov, ki v knjižni slovenščini v nedoločniku nimajo končnice -ti, pač pa -či. Vsi ti glagoli se v našem narečju končajo na -ájčt (včasih t tudi odpade). Ker se je njihova glasovna podoba precej

oddaljila od knjižnega govora, so mnogi navedeni tudi v slovarskem delu. Toda njihov seznam je daljši in bi bil tudi v tem pregledu predolg, zato naj nas nanje spomni le še nekaj primerov:

zavreči – zəvrajč	speči – spajčt
doseči – dosajčt	odreči – odrajčt
ostriči – ostrajčt	zvleči – zvlajčt
obleči – oblajčt	sleči – slajčt ...

Našli bi še nekaj manjših skupin sprememb. Ena izmed njih je pojavljanje o-ja namesto u-ja, ki je omenjeno že pri glasovnih spremembah na začetku tega sestavka in ki zadeva le nekatere glagolske oblike (nedoločnik od pustiti: postit, toda pustim, pustiš ..., velelnik: posti!). Verjetno se je marsikaj izmuznilo pregledu in verjetno bi tisti, ki so večji jezika, predvsem pa historične slovnice, vedeli tudi povedati, zakaj je prišlo do prav takih sprememb. Toda, kot sem že zapisala, to presega okvire tega zapisa.

Sicer pa je za prepoznavanje narečnih sprememb potrebno pri **osebnih glagolskih oblikah** pregledati predvsem spregatev in čase.

Spregatev

Osnovi, v tem primeru obliki za tretjo osebo ednine (pri pravih glagolih nedoločniku odvezamemo končnico -ti oziroma v našem primeru -t, nepravilne je treba poznati), dodajamo končnice:

	Ednina	Množina
1. oseba	-m	-mo/-muo
2. oseba	-š	-tie/stie/-te
3. oseba	-	-jə/-ju

Slovnica slovenskega knjižnega jezika pozna dve vrsti spregatve: glagole tipa »te« in glagole tipa »ste«. Oboje se nanaša na končnico za drugo osebo množine. Pri zgornjih končnicah opazimo, da tudi narečni govor pozna dve podobni končnici, le da raba niha in ni vezana le na določene glagole. Pravzaprav se v biljenskem govoru oblika na »stie« redko sliši.

Poglejmo primer spreganja:

diələm	diələmo
diələš	diələtie
diəla	diələjə/ju

Vidimo, da narečni govor poleg končnic deloma spremeni tudi osnovo.

In še pomožni glagol **biti**:

səm	smo
si	stie
jə	sə

Časi

Sedanjik smo že spoznali, pri oblikovanju **preteklika** (sedanjik glagola biti in deležnik na -l) ni posebnosti, le da so deležniki »po biljensko« preoblikovani. Razlike so očitne zlasti pri obliki za moški spol, kjer ima »l« končno pozicijo in se torej tudi v knjižnem govoru izgovarja kot »u«. V narečju pa ni prišlo le do spremembe zaradi izgovorjave končnega »l«, pač pa, poleg drugih posameznih posebnosti, pogosto tudi do zlitja glasovnih skupin -il in -el v -u (**səm govuuoru, si zgriješū, jə pəršū** ...).

Isto velja za **prihodnjik** (prihodnjik glagola biti in opisni deležnik, deležnik na -l), vendar moramo za tvorbo tega časa spoznati prihodnjik glagola biti. Pomožni glagol biti namreč edini izmed glagolov tvori prihodnjik s posebnimi oblikami:

bom	bomo
boš	bostie
bo	boju

Pri naklonih in načinih naš krajevni govor nima splošno veljavnih posebnosti, pač pa so oblike za velelni naklon v posameznih primerih daleč od knjižne slovenščine. Taki primeri so navedeni v opombah pri slovarskem delu, seveda če se niso izmuznili pregledu.

Pri neosebni glagolskih oblikah velja omeniti, da narečni govor Bilj ne pozna nedoločniške končnice -ti, zato se nedoločnik in namenilnik ne razlikujeta. Biljenci prav tako ne poznamo tvornega sedanjega deležnika na -e, ki je po funkciji prislov. Govorne situacije, kjer bi pričakovali tako obliko glagola, »rešujemo« opisno (igraje – **zə jəgrət**).

Opisno sporočamo tudi situacije, ko bi morali seči po deležniku na -č ali na -ši. Za prvega bi težko našli prepričljiv primer rabe, čeprav je po funkciji pridevnik. Nadomeščamo ga opisno, na primer: govoreč – **tak, kə govori**. Drugi pa je tudi v knjižni slovenščini zgolj zanimiv ostanek nekega preteklega jezikovnega dogajanja. Deležnik na -l seveda pogosto uporabljamo, zato je doživel nekaj glasovnih sprememb. Te so največkrat vezane na končno pozicijo soglasnika »l« in njegovo

izgovorjavo (govoril – **govuoru**, prišel – **pəršu**), kar sem omenila že pri tvorbi časov.

In končno je tu še trpni deležnik, to je deležnik na -t oziroma -n, ki v narečju ne kaže izrazitih posebnosti. Po obliki in rabi tudi glagolnik ne odstopa od knjižne norme, le da se končni e včasih sliši kot polglasnik.

Prislovi

Med prislovi najdemo kar obsežen izbor takih, ki so se od knjižnega jezika občutno oddaljili, zato so navedeni v slovarskem delu. Sicer pa v zvezi z njimi v narečnem govoru ni posebnega dogajanja, razen v skupini količinskih prislovov, ki so sestavljenke z besedo »**buot**« (krat). V našem narečju so še zelo žive (le redko jih izpodrinejo sestavljenke, kjer »**buot**« nadomešča »krat«, izjema je morda **nəánkrət** – naenkrat).

Osvežimo si spomin z nekaj primeri:

anbuot (enkrat), **desiət buotou** (desetkrat), **zadnji buot** (zadnjič), **precej buotou** (velikokrat)

Zanimivo je, da se beseda »**buot**«, za katero bi pričakovali, da je nepregibna, sklanja. Obnaša se torej kot samostalnik moškega spola. Kot samostalnik se veže tudi s števnikom. Nič nenavadnega ni slišati:

Od zadnjiga buota, kə smo bli ukop, si šaldu zrasla.

Žiə duosti buotou səm ti riekla, də ...

Riekla səm mu dva buota, tri buotə, piət buotou, neč ni pomagəlo.

Predlog

Nekateri predlogi imajo v narečju nekoliko spremenjeno glasovno podobo, zato so navedeni v slovarskem delu.

Za potrebe tega zapisa pa zadostuje, da spoznamo tistih nekaj predlogov, ki se ne držijo pravil knjižnega jezika.

Tak je že par s/z (skupaj s predlogom iz; tega pozna knjižna raba, krajevni govor pa ne), ki se veže z roditeljskim ali orodnikom. V biljenskem govoru se oba predloga podaljšujeta v zəs, vendar ne dosledno. Raba niha, tako da lahko slišimo »**zəs hišu**« pa tudi »**s hišu**«, »**zəs mamu**« in »**z mamu**«; lahko padeš »**z japkə**« ali »**zəs japkə**«. Drobná posebnost je tudi zamenjava z-ja z ž-jem, vendar le v nekaterih redkih primerih (»**ž njim**«, »**ž njua**«, »**ž njimi**«).

Drugi par, ki se obnaša »po biljensko«, sta predloga k/h. Pravzaprav v Biljah poznamo predvsem predlog »h«. Sestrski »k« je moč slišati le pred besedami, ki začenjajo s črko »h« (**h mami**, **h tatu**, **k hiši**).

Veznik

Pri veznikih je – razen nekaterih glasovnih razlik, in te so navedene v slovarskem delu – le malo takih posebnosti, na katere je treba opozoriti.

Vsekakor moramo izpostaviti skoraj univerzalni veznik »**ma**«, saj zamenjuje »toda«, »vendar«, »ampak« in protivni »pa«, verjetno pa bi ga našli še v kakšni drugi vezniški vlogi.

Saj bi pəršu, ma nə smiəm zəs hišə.

Bli sə, ma nie usi.

Neč mi nisə pokazəli, ma səm sə sama znajdla.

Pojasnjevalnih »kajti« in »sicer« narečje ne pozna. Prvega nadomešča »**saj**«, drugega pa »**če nie**«. Prav tako ne pozna veznika »torej«; posledične stavke uvaja narečni »**alora**«.

Nismo muogli jət do vrha, saj jə zəčalo padət.

Buədi tiho, če nie tə bom!

Mislim, alora səm.

V vzročnem podredju redko naletimo na samostojno rabo vzročnega »**kər**«. Pravzaprav ga najdemo le v poziciji na začetku zloženega stavka, sicer ga zamenjuje podaljšani veznik »**zətua kər**« (ali »**zətua kə**«). Tudi dopustni »čeprav« ni prav priljubljen, zato bomo namesto njega večkrat slišali »**tudi če**«.

Ostau jə doma, zətua kə jə biu bolan.

Tudi če u zadnji rundi nisə zmagəli, sə bli tə prvi.

Sicer pa je večina tako prirednih kot podrednih veznikov prepoznavna. Morda naj omenim samo še to, da se najbolj pogosti priredni veznik »in« v biljenskem narečju glasi »**nu**«, »**an**« ali »**anu**«.

An təkua smo končali.

Kamila Bonutti Hajdinjak

Kar smo pozabli, paj vi zapištie!

Hvala Rudiju za potrpljenje.

Viri in literatura:

Slovenski pravopis, Ljubljana, 2001

Dr. Kozma Ahačič: Slovnica na kvadrat, Ljubljana, 2017

Lea Ferfolja: Opekarska terminologija vasi Bilje,
diplomsko delo, 2016

Po Rienškuo, Renče, 2016

Katarina Vuga: Sukenščina še živi, Solkan, 2017

Nataša Nemeč: Bilje – Kronika, Nova Gorica, 1989

Ma ti poviam jiest

Krajevni govor Bilj v XX. stoletju

Zbrala in uredila: Kamila Bonutti Hajdinjak

Sodelovali so: Hilarij Kosta, Lea Ferfolja, Franjo Mozetič,
Jana Humar Bonutti, Laura Bonutti Zuljan, Jožko Savnik,
Alida Harej, Aleksander Nanut, Nika Zuljan

Fotografije današnjih Bilj: Jernej Humar

Slikovno gradivo: osebni arhivi krajanov

Grafično oblikovanje in prelom: Nika Zuljan

Izdajo knjige so omogočili: Občina Miren Kostanjevica
in Kulturno turistično društvo Zarja Bilje

Knjigo izdalo: Kulturno turistično društvo Zarja Bilje

Tisk: Grafika Soča, d. o. o.

Naklada: 500 izvodov

Bilje, 2018

Kulturno turistično društvo
Zarja Bilje